

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 12 kor. Negyedévre . . . 3 kor.
Félévre . . . 6 kor. Egyes szám ára 20 fillér.

Felolós szerkesztő:
dr. BALOGHY ERNŐ.

Kiadótulajdonos:
BITTERMANN NÁNDOR.

HIRDETÉSEKET
és nyilttéri közleményeket a kiadóhivatal vesz fel.
MEGJELEN MINDEN KEDDEN ÉS PÉNTEKEN.

Előfizetési felhívás

a
„BÁCSKA“

XXVI. évfolyamára

A közeledő újév beköszöntésével lapunk fennállásának huszonhatodik évfolyamába lép.

Az újév és a huszonhatodik évforduló küszöbén felhívjuk a közönség figyelmét a „Bácska“-ra, mely fennállása ezen hosszú ideje alatt mindenkor fokozott buzgalommal igyekezett a közérdeket kielégíteni.

A „Bácska“ egyedüli és főcélja, hogy olvasóinak növekedő táborát mindenről hiven és pontosan értesítse és e céljának, mint azt eddigi multunk fényesen igazolja, mindenkor pontosan és hiven megfelelt és ezentul is fennállása huszonhatodik évében nagyobb és fokozottabb igyekezettel fog eleget tenni.

A „Bácska“ mindenkor becsülettel, a közügy iránti lelkesedéssel teljesítette és fogja teljesíteni tisztességgel hírlapírói kötelességeit.

Cikkelyeinket, tárcáinkat, minden

rovatunkat hivatott kezek írják. Nem hajhászunk a szenzációt, de nem hallgatunk el semmit, a mit közérdeknek tartunk.

Arra igyekszünk, hogy a „Bácska“-ban mindenki megtalálja a maga olvasmányát és e szempontból különös súlyt fektettünk úgy a vármegyei, valamint a városi ügyekre, az irodalom és művészetre, figyelemmel kísérjük a társadalmi és egyleti mozgalmakat, szóval teljesen tájékozott lapot akarunk adni olvasóink kezébe.

Huszonhat év óta szolgáljuk és hirdetjük azokat az elveket, melyeken hazánk nagysága, népének békéje és boldogulása, nemzeti intézményeink virágzása, a magyarságnak pedig az idők végéig megrendíthetetlen joga, felsőbbsege nyugszik.

Politikai irányunk marad a régi: szabadelvű és magyar.

Közönségünk meleg pártolása lehetővé tette ezt eddig is és a jövőben még többet igyekszünk nyújtani, mint eddig.

Hazafias tisztelettel és bizalommal ajánljuk lapunkat!

Előfizetési feltételek:

Helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve:

Egész évre . . . 12 kor.
Fél évre . . . 6 kor.
Negyed évre . . . 3 kor.

Néptanítók számára:

Egész évre . . . 8 kor.
Fél évre . . . 4 kor.
Negyed évre . . . 2 kor.

Előfizetési pénzek **Bittermann Nándor és fia** könyv- és könyomdájába küldendők.

A „Bácska“ szerkesztősége és kiadóhivatala.

A szeretet ünnepén.

* A csillagok az égen, a reménykedő áhitat sejtései a földön, az örömhirdetői lettek a mai napon ezredével ez előtt és angyali himnussal zengék: „-- megszületett a világ váltsága!“

Pásztorok és messze földről zarándokló királyok siettek a bethlehemi gunyhó jászolához, hogy lássák a világra jött Isten fiát, ki égből hozá magával az igéket, melyek átalakíták az emberiséget társadalmával együtt, megnesemíték a kedélyt. Megnyiták az ész és szív előtt a világ művelődésének eddig

A BÁCSCA tárcája.

Bandika meghalt . . .

Az angyalok dunnácskáját kivágták
Ott fent s millió pehely szálldogál.
Erdőn, mezőn fehér lesz tőle minden,
Ami eddig barna volt és kopár.
Vakító fehérség ragyog a tájon
S reánk mégis sötét árnyát vete,
Bandika meghalt és ettől minálunk
Házunk is, a szívünk is fekete.

Vagy tán nem is pehely mi száll a légben,
Angyalkönyűt az, mely hull, hull alá.
Siratja a gyermeket, kit viszen már
Sárga lován a fekete halál.
Oh szép angyalok fönt a fényes égben,
Ne sirassátok szegény Bandikát!
Eddig volt ő halott nekünk s magának,
Az életnek csakis most adjuk át.

Kilenc évig élt, szenvedett közöttünk,
De szó, beszéd nem fogant ajakán.

Szeretettünk fájva, gyöngén borult rá
S ő soh'sem mondbatta: „anyám, apám!“
Nem perltünk véled Nagytebető Isten.
Mi volt célod? . . . Nem kérdeztük vadúl.
Hisszük: ami itt homályban botorkált,
Ott fenn az égben tiszta lángra gyúl.

Hogy szenvedett, hogy vergődött szegényke
Egész este, mint pihegő galamb.
A nyögése a szívünket csavarta,
De hogy mi fáj: nem jött ajkára hang.
Mig éjfélkör mint a tolvaj osont be
S elnémitá örökre a halál.
Rózsafelhő uszott fent a magasban,
Bandika lelke azon égbe szállt.

Oda tettük a nagymamája mellé
A boldogtalan, kicsiny unokát.
Nem ismerték egymást itt lenn a földön,
Fent együtt járnak be az üdv honát.
Ölelgeti tulboldogan magához
S öröm ragyog a nagymama szemén . . .
Csak várjátok! Ugy fordul nemsokára
Harmadiknak majd oda fekszem én!

Forgács Endre.

A kurucok csillaga.

Történelmi színmű.

Irta: Trischler Károly.

II. felvonás. XIII. jelenés. Amália. Rákóczy.

Rákóczy (odamegy Amáliához, ki egy pamlagon ül, átöleli). Édes Amáliám! Csodás érzés a szerelem. Iródiákom Ádám, ma reggel a vadászat után elémbe állt és azt mondta: Fenséges uram, a példáját követem. Idegen föld virágszálát tűzöm a keblemre. Matild és én szeretjük egymást.

Amália (kedvesen). Tudom; édes jó uram. Fialatok, boldogok. Nem ismerik még a boldogság felhőjét. Majd az idő meghozza ő nekik is, mint mi nekünk. Ugy érzem, hogy a mi boldogságunk egére vésztyjósloán közeledik egy nagyon sötét felhő.

Rákóczy (meglepetéssel). Vésztyjóslo, sötét felhő, a mi egtünkön. Nem tudom elgon-

ÜZLET
ÁTHELYEZÉS.

Van szerencsém a n. é. közönségnek tudomására hozni, hogy a korzón levő
ÓRAS ÉS ÉKSZER-ÜZLETET
f. évi november hóban a volt STEIN JAKAB-féle rövidáru üzlet helyiségébe helyeztem át. Ezen
alkalommal felhívom a n. é. közönség figyelmét, hogy az összes raktáron lévő
ZSEB-, FALI-, INGA- és ÉBRESZTŐ-ÓRÁKAT, valamint ARANY-, EZÜST- és CHINA EZÜST ÁRUMAT BESZERZÉSI ÁRON ELADOM
*—5 Mely tisztelettel
STEBLER ANTAL.

ismeretlen csarnokát s az embert ki-
ragadva a föld porából, a magasztos
mindenség élvezetére és egy isteni hi-
vatás betöltésére képesíték.

Az emberi ész és szív monumentális
alkotásai, fenséges világa, minden a mi
csak dicsőséggel emelkedik az ég felé,
ma hódolattal hajol meg a szegényes
jászol emléke előtt!

Innen jött minden, ez a dicsőség!

A Megváltó születése volt az a
fény, mely a bethlehemi jászolból be-
világítja annak a társadalomnak a sötét-
ségét, mely nem ismerte másnak az
Istent, mint egy nép haragos és boszu-
álló Istenének. Az a jászol, mely böl-
csője volt a Megváltónak, bölcsője lett
annak a világosságnak, mely az egész
földön szétáradva, megjelen a karácsonyfa
gyertyáinak fényében, és hirdeti az
örök szeretetet!

Karácsony ünnepe, az élet köznap
küzdelseiben egy megszentelt pihenő.
Meggpihen a lélek, meggpihen a szív.
Meggfürdik ugyszólván az ember szentelt
vizben és az élet küzdelseinek porát
és verejtékét letörölve, a megtisztulás
érzetével áll meg a csöndesebb emberi
örömök aranyos fájának fényében.

Nincs ennél a fénynél ragyogóbb.
A hold méla fénye, a nap izzó heve,
mind el vesznek e fény mellett. Nem
a szem, hanem a szív fénye ez! Fény,
mely örök fény, melyből az ember lesz.

A családi szentélyek fészke bimbói
— a gyermekek, ártatlan dobogó szív-
vel lesik az esthajnali csillagot és a
csillaggal az örökzöldön felcsillamló
fényét a karácsonyfának. Hogy ujjon-
ganak, a mint jó látatlanul az áldást-
hozó szellem a kis Jézuska és letelep-
szik a karácsonyi fenyő ágaira. Az
angyalsereg hangján beszélnek róla, ki

a földre az égből szállt és szárnyaival
bejárja a végtelent, megjelen minden
különbön és hinti az igaz egyenlőség
egyedüli világának, a gyermek világ-
nak, az egyenlőség igaz ajándékát: az
örömet!

Oh, mily szép kép az, ha egy
család körülállja a karácsonyfát és a
gyermeki kedély vidám kacagása emlé-
keztet: a kis Jézuska megjött! Van-e
oly sivár lélek e világon, ki e pillana-
tok hangulata meg nem indítaná? Ha
más nem, hát visszaemlékezés gyermek-
korunkra.

Hiszen egyszer mindnyájan voltunk
gyermekek. Azért a karácsonyfa zöldje
nemesak a gyermekek öröme, hanem
együttal a béke olajága, mely áldást
hint a világra. A szeretet világossága,
a szeretet melege fénylik, termékenyít
a karácsonyfák által, a kis gyermekek
örömében a karácsonyest nagy gyerme-
keire és a család eszméjét glóriával
övezi.

A családi örömök magasztos ünne-
pén adja Isten, hogy a szeretet áldása
áradjon mindenfelé e hazában és minden
családi tűzhely legyen „a földre hullt
egy darab menyország“ megvilágítva
a benső szeretet és ragaszkodás nap-
fényétől!

Schweidel.

E név viselőjének az alakja, ma-
gasan emelkedik ki Zombor város és
Bácsvármegye egykori közszereplőinek
a lelkes csoportjából. Illő tehát, hogy
azt, aki nagy volt, az őt megillető
piedesztálra helyezze a hálás utókor.
Igy cselekedvén, csak önmagunkat tisz-
teljük meg. Adjuk tehát oda emlék-
oszlopának legszebb terünket, rakjuk
körül azt gyeppezéssel, virágok dus
sorával s ezek közül emelkedjék fel

magasan az ő érbeöntött daliás alakja,
hogy a mellette elhaladó, a mindennapi
kenyér gondban járó, reá felnézvén, meg-
rögzített tekintetéből olvashassa ki azt,
hogy a haza minden előtt!

Az eszme megszületett, korunk
szellemében növekszik, erősítsük, hogy
életképességét megtartsa.

A jelek arra mutatnak, hogy a
Schweidel-szobor meglesz, de reményünk
— a társadalmat lenyűgöző gazdasági
válságot számbavéve — csak akkor
mehet a hön öhajtott teljesedésbe, ha
a tehetősebbek, kiket kevésbé ér a
szükség s nem nyom az élet gondja,
nem azzal a kézzel adnak, amelylyel
az alamizsnát osztogatják, hanem a
melyikkel fölemelni szoktak. Utóbbi pél-
dák már most sem hiányoznak.

Sohasem hálálhatjuk meg eléggé
azoknak a dicsőeknek, akik számunkra
a szabadság fáját ültették és azt a
saját vérükkel öntözték, növesztették.
Mi vagyunk az utódok, akik a megnőtt,
immár megerősödött fának a nyugalmas
árnyékában első pihenünk. Ebből a
hála és kegyelet folyománya, önként
következik.

Zombor város és Bácsvármegye
hazafias közönségének elvitázhatatlan és
elvéülhetetlen érdeme marad az, hogy
válltva legelsőnek sorakozik abban a
kegyeletes és hazafias cselekvésben,
hogy azok közül a magasztosult nem-
zeti hősök közül, kiket a zsarnokság
gyilkos golyója földreterített és a hóhér
végrehajtó keze porba taszított, ma-
gáénak követelve az egyik legnagyobb-
bat, legdicsőbbet, az ő szülöttét —
érben is meg akarja örökíteni nagy fiát.

Nem a vérszagot akartam én itt
felidézni, a vérfolyam régen megakasztva,
a lelkek kibékülésekor az idő begyó-
gyított minden sebet. Elhantolás után
emelek csupán néhány szót arra nézve,
hogy városunk és megyénk vértanu
fiának állítsunk most jelt a szemünk
előtt. Tehát azért és annak, aki annak
idején nem részesülhetett abban a tisz-
tességes eltakarításban, a melyet a ha-

dolni, hogy mi lehet az a felhő. Szeretlek,
imádlak!

Amália. Tudom, érzem, édes jó uram!
Édes szavad, igaz szerelmednek viszbangja
oly jól esik nekem. Az én szívem is ezerszer
adja vissza. Mégis az a sejtésem, hogy nem
egyedül én vagyok a te ideálad.

Rákóczy. Nem jól sejtet, édesem. Igaz
szívvel szeretlek, oly mélyen, oly erősen,
mint abban a boldog pillanatban, mikor ákeni
székese gyház oltáránál a szent keresztre meg-
esküvém: szeretlek holtomiglan, holtodiglan.

Amália. Eskütd mélyen belevésődött a
szívembe. Érzem boldogító szerelmedet. Ez
az én legdrágább kincsem ezen a világon.

Rákóczy. Mégis azt sejtet, hogy nekem
más ideálad van. Fáj, nagyon fáj ez a sejté-
tesed.

Amália. Nem női ideált gondolok én,
édes jó uram. Sokkal jobban ismerem lelked
fenkölt gondolkozását, igaz szivednek szerel-
mét. Nem női ideált gondolok én.

Rákóczy. Nem? Milyen ideálban találad
vetélytársadat?

Amália. A magyaroknak van egy nem-

zeti ideálja: a szabadság. Ezt most elnyomta
az idegen, és ti most fegyverre keltek s mint
ballom, te leszel a vezér.

Rákóczy (lelkedéssel). Ugy van, édes
Amáliám, a szabadság szent ideálja minden
igaz magyarnak, mert ez a talpköve a haza
boldogságának. De a nagy hazában az ő kis
hazájának, a családjának is meg van az ide-
álja, mely lelket emel és szívet hevit, a férj
sorsának hű osztályosa, hitvese, te édes,
egyetlen Amáliám!

Amália. Most mégis elhagysz engem a
nemzeti ideálért.

Rákóczy. A mi szent nemzeti ideálunkat,
mely a mi hazaszeretetünk glóriájától körül-
ragyogva ült alkotmányunk trónusán, az ide-
gen hatalom letaszította, elbujdosott tőlünk.
S mi sirunk és fohászunk utána. Meg-
borzad a lelkem, ha látom, milyen gyilkos
nép dulja ezt a hazát. Amit most nálunk az
idegen uralom elkövet, az iszonyu. Nem tár-
hetjük tovább az idegen zsoldosok garázdál-
kodását. Nem tárhetjük az idegen erkölcsöket,
idegen törvényeket, idegen szokásokat és
idegen hadakat. Fegyverre kelünk a szabad-

ság szent jelében, harcra kell szállnunk, a
honfiai kötelesség parancsolja.

Amália (ráborul Rákóczy keblére, sir).
Ha majd a harcra szállsz, megtörik a szívem
(fülébe sug) és velem együtt...

Rákóczy (örömmel). Aldjon meg az Isten!
Ne felej édesem. Az Isten kegyelme és a te
szerelmed velem lesz a harcokban. Megvéd
minden fegyver ellen. Ez ad majd erőt, bá-
torságot, dicsőséget.

Amália (szomorúsággal). Neked dicső-
ség, nekem bánat. Mindent elvesztek veled.
Te vagy a boldogságom, kincsem, minden
dicsőségem!

Rákóczy. Nem dicsőség vágya visz a
küzdelembe. A haza hív. Tudod édesem, mi
a magyar haza?

Amália (kérdőleg ránéz).

Rákóczy. (Odavezeti Amáliát az oszlopos
erkélyre. Festői tájkép. Teljes holdvilág.)
Nézd, édes Amáliám! Mi a magyar haza?
Egy gondolat, mely milliók lelkében él, egy
szent érzés, mely milliókat hevit, az édes
anyaföld a Kárpátoktól az Adriáig. A mult
homályában Árpád és a Hadurra esküvő ve-

zától megérdemelt, mert nagy volt az ő szerető szive és hazaszeretettől lángoló a hősi keble.

Nagyon sajnós, hogy a kultura utján már egész biztos léptekkel haladó emberiség még nem törölte el azt a vadszokást, hogy akkor méri az ellenfelére a halálos csapást, mikor azt már legyőzve, tehetetlenné tette, pedig ha felkel, támasz lehetne még az elbukott hős, kit nem minden anya szül és nem minden idő nevel.

Mindnyájunkért vérzett ő, igaz, s így az egész országnak, mindünknek tartozása az, hogy egy-egy maroknyi földdel emeljük a ő dicsőségét jelölő dombnak a magasságát, de első sorban Zombor város és Bács megye lakossága járjon elől és segítse jelben győzelemre vinni a saját megnyilatkozó jobb érzését.

A mag elvetve, az országban a szélrózsa minden irányában hire ment annak, amit akarunk, a külföldre is elszállingolt néhány lapon kérelmünk. Ott is élnek magyarok és a magyarokkal együtt érezők és gondolkozók.

Zombor szab. kir. város hazafias törvényhatósága, — mely más törvényhatóságoknak már tett — maga fordult „kedves barátai és atyafiaihoz”, hogy tegyenek azok most neki.

Valamennyi gyűjtőív még nincs is a rendeltetési helyére juttatva, a pár nappal korábban elvetett mag, máris csirává vált s nap-nap után érkeznek az adományok a szoboralap javára.

Szegényének a rézfíllére olvad össze gazdaganak az aranyával s mindnyájunknak egyformán fogja büszkeségét képezni a Schweidel-szobor.

Összefogva, valamennyien munkálkodjunk azon, hogy Zombor város és Bács Bodrog megye egy szép, történelmi emlékekkel gazdagodjék.

Szobrot Schweidel Józsefnek!

Ezt a mondást olvassák most hazaszerzte ezernyi és ezernyi lapon és sok hirlapban.

Szobrot Schweidel Józsefnek!

zerek. A csaták riadója, a béke boldogsága. A templom, mely szülők frigykötését látta; az oltár, mely értük könyörgő imájuk szavát elleste; a sirhalom, mely alatt nyugó csontjaik porlanak. A családi szentély, a gyermek öröme, az ifjúkor gondtalansága, a hitves szerelme, a közös bú, bánat, öröm, a dicsőség. A nyelv, amelyen először ejtők ki szülő anyánk és istentünk nevét: a haza, a mi édes anyánk. Ezt akarja elvenni tőlünk az idegen. Oda adjuk?

Amália (lelkedéssel). Nem adjuk a mi édes hazánkat. (Künn tárogató riad. Kuru-cokból álló nagy menet. Élőkön Bercsényi gróf és Kéry Ádám zászlókkal. Vivát a szabadság! Vivát Rákóczy! A menet megáll, a zászlókat meghajtják Rákóczy előtt.)

Amália (odamegy a fegyverállványhoz, levesz onnan egy kardot, átnyújtja Rákóczy-nak). Veszélyben a haza! Itt az ősi kard. (Rákóczy induló.)

Rákóczy. Édesem, te vagy a haza nem-tője!

(Függöny.)

Ez a rövid mondás sokat fejez ki. Benne van óhajlás alakjában a kérelem, a hazafias érzés, a figyelemre és adakozásra való felhívás és a — megvalósulás.

Ugy legyen!

Szent karácsony ünnepe, farsang vig estéje, hozzon győzelmet a szent ügynek!

Vértesi Károly.

Vármegyei közgyűlés.

Vármegyénk törvényhatósági bizottsága folyó hó 22-én hétfőn délelőtt a vármegyei székház nagytermében tartotta meg ez évi IV-ik rendes évnegyedes közgyűlését.

Latinovits Pál főispán a bizottsági tagok éljenzése között a terembe megjelenvén, elfoglalta elnöki székét és a bizottsági tagok szívélyes üdvözlésével a közgyűlést megnyitottan nyilatkozta, a jegyzőkönyv vezetésével Lánckor Antal tb. főjegyzőt, az ügyészi teendővel Pribil Ernő főügyészt, a szólni kívánók feljegyzésével Popovits Sebő tb. főjegyzőt bizta meg.

A közgyűlés első tárgya Karácson Gyula kir. tanácsos, alispán jelentése volt a közügyek állapotáról, melyet ifj. Vojnits István főjegyző olvasott fel. Az alispáni jelentés bevezetésében meleg hangon emlékezik meg Latinovits Pál egy éves főispáni működéséről, melynek első fordulója folyó hó 12. napján volt.

Már akkor — így szól a jelentés ezen része — osztatlan volt az a meggyőződés, hogy ő felségének kegye és a kormány bizalma méltóbb férfit alig bizhatott volna meg a főispáni állással és mindenki teljes bizalommal és nagy reményekkel tekintett működése elé.

Most az évforduló alkalmából azt hiszem, hogy a törvényhatósági bizottság benső meggyőződésének ad kifejezést, midőn konstatálja, hogy működése úgy a hivatali, mint a társadalmi téren túlhaladta a hozzá fűzött várakozást és midőn ezt konstatálom, mint az önök bizalmának a letéteményese, mély tisztelettel és ragaszkodással hajtom meg érdemei előtt az elismerés lobogóját azon hő kívánsággal, hogy őt a mindenható fáradhatatlan, ügybuzgó munkakörében, diszes állásában mindannyiunk örömeire erőben és egészségben sokáig éltesse.

A közgyűlés tagjai az alispáni jelentésnek ezen kimagasló részét lelkes éljenzéssel fogadták.

Az alispáni jelentés továbbá megemlékezik a vármegyei pénztári és számvevői tisztviselőknél államosításáról is. A jelentésnek erre vonatkozó része a következő:

A vármegyei tisztikar kebeléből ezen kiválás egy igen szomorú tisztet ruház rám, hogy elbucsuzzam azon tiszt-

társaimtól, kik annyi éveken át odaadó munkatársaim voltak, kiknek kipróbált derék kiváló munkássága nagyon megkönyebbitette nekem terhes feladatom teljesítését.

Vigaszomul szolgál azonban, hogy egyelőre a kiválás csak névleges, mert a valóságban a közvetlen érintkezés egyelőre tovább is fenmarad. Végül teljes elismerését fejezi ki azon becsületes és ügybuzgó munkásságáért, melyet a pénztári és számvevői tisztikar a vármegye érdekében kifejtett.

Karácson Gyula kir. tanácsos, alispán szívből fakadó ezen kiváló elismerését a közgyűlés tagjai lelkes éljenzéssel fogadták.

Az alispán jelentésének, mely vármegyénk ügy központi, mint a járási közigazgatás állapotának részletes, kimérítő és minden egyes ágára kiterjedő hí képét festi, felolvasása után a közgyűlés helyesléssel tudomásul vette.

Latinovits Pál főispán őszinte köszönetet mond a meleg elismerésért, melylyel az alispáni jelentés az ő eddigi főispáni működése iránt adózott. Feladatának teljesítésében kéri a vármegyei törvényhatósági bizottságot és tisztikart, hogy szorgos munkatársai legyenek és szívből köszöni a fényes ovációt.

Erre a vármegyei tisztikar szívéből kiváló pénztári és számvevőségi tisztviselők nevében Városov László főszámvevő emelkedett szólásra és egy mélyen átgondolt szép beszédben vett bucsut a vármegye közönségétől és tisztikarától.

Ezen szép beszédre, mely általános mély meghatottságot keltett, Latinovits Pál kijelenti, hogy a legnagyobb elismerés illeti meg a távozó tisztviselőket a vármegye szolgálatában eltöltött legodaadóbb működésükért és indítványára a közgyűlés a távozó tisztikarnak a vármegyénél eltöltött kiváló és közhasznú működése elismerésül jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

Ezután a közgyűlés letárgyalta a következő tárgysorozatot:

Miniszteri intézkedések.

Beltügyi miniszteri intézkedés az arvaszéki kiktöltések tárgyában. — A miniszteri intézkedést a közgyűlés tudomásul vette.

Ugyanannak intézkedése a szántóvái homokterület megvétele tárgyában. — A m. kir. államépítészeti hivatalnak véleményes jelentés tételre kiadott.

Ugyannak intézkedése a kernyajai párbér kulcs megállapítása tárgyában. — A közgyűlés az intézkedést tudomásul vette.

Ugyanannak intézkedése a gombos-erdődi Dunaszakaszon a jégen való átkelés módjait megállapító szabályrendelet jóváhagyása tárgyában. — A miniszter a szabályrendeletet jóváhagyta.

A pénzügyminiszter intézkedése a számvevőségek részére kijelölt helyiségek tárgyában. — Tudomásul vétetett.

A kereskedelemügyi miniszter intézkedése O Becse község területén a házaló kereskedések eltiltása tárgyában hozott szabályrendelet módosítása iránt. — A szabály-

rendelet a miniszteri intézkedés értelmében módosított.

Kereskedelemügyi miniszteri intézkedés az utmesterek és utkaparókra vonatkozó szabályrendeletnek módosítása tárgyában. — A m. kir. államépítészeti hivatalnak véleményezésre kiadott.

A honvédelmi miniszter intézkedése a loavató bizottságok megalakítása tárgyában. — A loavató bizottság elnökei a vármegyei loavatói helyekre a következők: Lollok Alajos a bajai, Michailovits Koszta a szabalyai, Gombos Béla az ó-becsei, Szemző Gyula a zombori, Perkovits Ferenc a titeli, Fekete József az újvidéki, Vojnits Dávid a bács-topolyai, Trischler X. Ferenc a hód-sághi, Latinovits Géza a b.-almási, Herczeg Ede a zentai, Márton István a n.-palánkai, Gräber Ferenc az apatini és Rác György a bácskurai járásban.

Törvényhatósági átiratok.

Szatmárnémeti város közönségének átirata a póttartalékosok behívására vonatkozó katonai javaslat visszavonása iránt a képviselőházhoz intézett felirat pártolása iránt. — Tudomásul vétetett.

Nyitra vármegye közönségének átirata a nemzetiség viszonyok tanulmányozására kiküldött bizottság javaslatainak támogatása iránt. — Hasonló szellemű felirat küldése határozottatott el.

Torontál vármegye alispánjának meghívója a főispáni beiktató tennepélyre. — A vármegye közönsége képviselőjére a közgyűlés Latinovits Géza vezetésével dr. Mikosevits Kanut, dr. Balaton Gyula, dr. Hadzay János és dr. Pávlovits Simon bizottsági tagokat küldte ki.

Szepes vármegye közönségének átirata Szepes vármegye valamint Gácsország közti határnak az u. n. „Halastó“-nál való megállapítása ellen a képviselőházhoz intézett feliratnak támogatása iránt. — Budapest székesfőváros átirata a póttartalékosok behívásáról szóló törvényjavaslat elvetése iránt a képviselőházhoz intézett feliratnak pártolása iránt. — A budapesti egyetemes állami tanítógyűlés átirata fizetési rendezése ügyében a képviselőházhoz benyújtott kérvényük támogatása iránt. — Tudomásul vétettek.

Csanád vármegye közönségének átirata a közigazgatási bizottságokban működő közigazgatási elnökök működési körének és irányelveinek megállapítása iránt a földmivelésügyi m. kir. miniszter urhoz intézett felirata támogatása iránt. — Hasonló szellemű felirat küldése határozottatott el.

Zombor sz. kir. város átteszi a neki átengedett ingatlanokról szóló okmányt záradékolás végett. — A záradékolás kimondatott.

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye közönségének átirata az Ausztria-Magyarország és Szerbia között fennálló kereskedelmi szerződéseknél még ez év végéig leendő felmondása iránt a miniszterhez intézett felirat pártolása iránt. — Hasonló szellemű felirat küldése határozottatott el.

Torontál vármegye átirata a nemzeti ségek egyenjogúságáról szóló 1868. 44. t.-c. módosítása iránt a képviselőházhoz intézett feliratnak pártolása iránt. — Hasonló szellemű felirat küldése határozottatott el.

Alispáni előterjesztések.

A vármegye alispánjának jelentése az esküdtbírók mellé bizalmi férfiak kijelölése iránt. — A bizalmi férfiak a következők a zombori törvényszék területére: Bertolinó Sándor (Zombor), Szemző Gyula (Zombor), Jovánovits Mladen (O Szivac), Trischler X. Ferenc (Hód-ságh), Mezey Zsigmond (Bács-Kula), Rockenstein Sándor (Gákova). A szabakai törvényszék területére: Bezeredy István (Szabadka), Herczeg Ede (O-Kanizsa), Vuits János (Zenta), ifj. Tóth József (O-Kanizsa). Az újvidéki törvényszék területére: Dungyverszky Lázár (B. Szt.-Tamás), Eigl József (Uj-Futtak), dr. Grünbaum Pál (O-Becse), Nagy István (Német-Palánka).

A vármegye alispánjának jelentése az ipartanács megalakítása tárgyában. — Az ipartanács tagjai lettek: Wámoscher Nándor és Willmann Mátyás rendes, Mayer János, Kniesel Jakab póttagok; a szegedi kereske-

delmi és iparkamara részéről Lebach Konrad és Krieg Béla rendes, Schneider Vilmos és Wehrmann János póttagok. Az ipartanács jegyzője: Lederer Pál tb. főjegyző, helyettese Sztrilich Béla aljegyző.

A vármegye alispánjának jelentése Hód-ságh községben a hazalás eltiltása tárgyában alkotott szabályrendelet iránt. — Módosított és jóváhagyás végett a kereskedelmi miniszterhez felterjesztetik.

A vármegye alispánjának előterjesztése a hivatalos órák kijelölése tárgyában. — A hivatalos órák 1903. évi januárius hó 1-től júniusig d. e. 8—12 ig, délután 3—5-ig, júniustól októberig d. e. 7-től 1-ig megállapítottatott.

A vármegye alispánjának előterjesztése az iratnyalábok és ezekhez tartozó segédkönyveknek az irattárban mely ideig leendő kezelése iránt. — A vármegye alispánjának előterjesztése a járási hivatalok levéltárában levő iratok hány évig leendő kezelése tárgyában. — Az iratnyalábok 10 évig lesznek kezelés alatt.

Ugyanannak előterjesztése az irattárnak alapszám rendszer szerint való kezelése tárgyában az alapszám rendszer lesz használatban.

Ugyanannak előterjesztése a vármegyei házi- és gyámpénztáraknak átadásához két kiküldöttnek megválasztása iránt. Kiküldettek: Bertolino Sándor és Városy Károly bizottsági tagok.

Ugyanannak előterjesztése Verner Hugó tb. szolgabírónak kihágási ügyek tárgyalásával leendő megbízása tárgyában. — A közgyűlés megbizta.

Ugyanannak jelentése Tauczig Dávid vállalkozó által vállalkozásába társul bevett Tóth Ferenc vállalkozó ügyében. — A közgyűlés nem fogadja el a társat.

Ugyanannak előterjesztése az ó-becse—bács-petrovosszelli község között utszakasz mélyebb részének bérbeadása iránt. — Jóváhagyatott.

Ugyanannak előterjesztése a zombor-bezdáni törvényhatósági közuton levő 2 utkaparó ház telkeinek kibővítésére vett területre vonatkozó szerződés jóváhagyása iránt. — A szerződés jóváhagyatott.

Ugyanannak előterjesztése a Bács, Bács-Ujfalu közötti utszakasz kiépítéséért állami segély iránt tett felterjesztésének pártolása tárgyában. — Pártoló felirattal felterjesztettek.

Ugyanannak előterjesztése a törvényhatósági utakra szállított kavics minősége tárgyában. — Tudomásul vétetett.

Ugyanannak előterjesztése a Felső-Szt.-Iván és Csávoly községben felállítandó hordó hitelesítő hivatal vezetőjével megkötött szerződés jóváhagyása tárgyában. — Jóváhagyatott és a kereskedelmi miniszteriumhoz felterjesztettek.

Ugyanannak előterjesztése a vármegyei bizottsági tagok választása tárgyában. — A vármegyei bizottsági tagok választásának határidejéül folyó évi december hó 30. napja, az esetleges pótválasztások megejtésére 1903. évi január hó 30. napja tűzött ki.

Ugyanannak előterjesztése a parabutyi árvatári hiányok tárgyában. — A belügyminiszterhez pártoló felirat felküldetik.

Árvasszéki ügyek.

A vármegyei árvasszéki előterjesztése az árvasszéki elnök utiátalányának megállapítása tárgyában. — Javaslatlételre Scultéy Ferenc árvasszéki elnöknek kiadott.

Ugyanannak előterjesztése az árvatári iratoknak hány évig való irattári kezelése tárgyában. — 10 év határozottatott el.

Vármegyei pénzek elhelyezése.

Tárgyalás alá vétetett Karácson Gyula vármegyei alispán és Scultéy Ferenc árvasszéki elnök előterjesztése a vármegyei házipénztárban kezelt alapok pénzkészletének, illetve a máséknál nem helyezhető árvapénzeknek és az árvai letétpénz összegének az 1903. év folyamára miként leendő gyümölcsösztetése tárgyában.

Ezen tárgynál Latinovits Pál főispán névszerinti szavazást rendelt el, melynek eredménye az volt, hogy az állandó választmány javaslata mellett szavazott 51 bizottsági

tag igennel — nemmel senki sem szavazott; ennél fogva az állandó választmány következő javaslatát a közgyűlés határozattal emelte:

Elhelyezendő lesz a „laktanya alap“-nak a folyó szükségletek fedezésére nem igényelt része, egy a vármegyei utadó alaphoz negyvenezer (4000) korona a „csantavéri takarékpénztárnál“; a közigazgatási letét pénzkészletéből huszonegyezer (24000) korona és a vármegyei utadó alaphoz 30000 harmincezer korona a „bács-almási takarékpénztárnál“; a „Kovács József östündijalap“ és az „Ujverbázi honvédszobor alap“ pénzkészlete, nemkülönben a vármegyei utadó alaphoz negyvenezer (4000) korona a „katymári takarékpénztárnál“; az utépítési (közmunka) alap pénzkészlete a „bajai takarékpénztár részvénytársaságnál“.

Elhelyezendő lesz továbbá a vármegye kezelése alatt álló „Báró Rudics József östündij alapnak“ a vármegye által kezelt pénzeiből s illetve a mennyiben ezen pénzek az alapító levél rendelkezéseibe képest állampapírokba fektetettnek, a 604. kgy. 1897. számú törvényhatósági bizottsági határozattal megszavazott 2 % os megyei pótdoból a vármegyei árva- és szeretetház alapja javára elszámolandó összegből egyszázezer (100 000) korona a „sztanisicsi takarékpénztárnál“, egyszázezer (100.000) korona a „bács-topolyai takarékpénztárnál“, hatvanezer (60000) korona az „ó-becsei kerületi hitelbank részvénytársaságnál“, huszonkettőezer (22000) korona a „bács-bresztováci takarékpénztár részvénytársaságnál“, huszezer (20000) korona a „hód-sághi takarékpénztár részvénytársaságnál“, huszezer (20000) korona az „ó-uj-soóvi takarékpénztárnál“, ötvenezer (50000) korona a „palánkai járási takarékpénztárnál“.

Elhelyezendő továbbá: a „vármegyei árva- és szeretetház alap“ pénzálladéka a 604. kgy. 1897. számú határozattal megszavazott 2 % -os megyei pótdoból ezen alap javára elszámolandó összegek kivételével, ezen kívül a vármegyei „közigazgatási, közművelődési és jótékonyági alap“ tőke álladékaiból huszezer (20000) korona és továbbá a vármegyei árvaletétpénztár pénzkészletéből egyszázezer (100 000) korona a „zombori kereskedelmi és iparbanknál“, továbbá ugyancsak a vármegyei árvaletétpénztár pénzkészletéből negyvenezer (40000) korona a „sztanisicsi takarékpénztárnál“, huszezer (20000) korona a „bács-kulai takaré- és hitelintézet részvénytársaságnál“ és egyszázezer (100 000) korona folyó számlára az „országos központi hitel-szövetkezethél“.

Elhelyezendő végül a vármegyei utadó alapnak pénzkészletéből: Ötvenezer (50000) korona a „palánkai takarékpénztárnál“, ötvenezer (50000) korona az „ó-becsei első takarékpénztár részvénytársaságnál“, harmincezer (30000) korona a „gajdobrai első takarékpénztárnál“, negyvenezer (40000) korona az „adavidéki közigazgatási bank részvénytársaságnál“ és huszezer (20000) korona a „bács-kereszturi takaré- és segélyegylet mint szövetkezethél“.

Bizottsági tagválasztások.

A közgyűlés megválasztotta névszerinti szavazással 52 leadott szavazattal a vármegyei közigazgatási bizottságba: báró Vojnits István, Eigl József, Latinovits Géza és Vissz Károly bizottsági tagokat.

Az igazoló választmány is megalakult. Elnöke: Karácson Gyula alispán; tagjai: Szemző Gyula, Vojnits István ifj., Városy Károly.

Gazdászati választmány: Dr. Alföldy Gedeon, Eigl József, Dungyverszky István, Fernbach Károly, Gräber Gyula, Herczeg Ede, Kesselbauer Károly, Latinovits János, Lebach Péter, Nagy István, Popovits Sebő, Rác György, Szalay Károly, Szemző Gyula, Szemző István, Trischler X. Ferenc, Ungár József, Városy Károly, Visy Károly, dr. Zákó István.

Kérvények.

Erdélyi Kárpát-Egyesület kérelemlevele anyagi támogatás iránt. — Magyar Szent-Erzsébet újszegedi templom-egyesület hasonló kérelme. — A pozsonyi magyar közművelődési egyesület hason kérelme. — Magyar hajózási

Egyesület hasonló kérelme. A new-yorki ref. magyar egyház segély kérvénye. — A vármegye közönsége méltányolja az egyesület hazafias működését, de alap hiányában a kérelem nem teljesíthető.

Felebbesések.

Borsos Ferenc és társainak felebbezése a pacséri orvosi választás ellen. — A határozat feloldatott.

Miklusevits Milos és társának felebbezése a rétkezelő bizottságnak a pénztárnoki fizetés felemelését megtagadó határozata ellen. — A bizottság méltányosabb határozat hozatalra utasított.

Szárts Bertalan tiszti ügyésznek felebbezése Zenta r. t. város képviselőtestületének Pálffy Dezső költségeinek kiutalványozását megtagadó határozata ellen. — A határozat feloldatott.

Kossovitz Mór felebbezése O Kanizsa községének a szénstíkséglet beszerzése tárgyában hozott határozata ellen. — Elutasított.

Rác Ferenc és társai felebbezése O-Becse községnek a felekezeti segélyek megvonása tárgyában hozott határozata ellen. — Alaki hiányból feloldatott.

Érseki hatóságnak felebbezése Mélykut községnek az érseki segély telekkönyvi biztosítása tárgyában hozott határozata ellen. — A határozat feloldatott.

Drach Ferenc felebbezése Rác Militics községének a legelőterület vétele tárgyában hozott határozata ellen. — Véleményezésre az ügyésznek kiadott.

Terzén György felebbezése Martonos községének a fogyasztási adók kezelése tárgyában hozott határozata ellen. — A határozat jóváhagyott.

Turnovszky Rezsőnek felebbezése Karavukova községnek a sirbolt díjak tárgyában hozott határozata ellen. — Esetenként 10 koronában állapított meg.

Lederer Adolf felebbezése B. Martonos községnek a tejszővetkezet részére vásárlandó kenyérszikkák tárgyában hozott határozata ellen. — Horváth Mihály és társai felebbezése Baracska községnek egy irnoki állás rendszeresítése tárgyában hozott határozata ellen. — Turfitt Ferenc és társai felebbezése O-Becse községnek a közmunka leszolgáltatás ellenőrző esküdték napidíjai tárgyában hozott határozata ellen. — Özv. Meszner Vendélné felebbezése Csataalja községnek segélyezése tárgyában hozott határozata ellen. — Jóváhagyattak.

Bakota Ferenc és társai felebbezése O-Kanizsa községnek a rendőrségi lovak elhelyezése tárgyában hozott határozata ellen. — Feloldatott.

Eckert Gyula és társai felebbezése Mohol község képviselőtestületének a bácsitiszai ármentesítő társulatba kiküldötték megválasztása tárgyában hozott határozata ellen.

Kvanduk János és társai felebbezése Csantavér községnek az iparos tanonciskolai hitoktatók díjai tárgyában hozott határozata ellen. — Grósz Illés felebbezése Bács-Földvár községnek a végrehajtói fizetés felemelése tárgyában hozott határozata ellen. — Otits Dusan és társai felebbezése Gyurgyevó községnek a jegyző részére adandó földek tárgyában hozott határozata ellen. — Niko-lits Endre felebbezése Csurog községnek a volt helyettes jegyző helyettesi díjai tárgyában hozott határozata ellen. — Arnold Károly és társai felebbezése B. Keresztur községnek a fogyasztási adókezelési jutalék kiadásának megtagadása iránt hozott határozata ellen. — Turfitt Ferenc felebbezése O-Becse községnek a bíró, jegyző és városgazda által igénybe veendő fuvarok tárgyában hozott határozata ellen. — A határozatok jóváhagyattak.

Hirmann Miklós és társai felebbezése Rém községnek a jegyző és plébános legeltetési jogosítvány tárgyában hozott határozata ellen. — Schmelzer Frigyes felebbezése Titel községnek a kertész elbocsátása iránt hozott határozata ellen. — A határozat feloldatott.

Jedlicska Mihály felebbezése B. Topolya községnek egy segédjegyzői állás rendszere-

sitése tárgyában hozott határozata ellen. — Újabb határozat hozandó.

Gardincev község határozata hasonló tárgyban. — Bács-Martonos község határozata 6000 korona ideiglenes kölcsön felvétele iránt. — O Kanizsa község képviselőtestületének határozata az árvédelmi költségek utalványozása iránt. — Pótlásra visszautasított.

Községi határozatok.

Bajsa község határozata a helyettes jegyző javadalmazása tárgyában. — Temerin község szabályrendelete a korcsmák, sörházak és pálinkamérésekről. — Uj-Verbász község képviselőtestületének határozata a községi közdülő közutak törzskönyvezése tárgyában. — Zsabya község határozata hasonló tárgyban. — Felső-Kovil község határozata hasonló tárgyban. — Bács-Almás község határozata hasonló tárgyban. — Mélykut község határozata hasonló tárgyban. — Turia község határozata hasonló tárgyban. — Gajdobra község határozata hasonló tárgyban. — Katymár község határozata hasonló tárgyban. — O Palánka község határozata hasonló tárgyban. — Kucura község határozata hasonló tárgyban. — O-Kanizsa község képviselőtestületének határozata a Szent-János szobortól B. Martonos irányában haladó törvényhatósági ut átkövezési munkálatai érdekében kötött munkaszerződés tárgyában. — Torzsa község képviselőtestületének határozata a Torzsa községhezától a Ferenc József-csatornáig kiépítendő műút költségeihez való hozzájárulás tárgyában. — Wekerlefalva községnek a munkáspénztár segélyezése tárgyában hozott határozata. — B. Bukin község hasonló tárgyban határozata. — Plávna község hasonló tárgyban határozata. — Szilbás község hasonló tárgyban határozata. — Bulkesz község hasonló tárgyban határozata. — Német Palánka község hasonló tárgyban határozata. — O Palánka község hasonló tárgyban határozata. — O Kanizsa községnek a legelő hasznosítása tárgyában alkotott szabályrendelete. — Bács-Földvár község határozata a régi putrik megváltása tárgyában. — Zenta város határozata Jedlicska István jutalmazása tárgyában. — Kucura község határozata az óvoda felépítése tárgyában. — B. Ujfalu határozata segédjegyzői állás rendszeresítése tárgyában. — Mosorin határozata a Rajkov-fele tartozás leírása tárgyában. — Vajszka határozata ingatlan csere tárgyában. — Apatin határozata az iskolaszéki gondnok és jegyző jutalmazása tárgyában. — O-Kanizsa határozata az adorjáni templom, paplak és iskola határozata tárgyában. — O Morovica határozata Nagy Ledu Julianna tehermentesítési engedélye tárgyában. — F. Kovil határozata a községi irnok fizetésének felemelése tárgyában. — O-Kanizsa határozata a végrehajtói fizetések javítása tárgyában. — O Kanizsa határozata kölcsön felvétele tárgyában. — Petrovoszelló határozata Varga Antal és Seres András egysége tárgyában. — O-Kanizsa határozata Mihályi-féle perben felmerült költségek tárgyában. — O-Becse határozata gégyverem építése tárgyában. — B Feketehegy határozata a tűzoltói alap felhasználása tárgyában. — Kisbereg határozata a helyettes orvos tiszteletdíja tárgyában. — Rém határozata új jegyzői lak építése tárgyában. — Petrovác határozata a széles utca rendezése tárgyában. — Mosorin határozata új temető kihasítása tárgyában. — Turia határozata Gaits Alexa segélyezése tárgyában. — A titeli rétkezelő bizottság határozata a csurogi tűzkárosultak segélyezése tárgyában. — Bukin határozata a postai értékek átvétele tárgyában. — Bikity határozata a községi irnok fizetésének felemelése tárgyában. — O-Becse határozata egy mázsaház építése tárgyában. — Keryaja határozata a zárda telek átengedése tárgyában. — Baracska határozata a fogyasztási adókezelők díjai tárgyában. — Kiszács határozata a jegyzői lak tatarozása tárgyában. — B. Almás határozata az új községhez berendezési költségei tárgyában. — O-Becse határozata Pavlak Lazár segélye tárgyában. — Matheovits határozata a postai értékek átvétele tárgyában. — Keryaja határozata a fogyasztási adókezelő díjai tárgyában. — Karavukova határozata az utcai

lámpák felállítása tárgyában. — Parabuty határozata az óvodai tandíj tárgyában. — Bácsujfalu határozata a bikaistálló építése tárgyában. — O-Morovica határozata a jegyzői lak építési költségeinek mikénti fedezése iránt. — Pacser határozata a gazd. munkás- és cselédsegély pénztárnál teendő alapítvány tárgyában. — Csantavér, Topolya és B. Feketehegy határozata a gazd. munkás- és cselédsegély pénztárba való belépés iránt. — Titel határozata Elicker Fülöp irnok szabadsága tárgyában. — O Becse határozata Pokrec Janos segélyezése tárgyában. — O-Kanizsa határozata a r. k. temető kibővítése tárgyában. — O Kanizsa határozata a gazdasági téli tanfolyam segélyezése iránt. — Bajsa határozata a gazd. munkás- és cselédpénztárba való belépés iránt. — Zenta határozata egy betegápolói állás rendszeresítése tárgyában. — Zsabya határozata ügyvédi költségek előlegezése tárgyában. — Csurog határozata a tűzkárosultak segélyezése tárgyában. — Apatin határozata az igazgató-tanító tiszteletdíja tárgyában. — Sándor határozata egy kisegítő végrehajtó alkalmazása tárgyában. — Temerin határozata a gazd. munkás- és cselédsegély pénztár segélyezése iránt. — Apatin határozata az elfogatosok számának szaporítása tárgyában. — Parabuty község határozata tűzoltói szerelvények tárgyában. — Hodságh határozata legelőterület bérbeadása tárgyában. — Keryaja határozata a jegyzői szerűskert eladása tárgyában. — Déronya határozata Tomcsányi József tanító korpótléka tárgyában. — O Kanizsa határozata Nagy István kártalanítása tárgyában. — O Kanizsa határozata a párhuzamos osztály költségei tárgyában. — O-Kanizsa határozata a jolsvai siketnéma intézet segélyezése tárgyában. — O-Becse határozata egy könyvszekrény beszerzése iránt. — Petrovoszelló határozata éjjeli őrök alkalmazása iránt. — O Szivac határozata a pénztárnokok tiszteletdíja tárgyában. — Zenta határozata a szegényházi szabályrendelet megállapítása tárgyában. — O Kanizsa határozata Karácsonyi Pál tartozása tárgyában. — O-Kanizsa határozata ingatlan vásárlás tárgyában. — Begecs határozata szegény iskolás gyermekek tankönyvei tárgyában. — Mohol határozata Vajda Antal jutalmazása tárgyában. — Petrovoszelló határozata Péter Imre jutalmazása tárgyában. — Petrovoszelló határozata egy írógép beszerzése tárgyában. — Zsabya határozata Rigyicski Mirko segélyezése tárgyában. — Bács-Földvár határozata a fel nem vett esküdti fizetések kiutalása tárgyában. — Bács-Martonos határozata a bérföldek felmérése tárgyában. — Bács-Almás határozata jégbeszerzés tárgyában. — O Futtak, Jarek, O-Soóvé és Bács Feketehegy határozata a gazd. munkás és cselédsegélypénztárba belépők segélyezése tárgyában. — Veprovác határozata kézi és igás napszámok megváltása iránt. — Felső Kovil határozata Kolarov Sándor segélyezése tárgyában. — Csurog határozata a betétszerkesztő bizottsági tagok járulékaik megváltása tárgyában. — Ada határozata az izraelita templom szolga és kántor fizetése tárgyában. — Tiszakálmánfalva község képviselőtestületének határozata a körállatorvos fizetéséhez való hozzájárulás tárgyában. — Zenta város képviselőtestületének határozata Lakatos Albert és társai részére a városi helypénzszedési jog bérleti összege egy részének elengedése tárgyában. — Bajmok község szabályrendelete a busvágási szemle teljesítéseért szedhető díjakról. — Szilbás község képviselőtestületének határozata a körállatorvos látogatási és gyógykezelési díjai tárgyában. — Gara község képviselőtestületének határozata ugyanezen tárgyban. — Jankovác község képviselőtestületének határozata ugyanezen tárgyban. — Bács község képviselőtestületének határozata ugyanezen tárgyban. — Özv. Illits Vazulné szül. Missits Izabella kérvénye saját és kis-koru János fia végkielégítése iránt. — Béreg község határozata a Pallas Lexicon beszerzése iránt. — Rigyica község hasonló határozata. — Ada község képviselőtestületének határozata, melyben elemi kárt szenvedett községi lakosok községi pótdíjának leírását

megtagadta s az ellen Ofner Ignác és társai részéről beadott felebbezés. — Bezdán község jegyzői nyugdíjárulék leszállítása iránti határozata. — O Becse község határozata kölcsöneinek konvertálása tárgyában. — Deszpot-Szent-Iván község határozata Bajaz Gyóka térítményének leírása iránt. — Bács-Gyurgyevó község határozata behajthatlan követeléseinek leírása iránt. — Bulkesz község behajthatlan követeléseinek leírása iránt hozott határozata. — Zenta város határozata rakpart építési kölcsönjainak tárgyában. — Béreg község behajthatlan követeléseinek leírása. — O Sztapár község behajthatlan követeléseinek leírása. — D. Szent-Iván behajthatlan követeléseinek leírása. — Jankovác község behajthatlan követeléseinek leírása. Bács-Szent-Tamás község az urbéreszek telkén nyilvántartott előleg leírása iránt hozott határozata. — Gardinovec község határozata behajthatlan követeléseinek leírása. — Apatin község határozata behajthatlan követeléseinek leírása tárgyában. — Ezen határozatok a közgyűlés által jóváhagyattak.

Szilbas község határozata a községi földek bérbeadása tárgyában. — Ujabb határozat hozandó.

Obrovác község határozata az ottani gör. kel. szerb iskolaépület és a hozzá tartozó földek tulajdonjoga tárgyában. — Feladatott.

Pribil Ernő tiszti főügyésznek jelentése Uj-Palánka községnek a községi kenderáztató alap átengedése érdekében hozott határozata tárgyában. — O-Kanizsa község határozata a tehén csordai uton sztkészes átereszté tárgyában. — Apatin községnek 1903. évi költségelőirányzata. — Kernyaja község határozata az ó-szivac—kernyajai közös községi közut törzskönyvezése tárgyában. — O- és Uj-Soóvé községek határozata Uj-Soóvé községben felállítandó távirtda költségeiből adandó hozzájárulás tárgyában. — Piros község határozata a községi (közdtől) közutak törzskönyvezése tárgyában. — Felső-Szt-Iván község határozata ugyanazon tárgyában. — B-Feketehegy község határozata ugyanazon tárgyában. — Mélykut község határozata a község összes utainak kifizése és elhatárolása tárgyában. — B-Szt-Tamás község határozata Kaplarszki Ilia és Suvakov Nikola segélyezése tárgyában. — Kiszácok község határozata Nagy Zuzsa és Katalin tartásdíja tárgyában. — Jóváhagyattak.

Zsablya község határozata Rakin Mita tartozása tárgyában. — O-Becse község határozata a közpénztári könyvelői állás megszüntetése tárgyában. — A jóváhagyás megvonatott.

Számadási ügyek.

O Verbász 1901. évi, Csávoly, Temerin, Uj Verbász, Vajszka 1902. évi, Petrovác, B-Feketehegy, Uj-Szivac, O Kér, B-Almás, Német-Palánka, Rác-Militics, Bajsa, Matheovics, Béreg, Csávoly, Zsablya, Ada, Vilova, Gákova, Cservenka, Báthmonostor, B-Földvár, Tovariso, Vajszka, Obecse, Csurogh, Szilbas, Gyulafalva, Nádaly, Pacsér, O-Morovica, Sztanisics, Obrovác községek és Zenta város 1903. évi költségvetései. — Titeli réti bizottság 1903. évi költségvetése. Bezdán község 1901/902. évi iparos tanonciskola számadása. — O-Kanizsa 1897. évi, Bezdán, B-Vas-kut 1898. évi, Bajmok 1899. évi, B-Topolya, Bajmok, Kovil-Szent-Iván, Gombos, Apatin 1900. évi, Felső-Szt-Iván, Temerin, Járek, Szóna és Bikity községek 1901. évi közpénztári számadásai. — Német-Palánka község határozata Drieszberger József árvapénztári adós behajthatlan tartozásának a tartalék-alapból leendő fedezése tárgyában. — Mohol község határozata az ismeretlen tartozkodású árvák követeléseinek a község által elvállalt árvapénztári hiányok fedezésére leendő fordítása tárgyában. — Paraga község határozata fenti tárgyban. — Filipova község határozata fenti tárgyban. — Ada község határozata a községet terhelő árvapénztári hiányok megtérítése tárgyában. — A fölmentvények kiadattak.

Zenta városi ügyek.

A közgyűlés Zenta városában az 1903. évben netalán végbemenő tisztújításnál Ka-

rácson Gyula alispán akadályoztatása esetén helyettesül Pribil Ernő vármegyei főügyész bizta meg.

Tárgyalás alá kerültek még a következő zentai ügyek:

Forray Ferenc felebbezése Zenta városnak a tanyai iskolahelyiség bérlete tárgyában hozott határozata ellen. — Homolya János és társa felebbezése Zenta városnak a vágóbiztosi állás megszüntetése iránt hozott határozata ellen. — Zenta város határozata a város mentén fekvő tisztai szakadó part biztosítása végett végrehajtandó kőhányási és kőburkolati munkálatok tárgyában. A határozat jóváhagyott.

Zenta város határozata Jedlicska István jutalmazása (500 korona), — 210 090 koronás kölcsön felvétele, — Répás Jenő segélyére (200 korona), — Sós Gergely boltbérlete, — a Kossuth-szobor költségeire 20 000 kor. megszavazása, — Szigethy Istvánné kegydíja (900 korona), — Beller Irén tanítónő korpóléka (100 korona), — egy betegápolási állás rendszeresítése, évi fizetése (400 korona), — a gátbiztosi lakház előtti föld bérbeadása, — a kaszárnya alap megszüntetése és ezen alaponak törzsvagyonkénti kezelése, — a 7791 kor. 37 fillér hitelátruházás engedélyezése, — a hazai aszfalt ipar részvénytársasággal kötött egység, — a felosztott zenta—adai orom-alatti lecsapoló társulat, fennmaradt vagyonának hová fordítása, — a tűzoltó egyesület laktanyájának építési költségeire megszavazott 50 000 korona kölcsön, — a Kossuth tünepélyre vett koszoru költségei, — a szegényházi szabályrendelet megállapítása (kiadott a vm. ügyészségnek), — Lakatos Albert és társai városi helypénz szedési jog utáni bérösszeg elengedése, — a piucehelyiség bérlete tárgyában, — Husák János segélyezése (150 korona), — iparos tanonciskola felállítása (400 korona), — Ollay Péter, Heinrich Emánuel és Eszes Dezsó segélyezése, — Lukácsy Istvánné özvegy ellátás iránt hozott határozatait jóváhagyta.

Egyéb ügyek.

A közgyűlés a tiszti ügyész helyetteséül dr. Csernyus Pal tb. főügyészt választotta meg.

Kis Hegyes község határozatánál, melylyel a község képviselőtestülete dr. Ilg Ede orvosnak 800 korona jutalomdíjat szavazott meg, felszólalt Krisztháber Simon kishegyesi bizottsági tag és azt panasolta, hogy dr. Fenő József lett ott orvosnak megválasztva, de állását otthagya és így a közönség azon helyzetbe jutott, hogy 6 hónapig át nem volt orvosa, nappal csak ritkán, éjjel azonban egyáltalában nem állt orvos a közönség rendelkezésére. Kötelessége lett volna Sárkány Samu járásorvosnak a községet meglátogatni, amit annál is inkább megtehetett volna, mert mint vasuti orvos is és így naponként ingyen megjelenhetett volna a községben. Ellenzi a dr. Ilg Edenek megszavazott jutalomdíjat. Mintán Latinovits Pál főispán és Karácson Gyula alispán felebbezési jogára kitanították, a közgyűlés az állandó választmány javaslatát felállással, melynél csak a felszólaló maradt ülve — egyhangulag határozattá emelte.

A közgyűlés dr. Kalmár Antalnak engedélyt adott arra, hogy a „tiszai korona kertlet“ anyagában a vármegyei levéltárban tudományos történeti buvátkodást végez-hessen.

Jánoki Ákos szabadság iránti kérvényét elutasította, Popovits Sebő főlevéltárosnak 2 havi és Kutassy József arvaszéki ülnöknek 1903. évi január hó 31-ig terjedő szabadság-időt engedélyezett. Popovits Sebő főlevéltáros előterjesztése felett, levéltári tisztviselői állás szervezése iránt, a közgyűlés napirendre tért. Kiutalványozta a közgyűlés Tarczay Dezsó főszolgabírónak 1901. évi november havi utiátalányát. Megbírdették dr. Flesch Sándor, dr. Belacek István orvosok és Szellinger Péterné szülésznoi diplomáit.

Elutasította a közgyűlés a következő kérvényeket: Vidákovits Márton és társai drágasági pótlék és a torontálmegyei alkalmazottak segély iránti kérvényét.

Letárgyalta a közgyűlés a következő nyugdíjügyeket: Stundl József jegyzői nyugdíjhatárolékának behajtását, Antics Jusztin és

Lovász István jegyzői nyugdíjárulékának leírását, Lovász Márton nyugdíjárulékának behajtását rendelte el és Araniczky Athanáz zsabylai jegyzőt 901 koronával nyugdíjazta.

Ezzel a közgyűlés tárgysorozata kimerültnél, Latinovits Pál főispán a közgyűlési jegyzőkönyv bítelesítésére határnapul folyó hó 24. napját tűzte ki és annak bítelesítésére Bertolinó Sándor, Kobut Henrik, dr. Molnár Károly bizottsági tagokat kérte fel és a köz-elgő szeretet ünnepeinek alkalmából boldog ünnepeket kívánt és a közgyűlést a tagok lelkes éljenzése között bezárta.

Kegyuri bizottsági ülés.

Városunk róm. kath. kegyuri bizottsága vasárnap délelőtt a városháza nagytermében ülést tartott, melyen a kegyuri bizottság tagjai igen szép számban jelentek meg. Ott voltak: dr. Alföldy Árpád, dr. Agits János, Auth György, dr. Baloghy Ernő, Bittermann Nándor, Blumenthal János, Bosnyák József ifj., Bosnyák Ferenc, dr. Donoszlovits Vilmos, Dsinits József, Falcione Gusztáv, Falcione Nándor, Falcione Lőrinc, Fejér Gyula, Frey Imre, Fratricsevits Béla, Gráff Nikáz, Hameder Károly, id. Heindlhofer Róbert, Husvéth Károly, Koczkar Zsigmond, Kalmár Pál, Lang Gyula, Lippert Ferenc, Loógó József, Parcsotich Mihály, Pekánovits András, Radány Péter, Radicsevits Sándor, Rados Márk, Szauerborn Károly, Szondy Mátyás, Szlávay Ferenc, Sztrilich Zsigmond, dr. Thurszky Zsiga, Ugyri Mihály, Weigand Ferenc.

Hauke Imre polgármester, a kegyuri bizottság elnöke szívélyesen üdvözlö a megjelent bizottsági tagokat és az ülést megüjtöttnek nyilvánítja, a jegyzőkönyv vezetésével Latinovits Szaniszlót bizza meg és közli, hogy a szólni kívánók nála jelentkezhetnek.

A közgyűlésnek fő tárgya a kegyuri gondnok-pénztárnoki állás betöltése volt. Hauke Imre kijelenti, hogy az ügyrend értelmében titkos szavazásnak van helye. A szavazás megkezdése előtt Latinovits Szaniszló ismertette a gondnok-pénztárnoki állásra folyomódok kérvényeit. Folyamodtak ezen állásra a következők: Perndl Dezsó, Purmann Géza, Tillinger Ferenc, Knappich Antal, Schützler Ferenc és Szlávay Péter.

Erre Hauke Imre elnök elrendelte a titkos szavazást. Összesen 49 szavazat adott le; ebből kapott Knappich Antal 19, Purmann Géza 12, Schützler Ferenc 9, Szlávay Péter 5, Perndl Dezsó 3 és Tillinger Ferenc 1 szavazatot. A leadott választási lapok összeolvasása után Hauke Imre elnök Knappich Antalt megválasztottnak jelentette ki. A választás eredménye jóváhagyás végett az egyházi főhatósághoz fog Kalocsára fölterjesztetni.

Az ülés folyamán megválasztották az előkészítő bizottságot, mely Hauke Imre elnöke alatt a következő kegyuri bizottsági tagokból áll: Fejér Gyula apátplébános, Latinovits Szaniszló kegyuri bizottsági jegyző, Knappich Antal, a most megválasztott gondnok-pénztáros, Donoszlovits József ellenőr, Falcione Lőrinc, Bittermann Nándor, Vesze-lovzsky Péter, Szondy Mátyás és Frey Imre.

Tudomásul vette az ülés az egyházi főhatóság leiratát, melyben az egyház gondnoki pénztárnoki állás fizetését megállapító kegyuri bizottsági határozatot jóváhagyta és az egyházpénztár átvételére kiküldött bizottság jelentését.

Végül az ülés felhatalmazta Hauke Imre polgármestert, hogy a plébánia templom padlózattal leendő ellátása munkáját alku-egyezmény útján mielőtt készíttesse el.

Ezzel az ülés tárgysorozata letárgyalatván, Hauke Imre elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére dr. Danninger Ádám, Vesze-
lovsky Péter és Radicevits Sándor bizottsági tagokat kéri fel és az ülést a tagok éljenzése mellett bezárta.

Városi közgyűlés.

Zombor, 1902. december 22.

Latinovits Pál főispán a mai napra kitűzött rendkívüli közgyűlést a megjelent bizottsági tagoknak üdvözlésével pontban 3 órakor nyitotta meg és a szólni kívánók feljegyzésével Maximovits Miklós aljegyzőt, a jegyzőkönyvvezetésével Gyurisits György főjegyzőt bízta meg.

A tárgysorozat egyes pontjai a következők voltak:

A m. kir. belügyminiszternek intézvénye a városházán elhelyezett kir. járásbírósnak kihelyezése végett hozott határozatának jóváhagyása iránt. — Tudomásul vétetett.

A m. kir. belügyminiszternek intézvénye az 1903. évre a gyámpénztári tartalékalap jövedelméből 2400 koronának igénybevétele tárgyában. — Nem hagyott jóvá és ezt a közgyűlés tudomásul vette és kiadta a tanácsnak.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek intézvénye a Gyalokay Rozália-féle ösztöndíj adományozása tárgyában. — A miniszter leiratában arról értesíti a város közönségét, hogy a közgyűlési határozatot azon megokolással, hogy az nem járt el az alapító levél 5. pontjának értelmében, amikor az ösztöndíjat egy alsó osztályú tanulóknak adta — feloldja és új határozat hozatalra utasítja a törvényhatóságot. Ennek is és az állandó választmány javaslatának alapján titkos szavazás rendeltetett el, melynek eredménye az volt, hogy Wlach Ferenc VIII. oszt. tanulónak jutott az ösztöndíj a többi pályázóval szemben.

A m. kir. honvédelmi miniszternek leirata a polgári lovasbizottság tagjainak megválasztása iránt. — Elnökül dr. Konyovits Dávid választott meg. Becstűskül Georgievits Koszta, Szauerborn Károly és Tarczay Mór bizottsági tagokat nevezte ki a főispán, állatorvosul pedig Matzitz Lajost.

A város polgármesterének előterjesztése Mérő Simon bizottsági tag elhalálozása folytán a jövő 1903. évi városi legtöbb adót fizetők sorába egy póttagnak behívása iránt. — Nikolits István hivatik meg.

A város polgármesterének előterjesztése a közigazgatási eljárás egyszerűsítéséről szóló törvény életbeléptetése végett szükségesek megrendelésének engedélyezése és ebből előálló dologi kiadások fedezése iránt. — Az állandó választmány javaslata elfogadtatott.

A gazdasági és pénzügyi bizottság javaslata a városi és árvapénztári pénzkészleteknek az 1903. évben leendő elhelyezésére pénzügyintézetek kijelölése tárgyában. — Ugy a pénzkészlet, valamint az egyes alapok, alapítványok részben a takarékpénztárban, részben a kereskedelmi és iparbanknál helyeztetnek el gyűmölcsötzetés végett.

Sztojakov Mladen kérelme maradványföld eladása iránt. — A jövő közgyűlésre halasztatott.

A pénzügyi és gazdasági bizottság előterjesztése a róm. kath. templomban létesítendő faburkulat iránt. — Nem teljesíthető.

A közigazgatási bizottság kilépő öt tagjának megválasztása. — A közigazgatási bizottságba beválasztottak választás útján: Fejér Gyula, dr. Konyovits Dávid, dr. Krónits István, Kozma László, Vukicsevits Gy. Miklós bizottsági tagokat.

Az igazoló választmány tagjainak megválasztása. — Az igazoló választmány tagjaival a főispán kinevezte: elnököknek Koczár Zsigmond bizottsági tagot; tagokul: Fejér Gyula, Lippert Ferenc, dr. Drakulits Pál, Nikolits István, Thurszky Jenő bizottsági tagokat.

A számonkérőszék tagjainak megválasztása. — A számonkérőszék tagjai lettek: Vuits János és Széchenyi József bizottsági tagok.

Az alsófoku ipariskolai felügyelő-bizottság tagjainak megválasztása. — Az alsófoku ipariskolai felügyelő-bizottság tagjai lettek: Nandor, ifj. Bosnyák József, Brkits Gábor, Eibach István, Ekkert Pál, Falcione Gusztáv, Fejér Gyula, Frey Imre, Gyurisits György, id. Heindlhofer Róbert, Jezdimirovits Lyubomir, Koszanits Szilárd, Krizmanits Imre, Müller Vilmos, Pekánovits András, Odry János, Ugyri Mihály, Ullrich Vince, Vukicsevits Gy. Miklós, Zimmermann Gyula.

Az állításkötelesek puhatóló bizottságának megválasztása. — Az állításkötelesek puhatóló bizottságába beválasztottak: Thurszky Jenő, Fejér Gyula, Kupunzárévits Lyubomir, Sztrilich Zsigmond, Weidinger Sándor bizottsági tagok.

Arad, Debrecen és Szatmár-Németi városok közönségének átirata a póttartalekosok behívásáról s az ujoncjutalék felemeléséről szóló törvényjavaslatok elvetése tárgyában a képviselőházhoz intézett feliratuk pártolása iránt. — Tudomásul vétetett.

A városi tanács előterjeszti a bezdán-kis-köszegi Dunának áthidalása végett beérkezett kérvényeket. — Latinovits Szaniszló városi tanácsnoknak ismertetése után szólásra emelkedett dr. Lallosevits János. Szép beszédekben kifejtette mindazokat az okokat, amelyek megkövetelik, hogy a tervbe vett áthidalás egy szomszéd vármegyét, valamint ő cs. és kir. fenségét Frigyes kir. herceget is nagyban érdeklí, azt indítványozza, hogy ez ügyben egy nagyszabású mozgalom indíttassék. Alakuljon meg a főispán vezetése mellett egy küldöttség és az járjon el egy fenséges urnál, valamint a többi illetékes faktoroknál. A közgyűlés nagy lelkesedéssel elfogadta Lallosevits dr. indítványát, miután az előző főispán azon módosítással járult az indítványhoz, hogy első sorban is a hadügyi kormány támogatását kell megnyerni.

Nyitra vármegye közönségének átirata a nemzetiségi mozgalmak ellensúlyozása iránt hozott határozatukhoz hasonló határozatok hozatala tárgyában. — Tudomásul vétetik.

Pest-Pilis-Solt Kis-Kun vármegye közönségének átirata Ausztria, Magyarország és Szerbia közötti kereskedelmi szerződésnek felbontása végett a képviselőházhoz intézett feliratuknak pártolása iránt. — Tudomásul vétetik.

Somogy vármegye közönségének átirata a magyar földnek magyar kézben leendő megtartása végett a képviselőházhoz intézett feliratuknak pártolása iránt. — Hasonló felirat intéztetik.

Az állami tanítók egyetemes gyűlésének megkeresése a képviselőházhoz intézett feliratuk pártolása iránt. — Hasonló szellemű felirat intéztetik.

A felsővárosi óvodaegyesület kérvénye segélyezés iránt. — Elutasítottatik.

A munkácsi Árpád szoborbizottság kérelme a szoborra adomány megszavazása iránt. — 100 korona lett megszavazva.

Özv. Manojlovits Prokopeny kérvénye özvegy nyugdíj s temetési járulék folyósítása iránt. — 540 korona nyugdíj és 276 korona temetési járulék lett kiutalva.

Pastrovits Simon városi hajdu kérvénye szabadságának meghosszabbítása iránt. — 1 havi meghosszabbítás adatott.

Ezzel a tárgysorozat letárgyalatván, az elnöklő főispán a bizottsági tagoknak boldog ünnepeket kívánt és a közgyűlést berekesztette.

Kisfaludy Sándor.

Megyesy Ferenc előadása.

A zombori Szabad Lyceum-Egyesület előadásainak sorában vasárnap délután a városháza nagytermében Megyesy Ferenc, a zombori főgymnasium jeles tanára tartott szép irodalmi előadást Himfy-ről, az első igazi magyar lyrai költőről.

A nagyszámu előkelő közönség, mely zsufolással megtöltötte a nagytermet, igazi lelki élvezettel gyönyörködött a szép előadásban, melyben a kiváló költő életét és örök költészetét karakterisztikusan jellemezte.

Élet- és költői jellemrajzából legnépszerűbb művének, a Himfy-dalokról beszélt. Hogy Kisfaludy Sándor korát megérthessük, vissza kell mennünk majdnem egy századdal, az ő küldetése elé.

Out gyökeredzik még ennek a költészetnek az a sajátságos vonása, a Rákóczy felkelése idejében. Mikor az a dicső szabadságharc lezajlott, az 1711-iki szatmári békekötés után hazánk legjobbjai a számkivetés keserű kényerére szorultak, az ország népe csöndes mélabuba süllyedt. Várták, várták a segítő! de nem jött sehonnan! Csöndes lethargia uralkodott az egész országban és ebben a magyar név, a magyar szó lassanként feledésbe ment.

Es ebben a csöndességben, a mikor az országnak a nyugalma legfeljebb egy-egy zajosabb megyegyűlés zavarta meg, vagy a trónon való változások. III. Károlynak és Maria Terézianak trónraléptével bizony a magyar kultúrával és a magyar viszonyokkal nem törődött senki és a magyar trónt, az Árpádok dicső trónját elfoglalja egy híres fejedelemszönyeg: a nagy Maria Terézia, a híres szépség, az a nagy királynő, a kinek a hálás utókor még szobrot is állít Pozsonyban. Hiszen ő szerette a magyarokat!

Kisfaludy Sándor beállt katonának. Atyja nagyon megörült ennek és Kisfaludy örömtől dagadó kebelével indul első állomására, Kolozsvárra. Ez az utazás betekig tartott, míg Siltmegről a nagy Alföldön át Kolozsvárra érkezett. Ezen utját leírja Skublits Imre barátjának.

Előadása folyamán igen érdekesen monddta el Kisfaludy katonai életét és provincei tartózkodását. Egy szép párisi nővel ismerkedett meg itt D'Echapar Karolinnal, a ki a párisi forradalom rémeit akarta kikertülni. Egymásba szeretnek. A nő kedvéért megtanult pompásan franciául. Ez az új szerelem, melylyel a hazában Szegedi Rózát szeretete, egy unalmas falucska, a hadi fogságnak a kellemetlenségei, a végtelen unalom, a honvágy, továbbá a felújuló emlékek, Szegedi Rózának a képe, az ő irodalmi fogadalma „Magyarul fogok írni és csak a szivekhez szólni” — és a tehetetlenség, melyben most van, oly sajátos lelki állapotot teremt, melynél semmi sem lehetett alkalmasabb, hogy belőle boldogtalan szerelmezt csináljon. Csakugyan az lesz, beleképzeletli magát a boldogtalan szerelmes helyzetébe, olvassa Petrarka édes-bus dalait és ennek Laurája felidézzi emlékezetében az ő Rózájának a képét és a költő megszólal. Az első megszólalások a magyar szerelmi lyrának.

Mélabus szerelmi bánattal eltelt lelkű szerelmes — a magyar szerelemnek első dalosa volt.

Végre hazajön. Egy tengeri viharban elvész minden sor írása. A telet Klagenfurtban töltötte. Itt Pepi grófnőt szerette meg.

Kisfaludy elég délceg volt, Pepi grófnő is szép és így nem csodálható, hogy Kisfaludy hamar megszerette. De ő is rajongott a katonáért... Főhadnagygyá lett és Württembergbe jutott. Itt nem nagyon ért rá német lovagváron ábrándozni, hivta a csata kűrtje. Napoleon győzelmesen halad előre és utjában egész Európát lángba borítja és neki ott kell lenni a véres ütközetekben. Oszterad, Stockach és kétszer Zülich, ezekben vett részt.

Megunta a katonai szolgálatot, haza akart menni magyar földre, magyar szót hallani mindenáron. Leteszi a kardot és visszamegy Magyarországra. Itt édes örömmel fogadják és 1800. évben nőül veszi Szegedi Rózát.

Jegyajándékol egy kötet versét, a Himfy-dalokat adja neki, melyek 1801-ik évben napvilágot látnak. Kezdetben hűvösen fogadják, de csakhamar észre veszik az igazságot és az elfojtott vágy, hogy az ember legnemesebb érzelmét a költő húrjain megszólalni hallhassák, általános óhajként tört ki és a magyar nőknek nem volt kedvesebb olvasmányuk 3 évtizeden át a Himfy-daloknál. Mert nagyon jó illettek ezen költemények a korhoz, melyben létrejöttek. Szentimentális, mélabus, ábrándos volt a férfivilág, hogy ne lettek volna ábrándozók a nők. Kisfaludy Sándor nagyon rövid idő alatt az országban a legünnepeltebb

névvé lett. Mindenki olvasta, mindenki tudta, anyáink könyv nélkül szavalták és sirtak mellette. Meg is érdemelte, mert átszűrődött lelkén a fájdalom, a mely a kesergő szerelemben a Himfy-dalok első részében megszólalt.

Résztesz 1809-ben az utolsó nemesi felkelésben. Mert hiszen nemes volt, testestül-lelkestül, hogyne fogott volna kardot akkor, mikor a trón érdeke megkivánta, hogy a magyar nemes, magyar katona újból katona legyen. Hiszen sajnos, ennek a felkelésnek kudarc lett a vége; valóságos nevétség hadjárat volt, de Kisfaludy Sándor lelkesedett érte. És midőn később ócsárolták és igen sok gunyos adomát fűztek hozzá, Kisfaludy Sándor volt az, a ki arra vállalkozott, hogy megvédelmezze.

Emlékiratokat irt magyarul és németül, hadd olvassák el az udvarnál és hadd tudja meg a trón is, hogy ez a dicső magyar nemesség hogyan lelkesedik érte és mily hű katonája a királynak. Azután dolgozott mindig szóval és tollal egyaránt. Vármegye gyűléseken, mozgalmas éveken, a 25. és 30. országgyűlések munkáiban, tevékeny részt vesz az akadémia alapítása körül, annak vezetésében kezdetben és az eredmények, a melyeket az ország elért, büszkeséggel töltik el keblét.

A jobbágyok felszabadítása a nemesi büszkeségtől eltöltött Kisfaludy Sándorra nem nagyon hat. De örvend annak és ez életének legszébb diadala, hogy a magyar nyelvet államnyelvvé, mint ő mondja, kormánynyelvvé tették.

Egy ízben felesége panaszos levelet ír neki Zalaegerszegrre, ahol épen megyegyűlés idején tartózkodik, hogy a jég elverte az egész vetését és az egész szőlőt tönkreverte és egy hosszú levélben válaszol, melynek néhány sora így hangzik:

„Jegedet most fel sem veszem. Kenyerünk, borunk talán lesz, míg élünk... Én tenéked jobb hírt mondok: A jég, mely hazánkat és nemzetünket sok száz esztendő óta folyvást verte, megszűnt... Halljad és örülj: a magyar nyelv törvény által kormánynyelvvé lett. Ennek következtében egy fertályszázad mulva tizenkét milliom magyar lesz. Miuk ezt nem ériük. Ezen szép és nagy természetből, önérzésből mondhatom, legalább egy kéve az én munkám. Ezen kévére örömmel ülök le, és hogy én is a bibliából szóljak, azt mondom: most már örömet megallok: mert látják szemem a jövő nagy és erős magyar nemzetet.“

Igy látta Kisfaludy Sándor vágyainak, ábrándjainak netovábbját megvalósulni. Ő könnyen hevülő költői lelkével nagyobb látott, mint ami valóban megtörtént. Ő egy fertályszázad mulva 12 millió magyarról ábrándozik; mi nem egy fertály, hanem három fertály század mulva sem beszélhetünk még ennek a megvalósulásáról. Adja Isten, hogy a költőnek ez a szép vágya, ez a szép ábrándja minél teljesebben és minél igazabban megvalósuljon, mert hisz megérdemli ő, megérdemli ez a szép magyar nemzet, amelyért ő annyira lelkesedni tudott.

Az előadás befejeztével, melyet Treer és Ribiczey legyorsírtak, a közönség tapsal és éljenzéssel honorálta Megyesy Ferenc előadót.

Színház.

Mi tőrés-tagadás benne, Mezei Kálmának, a társulat érdemes főrendezőjének és egyik legtehetségesebb színész-tagjának pénteken megtartott jutalomjátékát nem koronázta siker, pedig ha valaki, úgy bizonyára ő volt az, a ki teljes joggal számíthatott volna a közönség elismerésére, a többi jog című eltekintve már csak azért is, hogy a darab megválasztásában nem üzleti érdek, hanem magas, ideális szempont, a klasszikus költészet iránti buzgón lelkesedés vezérelte. Mert ha nyereszkeségi vágy tűzeli s ő csak jövedelmet akart volna magának biztosítani, úgy valószínűleg valamely sikamlós és ferde

helyzetekkel megtömött francia bohózzal próbál vala szerencsét, nem pedig a nagy német költőnek „Az orleansi szűz“ darabjával.

Még szerencse, hogy a tanintézetek vendékei elég nagy számban jelentek meg, mert különben az a szégyen érhetne volna városunkat, hogy egy Schiller drámát nem lehetett előadni a közönség teljes részvétlensége miatt.

A hol annyi a diák, ott természetesen tapsban sincs hiány, s így Mezei legalább a meg-megismétlődő tetszésnyilvánításokban találhatott némi kárpótlást az elmaradt anyagi jutalomért, valamint abban a szépkivitelű és értékes ezüstkoszoruban is, melyet kartársai nyújtottak át neki szeretetük és hálás tiszteltük jeléül.

Sok tapsot kapott Kondrát Ilona (Jeanne d'Arc) is, ki igazi tragika nemléteben, most a hősnői szerepkört is kénytelen betölteni. Érdekes vállalkozásáért mindenesetre őszinte elismerést érdemel, mert nagy bátorság és még nagyobb önmegtagadás kellett ahhoz, hogy ezt, az ő sajátos temperamentumával, tehetsége és készütsége irányával merőben ellenkező alakítást megkockáztassa.

Az összejátékban itt-ott kellemetlen zavarokat és fennakadásokat, egy-két jelenetnél törhetetlen késést, a kiállításban pedig sok stilszerűtlenséget tapasztaltam.

—e.

Szombaton eléggé telt ház előtt Lequoc örökké szép operettje, „Nap és Hold“ ment jó előadásban. Eörsy Izabella (Beatrix) és Csongory (Manola) egyaránt kitétek magukért, különösen kedvesen csicseregtek el a bájos fülemile-nótát, melylyel megejtik Don Brazero (Csáky) szerelmes szívét. Szépen sikerült a Nagy Gyulával (Miguel) trióban énekelt könyörgésük. Kelety (Sanzette korcsárosné) is megálta helyét a neki való szerepben. Laszlovszky táncolt és zugó, általános tetszésnyilvánítás után ismét — kecsesen táncolt. Ágotainak a „habrabrodásain“ és mint komoly férfiak (Pikratesz herceg és miniszter) jól alakított, ismételt szerelmi felállásain is mulathattunk. Gabányi (Don Degomez) nem törődömféle nagyvaló remek alakításában megtestesülve láttuk a legkívánatosabb házi barátot.

b.—

Vasárnap délután, telt nézőtér előtt, megismételték „A svihakok“ című operettet részben új szereposztással, a mennyiben Berthát Csongory Mariska helyett ezuttal B. Herczeg Eugenia adta, anélkül azonban, hogy csak egy pillanatig is meg tudta volna közliteni elődjének pompás alakítását.

—e.

Akárcsak a király-utcai „Mandel“ vagy „Tátra“ kávéházak repertoárjának dicsőségére áhitozva a zombori városi színház. Vasárnap este ugyanis „A munkaszünet, vagy egy délután Ós-Budavárban“ című állítólag mulattató énekes bohózatot adták. A darab a legsötétebb városliget legbomályosabb bódéinak is dicsőségére válna. Szellemtelen, össze-vissza tartalom, melyben holmi állatnevek en masse szerepelnek, tányértöréssel és jumbo énekesekkel, a fővárosi élet legrosszabb alakjainak színpadra hozatalával gyönyörködtette a 36 — mondó harminchat embert a nézőtérben. A szintügyi bizottság szives figyelmét vagyunk bátrak felhívni eme kiváló darabra!

És ez értéktelen darabot a szereplők valóban sajnálatos bravourral adták elő.

Kezdve Latabárnén és Ágotain, kik a főszerepet vitték, egész Kelety Juliskáig és Kovács Arankáig egy baktis és egy inas szerepében mind pompásan játszottak. Kár ily darabra ennyi fáradságot pazarolni. Kiváló tetszést aratott még táncával Laszlovszky k. a. is. Nem kérünk azonban e darabból többé.

K. D.

Hétfőn bérletben megismételték a Tollagi vendégszereplése alkalmával először előadott „Szép Helena“ t. A kis számú közönség nagy élvezettel hallgatta, a kar fűlsértő zökkenéseitől eltekintve, jónak mondható előadást és készséggel tapsolt különösen a bájos Helenának, Csongori Mariskának, ki ma ismét elemében volt és úgy finoman árnyékol, biztos énekével, mint jó izlésre valló diszkrét játékaival nagy hatást keltett. Menelaus király szerepében Ágotai ügyeskedett, s alakításának épenséggel nem ártott a Népszínház jeles énekes komikusának multkori vendégszereplése.

—e.

*

Trischler Károly történelmi drámája „A kurucok csillaga“ vasárnap este került bemutatásra. Az igazgató az alapos betanulás végett négy próba után adta elő a darabot. A próbákat már megkezdtek. Hatásos új diszletek, korhű jelmezek készültek e darabra. Minden tekintetben óriási sikerre van kilátás.

H i r e k.

Lapunk olvasó közönségének és munkatársainak boldog karácsonyi ünneplést kívánunk.

A „Bácska“ karácsonyfája. A szeretet ünnepe, a karácsony alkalmából a „Bácska“ szerkesztősége a következő karácsonyfával kedveskedik olvasóinak: Karácsonyfája. Költemény. Rudits Józseftől. — Hajthatatlan jellemek. Irta: Molnár Radich Jolán. — Az én „angyalom“. Költemény. Gabányi Lászlótól. — Karácsonyi öröm. Rajz. Holzmann Ignácól. — Karácsony estéjén. Költemény. Kovácsfy Antaltól. — Intermezzo. Staudacher Mariskától. — Válasz egy levélre. Költemény Unger Ilától. — Moszár. Utileírás. Vértesi Károlytól. — Imádság. Költemény. Kiss Pétertől. — Ki volt a legnagyobb bolond? Irta: Arátor. — Dal az eltörött papucsról. Költemény. Ifj. Zsoldos Benőtől. — Lázbeteg. Költemény. G. K.-tól.

Kinevezés. A király dr. Kirics Milivoj ujvidéki kir. törvényszéki jegyzőt, a hódmezővásárhelyi kir. járásbíróshoz aljárásbíróvá nevezte ki.

Kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a Bács-Bodrog-vármegyei iparos tanonciskolák miniszteri felügyelőjévé Füleki József szegedi fa- és fémszkolai tanárt nevezte ki.

Tiszteletbeli kinevezések. Latinovits Pál főispán a vármegyei törvényhatósági bizottságnak hétfőn megtartott rendes közgyűlésén Kleiner Lajos vármegyei aljegyzőt és Szalay Frigyes főispáni titkárt tiszteletbeli vármegyei főjegyzőkké nevezte ki. Ezen két megtisztelő kinevezés főispáni elismerése a kiváló szorgalmas, szakavatott tisztviselői működésnek, amelyet mindketten közmegelegedésre folytatnak. Különösen Szalay Frigyes, lapunk régi munkatársának kinevezése tölti el nagy örömmel a „Bácska“ szerkesztőségének tagjait. — Kinevezte még Latinovits Pál főispán: dr. Déri Henrik közsegi orvost tb. járásorvossá, dr. Molnár Gyula budapesti ügyvédet tiszteletbeli főügyésszé, dr. Sigmond Gyula és Schick Ernő közigazgatási gyakornokokat tb. szolgabírákká.

Kitüntetés. Ófelsége a király Kiss Aladár szabadkai 4. honvédhuzár ezredbeli I. oszt. századosnak legfelsőbb megelegedését fejezte ki.

Uj adminisztrátor. Az érseki hatóság Muzsik István zombori káplánt Baja Szt. Istvánra adminisztrátorra nevezte ki. Muzsik István hosszú éveken működött városunkban mint káplán és ezen idő alatt mindenkor magasztos papi hivatásának magaslatán állott, a zombori hívőknek igaz és nemes érzesű lelki gondozója volt és azok nagy szeretettel és tisztelettel ragaszkodtak személyéhez. Bokros papi teendői mellett a társadalmi életben is működésével igaz rokonszenvet keltett. A kaszinói dalárdának buzgó tagja volt. Előléptetése nemcsak a papság, hanem a társadalomban is általános örömet kelt és tisztelőinek jó kívánsága kíséri új állásába, hol bizonyára vele lesz az Isten áldása.

Egyházi hír. Kanyó Tamás Bajmokról Zomborra, Vidákovits Pál Szóntáról Bajmokra, Tamás Ferenc Baja-Szt.-Istvánról Sükösdre kápláni minőségben áthelyeztetek.

Athelyezés. Az igazságügyminiszter Csemegi Imre ujvidéki kir. járásbíró a szentesi kir. járásbíróhoz helyezte át.

Istentisztelet. Az ág. ev. híveknek tudomására adatik, hogy december hó 26-án, karácsony másnapján délelőtt 9 órakor urvacsorával egybekötött istentisztelet tartatik.

Református isteni tisztelet. A zombori református hívek számára december hónap 26-án, karácsony második napján délelőtt 10 és fél órakor, urvacsorával egybekötött ünnepi isteni tisztelet tartatik. Utána közgyűlés tartatik. Szendy Lajos, lelkész. Kozma László, gondnok.

Uj kanonok. A király ő felsége Martin József filipovai esperesplébánost a kalocsai főkapitány tiszteletbeli kanonokjává nevezte ki. Ezen királyi kinttetés a kalocsai egyházmegye egy kiváló fáradhatlan buzgalmu lelképásztor a kiváló érdemeinek magas elismerése, mely nemcsak az egyházi körökben, hanem a polgárságnál is általános örömet keltett és sokan üdvözölték ez alkalomból: ad multos annos.

Kirendelés. Az igazságügy miniszter dr. Gerevics Ernő bács-almási kir. járásbíró-sági aljegyzőt, a bács-almási kir. járásbíró-ság mellett alkalmazott ügyészégi megbízottnak állandó helyetteséül rendelte ki.

Miniszteri elismerés. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter Csaszár Péterhez, a bács-topolyai járás főszolgabírájához a közgazdaság terén kifejtett ügybuzgó és hasznos tevékenységéért, elismerő köszönő levelet intézett.

Papszentelés. Ditelján István, Barsy Viktor és Szabó Lajos végzett theologusokat Kalocsán pappá szentelték.

Eljegyzés. Szalay Zsigmond, az Apatin melletti telepés község jegyzője, eljegyezte Piukovits Imre apatini jegyző leányát Jolánkát.

Plébános választás. Moholon a hitközség képviselői új plébánost választottak. A tizenegy pályázó, illetve jelölt közül Michler Ferenc kalocsai karkáplán tanítóképző-intézeti tanárt választották meg.

A zombori magyar olvasó kör igazgatósága ez uton ertesíti a kör tagjait, hogy a folyó hó 28-án vasárnap tartandó közgyűlés után a kör napilapjai és szépirodalmi felyőiratai árverés alá bocsájtatnak.

Korcsolyaegyleti közgyűlés. A vasárnap tartott közgyűlés alkalmával a zombori korcsolyázó egylet a következőleg alakult meg: tiszteletbeli elnök Koczkar Zsigmond kir. tanácsos, elnökké apatini Fernbach Károly, alelnökké Birvalszy György, titkárrá dr. Falcione Árpád, pénztárnokká Konyovits Antal, jegyigazgatóvá Csávosi Lajos, jegyfelügyelővé Késmárky Béla, ügyészé dr. Gaál István, orvosá dr. Duchon János lettek megválasztva. A választmányi tagok a következők: dr. Alföldy Árpád, dr. Balogh Ernő, Falcione Lajos, Fernbach Bálint, Lederer Pál, Prokópy Imre, Roheim Zsiga, ifj. Szemző István, Tarczay Dező, Tripolszky Gyula. — A közgyűlés lefolyásáról szóló részletes tudósítást jövő számunkban közöljük.

Szilveszter-estély. A zombori kaszinói dalárda, városunk ezen kiváló kultur-egyesülete, mely immár három évtizeden át áll a magyar dal- és zene szolgálatában és ezen hosszú idő alatt igen sok szellemi élvezetben részesítette közönségünket, a hagyományhoz híven ez évben is megtartja a szokásos Szilveszter-estélyt 1902. évi december hó 31-én a polgári kaszinó egyesület termeiben. Az estélyen tombolajáték, dal és tánc lesz. A kiváló művészi program a következő: 1. „A dal“; költemény, irta és szavalja Trencsény Károly ur. 2. Wéber K. M.: „Örömmityány“, zenekar. 3. Lányi G.: „Kertem alatt...“ férfikar. 4. „Vig monolog“, előadja Szondy István ur. 5. Dr. Horváth Akos: „Eredeti magyar dalok“, férfikar. 6. Hubay Jenő: „Csárdajelenetek“; hegedűn előadja Csavojác János ur, zongorán kíséri dr. Kneifel István ur. 7. Gróf Zichy Géza: „Szerenád“, férfikar, zongorán kíséri Blumenthal Károly ur. — Belépőjegyek 2 koronájával Sztrilich Zsigmond ur kereskedésében előre is válthatók. — Pártoló tagok belépőjegyét a tagsági jegy negyedik szelvénye szolgál. Kezdeté 8 órakor. — A Szilveszter-estélyt melegen ajánljuk közönségünk figyelmébe.

Szintügyi bizottsági ülés. Fontos tleést tartott Zombor város szintügyi bizottsága f. hó 22-én d. u. 5 órakor. Fontos volt ez a gyűlés egy személyi mint tárgyi okokból. Latinovits Pál főispán maga is részt vett azon; az alkalmat felhasználta a szintügyi bizottság, hogy igaz köszönetét fejezze ki Latinovits főispánnak azért, hogy sikerült neki 1500 korona rendkívüli államegélyt kieszközölni a zombori szintársulat részére. Hauke Imre polgármester, majd utóbb Grtner Samu bizottsági tag, nemcsak a szintügyi bizottság, hanem Zombor egész intelligens közönsége háláját tolmácsolták a subventió kieszközöléséért, amivel a főispán a zombori szini idény szégyenteljes befejezésének vetett véget. A főispán azonban az előbb már kieszközölt 1000 s így összesen 2500 korona subventión felül azt is biztosította a szintársulat részére, hogy annak működése Zenta, O-Becse és Kanizsa bevonásával virágvasárnapig lehetővé van téve. S így az abból származó veszedelmet, hogy a szintársulat januártól fogva, Nyitra állásfoglalása következtében kenyér nélkül marad, a főispán rendkívüli buzgósága folytán a szintársulat szerencsésen elkerülte. — Tárgyi okokból azért volt fontos ezen tleés, mert bizton hiszünk, hogy az ott lefolyt tanácskozások képezendik kiinduló pontját egy virágzó zombori és bácsmezei sziniélet kezdetének. Latinovits Pál főispán ezer gondja közepette hű maradt a vidéki szinészet istápolása mellett főispáni állásában is. Tudjuk, hogy mint országgyűlési képviselő az országházban ez irányban felszólt. Hosszabb beszédben fejtette ki a szintügyi bizottság tleésén egy bácsmezei szinikerület sztkéségességét Zombor központtal s Baja, Szabadka, Ujvidék bevonása nélkül, a mely eszmének megvalósításához birja a kormánynek ugy az erkölcsi mint az anyagi támogatásra szóló ígérété. A főispánnak ezt az ideáját legközelebb bővebb méltatás tárgyává tesszük, most csak annyit jelzünk, hogy a főispán által kifejtett terv az egyedüli helyes és természetes megoldása Zombor szini mizeriáinak megszüntetésére s másodsorban a szinházi életnek ugy Zomborban, mint az egész megyében való fellendítésére.

Szegény gyermekek felruházása. Ma délután 4 órakor a zombori izr. hitközség disztermében a helybeli izr. nőegylet által már sok éven át szokásos szegény gyermekek felruházása eszközöltetik. E nemes és humanus tett egy tlnepély keretében fog végbemenni, melynek célja a gyermekek fogékony szívébe a vallásosságot, a haza- és felebaráti szeretetet, valamint a hála gytümléshez magvát idejekorán plántálni. Ezen tlnepélyre a t. szülőket és tanügybarátokat tisztelettel meghívja a tantestület.

Gyászhir. Treer Jánosné sz. Rauschenberger Izabella folyó hó 23-án életének 41., boldog házasságának 21-ik évében Prigl. Szt. Ivánon elhunyt. Temetése ma délután lesz.

Az „Iparoskör“ farsangi mulatsága. Az „iparos kör“ 1903. évi január hó 6. napján a volt zeneiskola összes helyiségeiben tombolával egybekötött táncmulatságot rendez. Belépti jegy ára személyenkint 1 kor. 60 fill., családjegy 4 kor. Tombola tárgyak köszönettel fogadtatnak. Jegyek előre válthatók: a kör helyiségében, Kollár Józsefnél és Makra György egyleti pénztárosnál.

Schweidel József élete. A vármegyei történelmi társulat Évkönyvének IV. füzetében egész terjedelmében közli a nagy vértanúnak Schweidel Józsefnek életrajzát. Az életrajz Trischler Károlynak, lapunk b. szerkesztőjének, a társulat másod titkáranak tollát dicséri. Nem csak mint érdekes olvasmány, kellemes és ssórákkoztató, de mint történelmi alaposággal megirt biográfia, fontos történelmi kuttó. Közönségünk ismeri már a szerző szép munkáját lapunk tárcarovatából, a történelmi társulat kiadása eismerés a szerző hosszas fáradozásáért. E közleményen kívül a füzet a következő közleményeket tartalmazza: Sebesicsi éremleret Gohl Ödöntől. — Adalékok Hajnóczy Sámuel élettörténetéhez Koch Józseftől. — Bácskai babonák Holzmann Ignáctól. — Vegyesek.

A zombori iparos ifjak önképző köre f. hó 26-án saját pénztára javára serpentint és konfetti csatával egybekötött táncvigalmat rendez, melyre a nagyérdemű közönséget tisztelettel meghívja. Belépti díj: 1 kor. családjegy 2 kor. 40 fillér.

Karácsonyfa ünnepély. A torzsai óvodában folyó hó 21-én Ravasz Klementin ujonnan választott óvónó, igen szép karácsonyfa-ünnepélyt rendezett, mely igen jól sikerült és igen látogatott volt. A gyermekek magyarul énekeltek és szavaltak.

Gyászhir. Andráska Alajosné szül. Bernátovits Mária, Andráska Alajos zombori köztiszteletben álló polgár, városi törvényhatósági bizottsági tag hitvese, f. hó 19-én délelőtt 10 órakor életének 55-ik, boldog házasságának 35-ik évében elhunyt. A megboldogult a polgárosszonyok igazi mintaképe volt, ki életének örömet családjá, férje és gyermekei boldogságában találta és azoknak élt, míg csak a halál életét ki nem oltotta. Temetése vasárnap délután nagy részvét mellett ment végbe. A koporsót a szeretetnek jelei koszoruk borították és a temetési agertartást Muzsik István, Pfalez Jakab és Agatics Boldizsár celebrálták. Lelke üdvéért a gyázmise f. hó 23-án délelőtt 9 órakor volt a plébánia templomban, melyen a család tagjai, a rokonság és nagyszámu gyászolók vettek részt.

Községi előljároság választás. Temerin község képviselőtestülete tisztújítás választása a következő: I. bíró Tóth József, II. bíró Hallay István, városgazda: Nagy István, közgyám: Klinen Vince, adószedő: Bakos József, esküttek: Zsinyi András, Gajics István, Szvincsák Mihály, Petros József, Bombola István és Hucz Péter.

Ingyenes gazdasági tanfolyam. Az adai m. kir. földmives iskolában 1903. évi januárius és februárius hónapokban rendezendő gazdasági tanfolyamra jelentkezhetni az intézet igazgatóságánál. A tanfolyamon résztvevők oktatást, lakást, élelmezést szóval teljes ellátást nyernek.

Előljáros választása. F. hó 19-én tartatott meg Torzsán, dr. Széchenyi Tamás főszolgabíró elnöke alatt a községi előljároság megválasztása. Bíró lett Lenhart Frigyes, albíró Vomboh Lajos, közgyám Scholl Bálint, adópénztáros Schmidt Miklós, községi pénztáros Tauater Frigyes. Esküttek: Tiefenthaler Péter, Biermann Vilmos, Kuzerel János és Schmidt Jakab.

Halászok szerencséje. Ritka szerencséjük van a bajai halásznak. Egy két nap alatt nagyszertű fogásokat tettek, volt a többi közt a hálóban egy 280, 90 és 70 klgos viza. A 280 klg. halszörnyet Budapestre vitték fel, a többit Baján árusították el.

Választás Gyulafalván. F. évi december hó 20 án tartotta meg Tarczy Dezső járási főszolgabíró a községi előjáróság választást. Községi bíró lett 6 jelölt közül Hajnal Antal, II. bíró Micsik Sándor, esküdtek: Szarvák András, Kósa Imre, Lábadi Ferenc, Kiss Péter, községi pénztárnok: Németh János, adópénztárnok: Tóth István, közgyám: Fűrster Lajos. A legérdekesebb volt az, hogy a bírónak is kaudidált II. od bíró a megválasztott bíróval szemben egyetlen szavazatot nem kapott, mint II. od bíró ellenben a százakra menő választók összes szavazatát elnyerte, ellenjelöltjei egyetlen szavazatot nem kaptak. A választás, mely a legnagyobb rendben s a választók teljes megalégedésére folyt le, a főszolgabíró lelkes éltevével ért véget.

Közgazdaság. Lapunk mai számával „Közgazdaság” címen egy új rovatot nyitott. A rovat vezetését Bárány Zeiga zombori kereskedő, lapunk közgazdasági munkatársa volt szíves elvállalni. Ezen rovat állandó megnyitására lapunk szerkesztőségét az indította, hogy a zombori gabonafizetéről a kereskedő és gazdaközönség pontos értesítést nyerjen. A zombori gőzmalmok, amelyek jelenleg 5000 métermázsza búzát őrlnek minden héten, állandó vásárlók az egész alsó Bácskában és így nemcsak Zomborban, hanem a megyében is bizonyára érdeklődéssel olvassák majd a helyi piac áralakulásait.

Szinészet Zentán. Monory Sándor zombori szinigazgató kitűnően szervezett szinársulatának Zenta városától január hó 16-tól hat hétre kért és kapott engedélyt. Ezen hirt lapársunk a „Zentai Közlöny” így kommentálja. Szinlelőadásokban már rég nem volt részünk és így bizonyára szép anyagi sikerre számíthat Monory Sándor jól szervezett szinársulata. Ezen hír szerint tehát a zombori szini évad jövő évi január hó 16 án véget ér. Ez alkalomból a nyújtott szép művészi előadásokért legteljesebb elismerésünket fejezzük ki és a társulatot a legmelegebben ajánljuk Zenta város hazafias műpártoló közönségének figyelmébe. Ily jól szervezett és kiváló művészi erőkből álló szinársulat még nem működött városunkban.

Olvasás, havazás, eső. Az időjárás pompásan beválnak az ideai télen és matematikai pontossággal érkezik hozzánk a távolról jelzett időjárás. Eső esett olvadó hóval vegyest és sáros, piszkos a járda, pocsolásban gázolnak a járókelők. Máskor boszankodva szemléltük az egészségtelen és unalmas szürke ködöt, a nyirkosságot s örökös csepergést, mert lelkesen üdvözöltük, mint az első verőfényes tavaszi napot. S örvendünk, hogy valahára vége szakadt a kegyetlen hidegnek, mely mindnyájunkat megkínzott s tömérdek boszúságot okozott. Ma van karácsony estéje, ünnepi mecsek gyulnak, öröm és ujongás lesz mindenfelé. Az enyhébb időjárást is talán ünnepi ajándékkal hozta az isteni gondviselés.

Farkasok. A farkasok látogatásáról veszünk hírt. Bajáról írják: Kréczy György bajai kereskedő és több társa üzleti útjukban a napokban Bajáról a szomszédos Szent-István községbe menet nagy riadalmat láttak a községben. Annak több vadász lakosa lóra kapva, puskával felfegyverkezve 4 ordaot üldöztek, melyek a Duna jegén jöttek át és a kertek alatt csatangoltak. A nagy riadalomra, melybe a puskaropogás és a farkasok ordítása vegyült, csaknem az egész község talpra állt.

A Pesti Hirlap jubilál. Az új évvel fennállása 25 ik évfolyamába lép a Pesti Hirlap, mely immár negyedszázad óta szolgálja a magyar kultúra, szabadságharc és demokrácia érdekeit s az évek hosszú sora alatt mindig meg tudta őrizni függetlenségét kormányokkal, politikai pártokkal és társadalmi osztályokkal szemben egyaránt. A Pesti Hirlap mindig a legelőkelőbb liberális publicistákat látta vezérekirő munkatársai sorában. A szépirodalom legelső munkáit számították mindig tárcáiról közé. Azok közt van ma is Mikszáth Kálmán, Tóth Béla, Gárdonyi Géza, Kobor Tamás, Murai Karoly, Bede Jób, Abonyi Árpád, Tömörkény István, Homok

stb. A Pesti Hirlap egyik legkeresettebb napi olvasmánya az Esti levél, melyben a legszelembesebb magyar író, Tóth Béla, szól az aktuális eseményekhez. A Pesti Hirlap minden képviselőházi ülésről élénk tollal irt karcolatot is közli A t. Hazból cím alatt. Minden nap közöl bőven szerkesztői tizeneteket, nagy vegyes rovatot és hetenkint tanulságos sakk-játszmákat is Maróczy Géza világhírű magyar sakkmeister magyarzataival. Eredeti tárcán kívül a Pesti Hirlap mindennap közöl külföldi írótól is egy egy rajzot, elbeszélést. A Pesti Hirlap színházi, sport- és tőzdeai rovata a legnagyobb és legváltozatosabb. A Pesti Hirlap előfizetői minden évben díszes kiállítás nagy képes naptárt kapnak teljesen díjlanul s a Szabó-Nogall Janka által szerkesztett Divat Salon című pompás divatlapra fél áron fizethetnek elő. A Pesti Hirlap az összes napilapok közt legnagyobb terjedelemben jelenik meg: hétköznap 20—28, vasárnapokon 32—52 oldalon; belföldön is többet ad mint más lapok (8 helyett 12 oldalt). A Pesti Hirlap 1903-iki nagy képes naptárát újonnan belépő előfizetők is megkapják, ha legalább negyedévre egyszerre küldik be az előfizetési díjat (jan.—márciusra 7 korona). A Divat-Salonnal együtt negyedévi előfizetési ár 9 korona. Előfizetéseket a Pesti Hirlap kiadóhivatalához (Budapest, V., váci-körút 78.) legjobb utalványon beküldeni. Ugyancsak a kiadóhivataltól mutatóványokat is lehet kérni.

A bortermelő és általában a borászattal foglalkozóknak véltünk jó szolgálatot tenni, ha felhívjuk figyelmüket azon körülményre, hogy idén a szüretkor uralgott sok esőtől a szőlő rohadást kapott és ettől penész gombakkal lett metelyezve. Az oly hibás szőlőkből nyert új borok nem tisztulnak, megtörnek, megbarnulnak, sőt ha kellő időben nem gondoztatnak, egészen elromlanak. Az ily új borokat legjobb mihamarabb a beteg seprőről lefejtetni és az arra alkalmas, mirenymentes kénseletekkel kellőképp átkénezeni. Ily javított mirenymentes kénseleteket készít Schönbeck Imre Esztergomban a következő minőségek és árakban. Az 1-es fajta az üres hordók jó karban tartására való, egy 50 dekás csomag ára 40 fillér. A 3-as fajta az egészséges, új és öreg borok átkénezéséhez, csomagja 1 korona; az 5-ös fajta a hibás, beteg borok gyógyításához való, egy csomag ára 1 kor. 60 fillér. Az ideai új borokhoz az utóbbit kell használni. A vele kezelt borok hamarabb megtisztulnak, eltarthatók és szállíthatók lesznek és mi a fő, nem kapnak kénbűzt (Einschlag szagot) a mi a régi méreg tartalma hűdős Einschlagnál elküthetetlen és ez okozza a nagy fej és gyomorfájást. Ezen kénseleteket a készítő vidékünkön kellőképp szándékozik megismertetni, miért is mintákat és használati utasítást bérmentve küld. Ismét eladónak kellő jutalékot enged. Kapható: A keresztény fogyasztási szövetkezetnél, Csantavér. Scherk Gyula urnál Bács Almás. Stampfl Jenő urnál Baján. Ifj. Kazinczy Ferenc urnál Jankovác. Bartl Ferenc urnál Bács-Doroszló. Brukker Jakab urnál Német-Palanka.

Bucusz szó.

A midőn Zomborból 14 évi itthelyi káplánkodásom után eltávozom, mindazon jó barátainak és ismerőseimnek, kiktől az idő rövidsége miatt el nem búcsúzhattam, ez uton mondok szívélyes „Isten hozzád“-ot.

Zombor, 1902. évi december 22-én.

Muzsik István,

bajaszentistváni adminisztrátor.

Közgazdaság.

Gabonafizetési hetijelentés.

— Bárány Zeigától. —

A lefolyt héten a gabonafizetben — egy-két cikk kivételével — nagyobb forgalmunk nem volt, ami különben minden évben ugy karácsony táján észlelhető. Az egyes cikkekről a következőkben számolhatunk be:

Buza. A lanya időjárás, amely a hét elején beállott, a budapesti tőzsdén számos realizációra nyújtott alkalmat, aminek következtében készbuza is némileg hanyatlott. A példát helyi malmaink is követték és így az árak 10 fillérrel olcsóbbak lettek. Mai jegyzés: 76 ko. 7.45, 77 ko. 7.50, 78 ko. 7.55

Zab. A kínálat teljesen megszűnt, mert a készletek nagyon megfogytak, a vételkedv pedig dacára annak nagyon megesappant. Ára 5.75—5.80.

Árpa gyenge kínálat és jó vételkedv mellett változatlan, jegyez 5.40—5.50.

Újtengeriben élénkebb forgalmunk volt valamivel olcsóbb árak mellett. Jegyzünk azonnali szállításra 4.70—4.80, január—február 4.90—5.10.

Ótengeriből néhány kocsiakomány eladatott 6.20—6.30 al.

Kölesben nemi üzletünk volt javult árak mellett, eladatott kb. 200 q á 5.30—5.40.

Bab teljesen hiányzik.

(Áruk koronákban 50 kilónként értendő kisinybeni eladásoknál.)

HIRDETÉSEK.

Hirdetmény.

Ada községénél egy 1600 korona évi fizetéssel javadalmazott adóügyi állás — egyelőre ideiglenesen — betöltendő lévén, felhivatnak mindazok, kik ezen állást, szakképzettségük igazolása mellett, elnyerni óhajtják, hogy felszerelt kérvényeiket alulirtohoz sürgősen küldjék meg.

Ada, 1902. évi december hó 21-én.

Aradszky Mészáros,
jegyző.

A nagyérdemű közönség szíves tudomására hozom, hogy boldogult férjem

téglagyárát

ezentul magam üzemben tartom, s régi jó hírnevének megfelelően vevőimet jól kiszolgálom.

Özv. Mérő Simonné.

3—1 Zombor, szöntai-út 123. sz.

1023. szám.

kig. 1902.

Pályázati hirdetmény.

Szilbás községben üresedésbe jött évi 384 korona készpénz fizetés, csizmán kívül egyenruházat és teljes felszereléssel javadalmazott községi gyalogrendőri állásra alulirtozt községi előjáróság pályázatot hirdet.

Felhivatnak pályázni óhajtók, hogy kellően felszerelt kérvényeiket 1903. évi január hó 5-ig alulirtozt községi előjáróságnál nyújtsák be.

Szilbás, 1902. december hó 16-án.

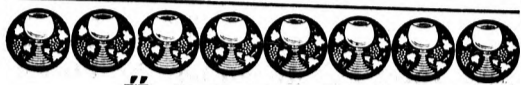
Zarándy Zoltán,
jegyző.

Mihájlov,
bíró.

Száraz és olcsó tűzifa

kapható waggon számra vagy pedig ölenként **Willmann, Vámosi és Társai** cég Prigl.-Szt.-Iván vasuti depójában és ugyancsak ölenként pedig az Apatin melletti ugynevezett kis depóban.

3-1

Üzlet átvétel.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy boldogult atyám

üveg- és porcellánkereskedését

átvettem s a mai kor igényeinek megfelelően újra berendeztem.

Raktáron tartok mindenféle **üveg és porcellán tárgyakat, függő és asztali lámpát, tükröt, képet,** s a vendéglősök részére szükséges berendezést.

Továbbá elvállalok mindenféle **képeretelést és üveges munkát.**

A raktáron levő **butorneműket** a legjutányosabb áron adom el.

Tisztelettel

Scherer M.

2-2

11724/1kv. 1902.

Árverési hirdetmény.

A bajai kir. telegkönyvi hatóság közölni teszi, hogy az árverést dr. Hirmann Ferenc vármegyei ügyész által képviselt Bacs Bodrog megye árvapénztára javára, Vida József báth-monostori lakos ellen 194 kor. 99 fill. tőke, ennek 1890. évi január 1-től 8% kamatai, 13 korona 90 fillér eddigi, 18 kor. 30 fill. ezuttal és a még felmerülendő költségeknek, nemkülönbén csatlakozott dr. Fehér János bajai ügyvéd 300 korona és járuléki követelésük kielégítése végett az 1891. LX. t. c. 144. és vonatkozó §§ ai alapján a szabadkai kir. törvényszékhez tartozó bajai kir. járásbíróóság területén lévő a báth-monostori 90. sz. betétben A. I. 1-2 sorszám 113. és 114. hrszám végrehajtást szenvedett nevén álló 105. számú házassági birtokokra 989 korona kikiáltási árban ezennel elrendeli és arra Báth-Monostor község-házánál **1903. évi január hó 7-ik napjának d. e. 10 óráját** kinttzi, a midőn a fennebb körülírt ingatlan a kikiáltási áron alul is eladatni fog.

Árverezők a kikiáltási ár 10 %-át készpénzben, vagy óvadékképes papirokban a kiküldött kezébe tegyék le.

Vevők a vételárat 3 egyenlő részletben és pedig az első részletet 15 nap, a másodikat 30 nap, a harmadikat pedig 45 nap alatt mindig az árverés jogerőre emelkedésétől számított, de mégis az árverés napjától járó 5 % kamatokkal együtt a bajai kir. adó, mint letéti hivatalba az ide két példányban és kellő felzetekkel benyújtandó letéti kérvény kapcsán fizessék le.

A bánatpénz az utolsó részletnél nyer beszámítást.

A részletes árverési feltételek ezen kir. telegkönyvi hatóság irattárában és Báth-Monostor község-házánál megtekinthetők.

Baján, 1902. évi október hó 17-én.

A kir. járásbíróóság mint tkvi hatóság.

Párisi világiállítás 1900. „Grand Prix.“

Világhírű orosz karaván thea.
K И C POPOFF TESTVÉREK
cs. és kir. udvari szállítók
MOSZKVA.
Iroda:
BÉCS, VII/2. Breitegasse 9.
Kímérve minden hasonló finomabb üzletekben eredeti csomagokban kapható. 10-5

Meglepő szép és olcsó!

Karácsonyi és újévi ajándékok

Mindennemű javítások lelki-

ismeretesen teljesítetek!

Régi órák, arany- és ezüst-neműek becsesreállítások!

Órák és láncok
Nyakláncok és karkötők
Karkapcsolók
és nyakkendőfűzők.
Férfi- és női-
Dohány- és cig. tárcák
Ezüst- s Chinaezüst
evőeszközök.
A legjobb Chinaezüst
dísztárgyak stb

KESZLER DEZSÓ
órák és ékszerész,
ZOMBORBAN,
Fő-utca, a Takarékpénztárral szemben.

úgy a legmagasabb, mint a szerényebb igényeknek megfelelőket dús választékban rendkívülien **leszállított árak** mellett ajánl a nagyérdemű vevőközönség szives figyelmébe

KESZLER DEZSÓ,

órák és ékszerész,

ZOMBORBAN,

Fő-utca, a Takarékpénztárral szemben.

Szolid kiszolgálás.

Csakis 14 karátos arany.

Ugyanitt egy tanonc felvétetik.

Vértesi Károly illusztrált útirajzai.

Keleti ég alatt.

EGYIPTOMBAN.

25 iv, 62 kép.

Keleti ég alatt.

PALESZTINÁBAN.

33 iv, 40 kép.

KONSTANTINÁPOLY.

21 iv, 65 kép.

Ára egyenként, egész vászonkötésben, stilizált címlappal **6 korona.** Mind a három munka szerzőnél — Zomborban — egyszerre megrendelve, **15 korona.**

*-6

4731. sz.

kig. 1902.

PÁLYÁZATI HIRDETÉNY.

Veprovác községben a vármegye törvényhatósági bizottságának f. évi 1946/902. sz. alatt hozott határozatával egy községi s. jegyzői állás rendszerezésével, felhívom az ezen állást elnyerni óhajtokat, hogy szabályszerűen felszerelt kérvényeiket hozzám legkésőbb 1903. évi január hó 10. napjáig annál is inkább terjesszék be, mert a később beérkező pályázatokat nem fogom figyelembe venni.

Ezen állás javadalmazása évi 800 korona fizetés és 100 korona lakbér illetményvel van egybekötve.

B.-Kula, 1902. december hó 9-én.

Dr. Széchényi,

főszolgabíró.

3-3

31055. sz.
1902.

Birtokeladási árverési hirdetés.

A nagyméltóságú m. kir. földmívelésügyi miniszterium f. évi 111.036. sz. intézménye alapján ezennel közbírré tételik, hogy: az adai határban levő 48^{200/1600} hold „Dudvarszky“-féle szállományi föld és pedig:

1 részletsz.	4 ^{200/1600} h.	5000 K	kikiáltási ár
2	"	2	1700
3	"	2	1700
4	"	2	1700
5	"	2	1700
6	"	2	1700
7	"	2	1700
8	"	2	1700
9	"	2	1700
10	"	2	1600
11	"	2	1600
12	"	2	1600
13	"	2	1600
14	"	2	1600
15	"	2	1700
16	"	2	1700
17	"	2	1700
18	"	2	1700
19	"	2	1700
20	"	2	1700
21	"	2	1700
22	"	2	1800
23	"	2	1800

mellett 1902. december hó 29-én, d. e. 8 órakor Ada községházánál; továbbá a moholi 116^{1400/1600} hold kincstári föld és pedig:

1 részletsz.	2 kat.	hold	1400 K	kikiáltási ár
2	"	2	"	1400
3	"	2	"	1400
4	"	2	"	1400
5	"	2	"	1400
6	"	2	"	1400
7	"	2	"	1400
8	"	2	"	1400
9	"	2	"	1400
10	"	2	"	1400
11	"	2	"	1400
12	"	2	"	1400
13	"	2	"	1400
14	"	2	"	1400
15	"	2	"	1400
16	"	2	"	1600
17	"	2	"	1600
18	"	2	"	1600
19	"	2	"	1600
20	"	2	"	1600
21	"	2	"	1600
22	"	2	"	1600
23	"	2	"	1600
24	"	2	"	1600
25	"	2	"	1600
26	"	2	"	1600
27	"	2	"	1600
28	"	2	"	1600
29	"	2	"	1600
30	"	2	"	1600
31	"	2	"	1900
32	"	2	"	1900
33	"	2	"	1900
34	"	2	"	1900
35	"	2	"	1900
36	"	2	"	1900
37	"	2	"	1900
38	"	2	"	1900
39	"	2	"	1900
40	"	2	"	1900
41	"	2	"	1900

42 részletsz.	2 kat.	hold	1900 K	kikiáltási ár
43	"	2	"	1900
44	"	2	"	1900
45	"	2	"	1900
46	"	2	"	1900
47	"	2	"	1900
48	"	2	"	1900
49	"	2	"	1900
50	"	2	"	1900
51	"	2	"	1900
52	"	2	"	1900
53	"	2	"	1900
54	"	2	"	1900
55	"	2	"	1900
56	"	2	"	1900
57	"	2	"	1900
58 59.	"	2 ^{1400/1600} h.	2650	"

mellett 1902. évi december hó 30-án és következő napjain délelőtti 8 órakor Mohol községházánál ajánlati tárgyalással összekötött nyilvános szóbeli eladási árverés alá fog bocsáttatni, felsőbb jóvábagyas fentartásával.

Ezen árverésre vevők lakóhelyre s vagyoni állapotra való tekintet nélkül azzal hivatnak meg, hogy bánatpénzül az árverés megkezdésekor a kikiáltási összeg 10%-ka teendő le, a mely legtöbb ígért esetén a vételár 10%-ának megfelelő összegre kiegészítendő.

Az árverésben birtokszerzési joggal bíró vevők lakó helyre s vagyoni állapotra való tekintet nélkül vehetnek részt.

A részletes árverési feltételek, az árverés napjáig alulírt kincst. jószágigazgatóság-nál, a kulai kincst. ispánságnál, Ada, Mohol, Bács-Topolya, Zenta, Csantavér, Kishegyes, O Becse községek előljároságánál megtekinthetők.

Arad, 1902. december hó 14-én.

2-2 Kincstári jószágigazgatóság

NAGY KARÁCSONYI OCCASIO.

! Hallatlan olcsó ajánlat!

péntek, m. hó 28-tól kezdve
az összes raktáron levő uri és női

CIKKEKBEN.

VERSENY NÉLKÜL!

Szőnyeg és függönyök gyári raktára.

Angol női kelmék, legjobb minőség, 125 cm. széles

méterje 45 kr.

ezelőtt 1 frt.

Homespon és Zobelín, női kelme, 130 cm. széles

méterje 75 kr.

ezelőtt 1 frt 80 kr.

Divat barchet, flanelek, teljesen szintartó, legjobb minőség

méterje 17 kr.

Gyapjuszövet maradványok

Mosókelme maradványok és

Barchet maradványok

eddig nem létezett olcsó árakon!

Uri divat: Ing, gallér, nyakkendő, keztyűk a legfinomabb izlés és a legolcsóbb árak.

Királyvászon egyedüli gyári raktára.

TUNA GUSZTÁV és TÁRSA

*-6

Párisi áruháza ZOMBOR, közpén.

Melléklet a „Bácska“ 98. számához.

Karácsonyfa.

Karácsonyfa ágán kigyulnak a lángok.
Leborgasztott fővel im előtt állok.
Terítve az alja minden széppel, jóval...
Csak azzal nincs... nincsen gyermeknek valóval.
Csupa nagy embernek becézgető holmi.
Nincs a ki tudna itt bintán lovagolni?
Se puska, se kard nincs, de még bábu sincsen?
Milyen karácsonyfa ez jóságos Isten?
Meggzendül a harang, az ajtó kitarul,
Epedő gyermekzaj közéje nem járul.
Nincs itt tágra nyílt szem, nincs repeső ajak,
Öröm sikongástól nem zengnek a falak.
Itt állunk kettecskén szomorun alatta,
S nincs körötte gyermek, ki velünk kacagna.
Hol van a ki kezét kulcsolva imára
Hittel, vágyódással néz e fényes fára?
Kis téli ruhácska árva gyermekeknek
Még a legszebb dísz e fának s szivednek.
Oh te szent karácsony, ti szárnyas angyalok,
E fényes fa alá nekünk még hozzatok
Olyan apróságot, ki örvendez velünk,
S Jézus, szent nevednek dusabb fát szentelünk.

Rudits József.

Hajthatatlan jellemek.

Irtó: Molnár Radich Jolán.

Egy ködös, nyirkos novemberi nap reggelén széles, fekete szegélyű gyászjelentést adott be a levélhordó. Ijedten bontottam fel. Fekete Dénesné Dóry Irén meghalt volt írva benne.

Meghalt?! — Fájdalmas meglepődéssel ugrottam fel munkám mellől.

Rég vártam már e szomorú befejezését a szenvedéssel teli életnek és most mégis oly megrendítő hatással volt rám. Felindulva jártam végig sokszor a szobát.

Meghalt? — imélttem, mintha nem akarnám elhinni a valót.

Hogy soha nem tudjuk megszokni az elvállás gondolatát!

Hogy nem tudunk beletörődni az elkerülhetetlenbe!

Pedig naponkint elhervad egy egy virág; megszűn dobogni egy egy szív. Nap nap után szembe találkozunk az Elmulással és mégis mindig új marad előttünk ijesztő hatalmával, kezének borzasztó művével.

Mily szép volt! Mi más életre született! Valahányszor őt láttam, mindig ama virág jutott eszembe, melyet végzete sötét fa árnyába juttatott és el kell pusztulnia, mert az irigy lombok elveszik előle a nyájas napfényt, az éltető levegőt.

Ha jobb kezembe jutott volna!

Most is előttem van szomorú szépségével.

Nyárutó egy szép alkonyán voltam nála utoljára. A nyár rövid életű virágai már mind elnyiltak. A fákról egy egy levél hullott mezelen alá, első üzenetül az érkező ősznek Irén künn áll az udvaron rózsafái között. Sárga rózsákkal telt lomb borult fölébe. Antik szép feje bágyadtan hajolt meg és amint ott állt halvány kék ruhában, ezüst fehér hajjal, fiatal arcán a beteges hervadtság lelkiszenezők színével, önkéntelen megilletődéssel, bámulattal álltam meg. A szomorúság angyala lehet csak ilyen bánatos! Csak igazán nemes lélek arcán lehet ennyi földöntúli szépség kifejezve!

Fiatal gyermeklány koromban ismertem meg őt; az első találkozásra meg volt közöttünk a kölesönös simpathia. Ő vig kedélyű, kedves, sokszor csapongó jókedvű volt, de azért büszke, szilárd jellemű; én csendes, visszahuzódó, nagy indulatokra nem képes;

ellentétes természetünkkel fogva kiegészítő lettünk egymás lényének.

Ez a büszke, határozott jelleme lett később végzetévé.

Majdnem egy időben mentünk férjhez. Férjének különböző foglalkozásköre, ellentétes politikai álláspontja s részben az a körülmény, hogy mi a szomszéd faluba költözködtünk, némileg elválasztott bennünket — ritkábban jártunk egymáshoz, de a benső lelkikapcsolat azért sohasem szakadt meg közöttünk. A hol a vonzalom egymás kölesönös becsülésén épül fel, ott sem idő, sem távolság, sem a megváltozott viszonyok nem elég erősek arra, hogy azt megrontsák, lerombolják.

Nem vett észre.

És én ott álltam, zavarni nem merve; néztem sokáig. Olvastam. Egy szomorú tragédiának oda vetett árnyékát olvastam le a halvány arcról, a fiatalon megfihéredett hajról.

Milyen szomorú, megtört asszony lett belőle!

A külső, az arc, az arc különböző kifejezése hű tükre a léleknek s a lélek különböző, más más, változó állapotának. Irén egész lényé elárulta, mily komor, mily sötét gondolatok rajoznak agyában.

A lenyugvó nap bágyadt, sárgafényű sugarai körül öveztek fejét s végig simultak nyulánk alakján, hosszukás finom kezén, melyek idegesen tépegették a thearózsa szirmát.

— Istenem! de szép... és a csodálkozás szava elhalt ajkamon.

Felrezzent.

Lágy, bársnyos, sötét szemét esodálkozva emelte rám; látszott rajta, hogy most tért vissza egy más világból, a szomorú álmodozás világából egy még szomorubb világba — a valóságba.

Mosolyt erőltetve jött felém.

— Milyen csunya gondolatok lehettek ebben a rossz fejecskében? — kérdém meg csókolva homlokát.

— Nem jó azt mindenkinek tudni — szölt, szemével huncutkásan hunyoritva és hozzá kacagott is; azt hitte, hogy a tettetett, tréfás jó kedvvel eltakarhatja előlem kedély állapotát, de a mély keserű vonást, mely oda ékelődött a keskeny metszésű szájszögletébe, nem tűnthez el az erőltetett vidámság. És én jól ismertem a vonást. Minden szenvedő arcra oda vési az élet.

— Ne akarj megteveszteni Irén. Hisz ismerlek, hisz ismerjük egymást — kértem én. Sohase volt közöttünk titok.

Szemei egyszerre megteltek nehéz könyvekkel.

— Sohase, de most már van — felelte és büszke, sértett lelkének mélyeséges keserűsége rezgett hangjában — a te lelked nem bírná el, a mit én elviselek.

— Tévedsz édesem, nagyon tévedsz! Mindannyiunknak meg van a maga Golgothája; mindannyian végig járjuk a szenvedések útját. Közöttünk csak az a különbség, hogy te gyorsabban tetted meg az utat, azért megtört; mi lassan lépésről-lépésre, fokról-fokra haladva jutunk el odáig és így idővel lelkünk megszokja, mint ahogy a szem is megszokja a homályt, majd lassan a legvakabb sötétséget.

Az enyémet nem lehet megszokni, nem bírom — tört ki belőle az elkeseredés és ajkai megnyiltak, hogy elmondjanak mindent, ami szíven feküdt.

Vannak életünkben sokszor ily pillanatok, a mikor valami benső, ellenállhatlan kényszer

arra indít bennünket, hogy elmondjuk szívünk minden bánatát annak, aki előttünk áll. Elmondunk mindent, mert el kell mondanunk, mert úgy érezzük, hogy megfojtana, ha soká visszatartanók.

Igy volt e percben Irénnel is.

— Lásd — arra gondoltam az előbb, mikor te jöttél, hogy mire e rózsák elnyilnak — én sem leszek már. Érzem... Azért segítetek a pusztulás munkájában. Letéptem őket, hogy mire elhagyom e házat, ők se legyenek itt — arca végtelen megvetést fejezett ki, hogy lakása felé intett — hogy ne maradjon semmi utánam, amit szerettem.

— Ilyen fiatalon nem szabad még a halálra gondolni — mondtam én, csak hogy valamit mondjak, mert a meghatottságtól egy okos gondolat, egy vigasztaló szó nem jutott eszembe. De sejtettem is, hogy itt hiába való lenne minden vigasztalás. Nem minden fájdalom gyógyítható. Vannak szívek, a melyek soha nem vigasztalódnak, mint ahogy nem forr össze soh'se a köszirt, melyet a villám meghasított.

... Ebben a ruhában fognak eltemetni — folytatá, ebben akarom, hogy eltemessenek. Soha semmit nem kértem tőle, talán majd ezt az egyet megteszi. Ismered? — szölt rámutatva — hisz lánykori ruhám. Nagyon vigyáztam rá; a többi már mind elrongyolódott. Nyolc éve, amióta felesége vagyok s mindig lánykori ruháimat viselem. Ő nem vett; én meg nem kértem tőle. Ez épen kitart, a meddig kell.

Szólni akartam valamit, hogy a kölesönös engedékenység mennyi ellentétet simított már el — szólni akartam, hogy a megbocsátás eloszlatja a legnagyobb keserűséget; hogy a megbocsátás édesebb a gyűlöletnél. De szenvedélyesen közbevágott:

Ne beszélj! Ne akarj a dolgon változtatni — ugy sem lehet.

— Irén, ne légy tulérzékeny — kérleltem.

Tulérzékeny? — szölt fájdalmas mosollyal s tétovázni látszott, hogy elmondja-e még a többit is. Ha tudnád... s aztán hirtelen hozzám hajolt, úgy sugta a fülembe halkan, nagyon halkan:

Fojtogat...

Ma reggel is, hogy ott ültem tükröm előtt fésülködve, bejött szobámba. Váradt ép akkor ment el az utca tulsó során. Ott megy... nézd. Nézz hát oda és mikor elfordultam, oda hureolt az ablakhoz. Akkor sem néztem oda. Erre megfogta nyakamat és fojtogatni kezdett. Azért is oda kell nézned rikácsolta. Ott megy a régi szeretőd.

— És hányszor tett már így!

Hát igaz volna! — kérdém megrendülve — tehet így egy művelt ember?!

— Hallottál róla valamit? — Igaz, mind igaz. Nézd! és lehajtott nyakáról ruhagallérját — megöl a féltékenységgel. Nem tudja megbocsátani, hogy valaha mást is szerettem. Pedig jó felesége lettem volna, ha megbecsül. Váradt rég elfeledtem, hisz nem volt érdemes arra, hogy szeressem.

A mit én kőza hirnek, alaptalan, rossz akaratu szóbeszédnek tartottam, az valóság volt — a fojtogató kéznél nyoma ott kékellett a lányos fehér arcon.

Műveltség! te szép, te megkülönböztető epithetonja a tanultabb osztálynak — hová lettél ez esetben is? Ugylátszik csak az emberi hibák, gyarlóságok takarójául szolgálás.

A lélekben nincs állandó lakásod, csak külső ház vagy s ott, ahol uralomra jut a szenvedély, a vér féltelensége, félre dobnak, mint a kényelmetlen álarcot.

— Mért nem hagyod ott? — kiálltotam felháborodva — mért nem válsz el tőle?!

— Hová menjek? — Tudod, hogy nincs senkim. Beteg is vagyok, most már késő . . . áttetsző arcát halálos sápadtság borította el, lélekzete elakadt és alétlan borult vállamra — megöli a szívem . . .

Beteljesült.

Mire az ősz hideg, sorvasztó lehellete letarolta az utolsó virágot is, ő sem volt többé!

Könyezve tartottam sokáig kezemben a gyászjelentést; szemeim előtt összefolytak a sötét, gyászos betűk.

Meghalt... Meghalt...

Délután áthajtottam G . . . falvára, hogy még egyszer láthassam Irént és elkísérem a végső utra.

A koporsónál, mint egy megtört gyermek, kétségbeesetten zokogott a hajthatatlan, keménylelkű, féltékenységében oly vad, kegyetlen férfi és kínzó lelki gyötrelmében szinte önkívületben, hangosan kiáltozta:

— Megbocsájtottál — de én nem tudok magamnak megbocsájtani! . . .

*

Pár napra a szomorú temetés után, izgató esemény zavarta meg a falu unalmas, egyhangú csendjét.

Fekete Dénes megőrült.

— Visszajárt a fehérhaju asszony — suttozta szent félelemmel az együgyű babonás nép — abba háborodott meg az elméje.

Szegény, egyszerű emberek ti! Kik nem tudjátok, hogy a visszajáró kísértetnél van egy borzasztóbb, egy félelmesebb rém — az önvád — mely ott fészkel a szívben, az agyban, elviselhetetlenné téve napjainkat, ijesztővé éjjeinket, a mely megkivántatja velünk a halált és a mely a gyötrelmek közt vergődő lelket sokszor az örületbe hajtja.

Még tegnap is ott láttam a felesége sírján.

Elmentem mellette, de nem vett észre. Sirt, nyögött, tépte magát, mintha a rossz lélek kínozta volna. Én csak azt mondom, hogy a halott hívta maga után. Iszonytatóan megijedtem, köröszöt vettem magamra és gyorsan odébb álltam. Kendtek olyan borzasztó dolgot világeletükben nem láttak — beszélt a templom előtt sopánkodva álldogáló embereknek a temető sírásója — nem olyat még nem láttak.

*

Az élőhalottak cellájában ül Fekete Dénes. Ápolója elébe tálalta az ebédet. Jóízűen nevet és folyton beszél:

Házasodom. Fiatal, szép, mosolygós asszony lesz a feleségem.

Nézze! fordult ápolójához, miközben levelet szakadatlan keverte — ezekből a cseppekből gyémántok jegecesednek ki, sok szép ragyogó gyémánt. A feleségem nyakára fűzöm rá . . .

Jöjjön közelebb, majd mondok valamit magának, hogy más ne hallja. Kék foltok vannak a nyakán. Ő volt az ág, én a vihar; nem hajolt meg, hát megtörttem. Sohase panaszkodott . . . Ez volt a megörjítő . . . Csak egyszer jajdult volna fel: megszánom. Csak egyszer mondta volna, hogy azt a másikat nem szereti. De hallgatott, hallgatott mintegy hideg szobor és akkor . . . akkor fojtogatni kezdtem . . . Ezt a gyémántot majd a nyakára

teszem, betakarom vele a foltokat, hogy más ne lássa és hogy én se lássam — reszketve emelte kezét félelemtől eltorzult arca elé — mert mindig látom . . . látom! . . . látom! . . . látom!!! . . .

Az én „angyalom“.

Mondják: karácsonykor,
Földre száll az angyal,
Küldi a Megváltó hón szerető szive,
Hogy örömet adjon,
Szeretetet oltson,
Az „Ő“ születésén a földi lelkekbe.

Várom én is jöttét,
Elhagyva, egyedül,
Távol szerettimtől, egymagamban messze.
Valjon hozzám jön-e?
Valjon hozzám száll-e?
Egy oly égi küldött, olyan angyal lesz-e?

Látom a hogy otthon
Örülnek e napnak,
Drága atyám, anyám, testvérem diszítnek,
Meg-meggyújtják aztán,
A sok apró gyertyát,
A sok kicsi gyertyát és rólam beszélnek.

Szemem becsukódik,
Én még jobban látom,
Lelkem mint gondolja, úgy lefesti nekem,
Elvisz a képzelet,
Elvisz a szeretet,
Hogy közöttük vagyok, álmodom, érzem.

Álmodom . . . érzem,
Látom a fa körül
Édes atyám, anyám, szeretett testvérem,
Mint ölelik egymást,
Hogy csókolják egymást,
Aztán imádkoznak, emlegetnek engem.

Egyszerre valaki,
Mintha simogatna,
Letörlené sűrűn előtörő könnyem,
Rátenné a kezét,
Dobogó szívemre,
. . . Érzem érintését! . . . kérdezi a lelkem.

„Ki jön el én hozzám?
Ki keres fel engem?
Hozzám is jön tán egy égből küldött angyal?“
. . . Fölnyitom a szemem,
Kis kezedet érzem,
. . . „Maradj itt Annuskám, jószágos arcoddal!“

Te vagy ki elmentél
Minket árván hagyva,
Te jöttél el hozzám, a mennyekből lelkem.
Szívemre öleltek,
Ugy csókollak sokszor
Drága kis angyalom, meghalt kis nővérem.
Gabányi László.

Karácsonyi öröm.

(Rajz.)

Egy takaros fényesen tiszta konyhában egy csinos menyecske szorgoskodott, hogy a karácsonyi kalácsot elkészítse. Férje segített neki diót törni, kinek komor arcáról könnyen volt leolvasható, hogy nincs valami rózsás kedvben.

Ellenben annál vidámabb volt a fiatal asszonyka, ki saját jókedvével akarta lágyabba hangolni és felvidítani urát. Egyik bohóság a másik után jutott eszébe s incselkedett is férjével, de erre bizony férje ura még komorabb lett. Végre az asszonyka egy dióbelet vett rózsás ajkai közé és egész közel lépve urához, lehajolt és odanyujtva szöke fejcsékéjét és ajkait kínálva mondá:

— Harapj le belőle!

A férje eleget tett kívánságának, de a várt csók elmaradt.

Csalódottan lépett az asszonyka az asztalhoz, miközben egy könyösepp lopódzott szeméibe. Ezt látva, a férje nem tartóztathatta

magát tovább, mert ez önuralma utolsó maradványát is fosztotta meg és haragosan mondá:
— Már megint könyök! Látod, hogy egy csepp kedvem sincs bohóságaidat meghallgatni!

És felkelve, elhagyta a konyhát s bent a mellette lévő szobába.

Bent a szobában pedig az ablakhoz lépett és komoran nézett ki az utcára.

Kint sürgés-forgás mindenfelé. Ugy látszott, mintha mindenkinek sietős volna az utja és aztán minden járókelőnél volt is valami csomag. Némelyek nagy nehéz csomagokat is cipeltek, mások meg egy-egy zöld fácskával siettek tova.

A férj — Balajtay Pál — folyton azzal foglalkozott gondolatban, miért örülhetnek mások, miért örvendeztethetnek a többiek ma egy egy kedvesét s csak ő neki kell itt állnia és csak neki nem kell sietnie a bevásárlással, csak neki nincs szüksége karácsonyfára — mert nincsenek gyermekei!

A jó Isten miért is fosztotta meg ama leghőbb vágyától — csak egy gyermeket is magáénak mondhatni! Már lemondott minden reményről, mert már három éve, hogy asszonykáját hazavitte.

Miként festette ki magának házassága első évében a nagy szerencsét, a vidám gyermekesreget. Mint örült volna, mily holdognak érezte volna magát, ha hivatalából hazajövet egy csicsergő gyermekhad üdvözölte volna őt.

Mindez most jutott eszébe, mindezt most ismét végig gondolta. Már keresztnevet is választott, hogy szükség esetén ne kellene vele késnie; sőt gondos nevelési terve is ki volt már dolgozva. Szóval szabad idejét ilyen és hasonló gondolatokkal töltötte el. Ismerősei ugyan gyakran vigasztalták azzal, hogy egy hivatalnoknak — mert Balajtay adóhivatalnok volt — sok gondot és nélkülözést idéznek elő a gyermekek, ha Isten azzal megáldja.

Es akkor elhatározta, hogy ő a világnak meg fogja mutatni, mint lehet egy 3000 koronás háztartást úgy beosztani, hogy egy 4—5 tagú család tisztességesen megélhessen és most a világnak mindeme terveiről semmit sem tud bemutatni.

Már három éve mult, hogy Annuskáját elvette és hiábavaló volt minden várakozása egy hébére. Már minden reményét feladta és már rá sem gondolt volna, hacsak nem emlékeztette volna mindig valami az akkori terveire.

Hát még ma! mikor minduntalan egy-egy karácsonyfát vittek el előtte. Mennyire szeretett volna ő is ily fácskát cipelni! Nem, egy cseppet sem restelte volna es bizonyára fényes nappal is vitte volna a nyílt utcán keresztül a fácskát. Sajna, hogy jóakarata teljesen hiábavaló.

Hova-tovább rosszabb kedvű lett. Idegesen kezdett dobolni az ívegtáblán.

Az asszonyka éppen e percben dugta be a félig nyitott ajtón a fejét, de miután férjét szótlanul ülni látta az ablakfülkében, ismét nesztelenül húzta be az ajtót.

Balajtay észrevette, hogy az ajtó ki nyitott és ismét bezárult. Ezt csak felesége tehetné, miért nem is fordult meg . . . mert hát tán nem is szerette többé.

E gondolat miatt hirtelen megrezsent, de később vad daccal mégis megerősítette.

Persze, hogy nem szeretem többé! . . . mormogta maga elé.

Igaz, hogy szerelemből vette el, de miután leghőbb vágyát nem teljesítette, melyre

három évi házassága alatt oly bizton számított, hát hogy is szeresse?!

Kint a konyhában a tűz vigan pattogni kezdett, mire az asszony bejött, hogy egy darabig férjénél maradjon. Távol tőle le is tilt egy székre, de sokáig nem bírta ki így, hanem székevel mind közelebb buzódott hozzá. Végre már oly közel tilt mellette, hogy kezével kényelmesen elérhette.

— Haragszol Palikám? Bántott valaki? — kérde nyájasan.

— Nem, senki! De hagyj békén! — És erre a becézgető kezét durván eltolta magától.

E pillanatban a tűz hangos recsegése hallatszott a konyhából és Anna ezt türgyül fehasználva, hamar kiosont a szobából, mert különben nem tarthatta volna vissza könyzaporát e méltatlan bánásmód miatt, ami Palit csak jobban felizgatta volna.

Pali azonban még tovább is ott maradt az ablakfülkében és agya ismét csak kedvenc gondolatával foglalkozott. Hisz nem kellett neki karácsonyfát felállítania és diszitenie. De kinek is? . . .

És mily takarékos volt mindig. Takarékpénztári könyvecskéje be is bizonyítja ezt, mert szép kerek összegecskét kuporgatott már össze. És milyen szívesen áldozná fel e keservesen összetakarított összeget — egy babaért! Mindegy: akár fiu, akár lány. Gyermekekének takarékoskodott — de hiába! Mától fogva nem takarékoskodik többé, amit mind járt be is akart volna bizonyítani, hogy ép oly tékozló is lehet, mint amilyen takarékos volt. Már ki akart kiáltani a konyhába, hogy a cseléd hozzon neki 2 trabucco szivart és egy tveg bort, de a legjavából, mostantól fogva nem kuporgatunk többé!

De erről is csakhamar le kellett mondanania, mert eszébe jutott, hogy egy idő óta már cselédet sem tartanak és hogy a dohánytözsde a nagy ünnepe elöestéjén már zárva van. S ő maga csak nem hozhat magának bort a vendéglőből. Azzal vigasztalódott tehát, hogy a tékozlást más napra hagyja.

Mintha villám csapta volna, úgy ugrott fel egyszerre a helyéről, mert átellenben a kereskedőnél hirtelen felvillantak a karácsonyfa gyertyácskái és Balajtay meglátta, hogyan sürgölődnek-forgolódnak a gyermekek a kivilágított fa körül.

E látomány mélyen vésődött a szívébe, be kellett zárnia a fatáblákat. Erre meggyújtotta az asztali lámpát és közel tilt a kályhához. Fázott.

Felesége időközben elkészítette a karácsonyi kalácsot — és mosolyogva hozta be a szobába. Tele volt a párolgó tál az illatos süteménnyel. Barátságosan kinalgatta férjét.

— Nem vagyok éhes! Akár ismét kiviheted a tálat, ha nem akarsz magad enni, — mondá komoran és hátat fordított feleségének.

Anna könyeit minden áron el akarván rejteni férje előtt, miért is a ruhaszekrényhez ment, annak ajtaját kinyitva rendezgetni kezdett benne. Végre egy tárgyat vett kezébe és forró csókot nyomott rá.

Pal, ki véletlenül hátrafordult és látni akarta, hogy mit csinál a felesége, észrevette ezt, de ebben a pillanatban ez a szekrény ajtaját hirtelen be is tette.

— Asszony! te valamit rejtegetsz előttem, add ide! — kiáltá Balajtay mérgesen. Az asszony fülig elpirult, de nem felelt.

— Hát még meg is csalez?! Tán szerelmes levél? Látni akarom!

Anna azonban ügyesebb volt, mint szigoru ura, hirtelen kinyitotta a szekrényt és kivette azt, amit titkolni akart. Egy ideig csodálkozva néztek egymásra, de aztán a derék asszonyka fejét felig sirva, félig nevetve ura keblére hajta és mondá:

— Nem akarom többé eltitkolni . . . oly boldog vagyok! . . . Légy te is az . . .

Pál eközben felesége ökölbe szorított kezét szeliden kinyitá és amit benne talált — nem szerelmes levél — de egy csepp rózsaszínű szalagocskákkal átfont fejét csöke volt.

Erre aztán a karácsonyest hátralevő idejét egymáshoz szorosan simulva töltötték el, hol sirva, hol nevetve, mint két gyermek. És boldogok voltak . . . nagyon boldogok.

*

Vajjon a babájukat Erzsikének vagy Pistikének keresztelték-e meg, ma még nem mondhatom meg, de talán a jövő évben hozhatok majd róla hirt.

Azonban azt már előre is megmondhatom, s ha a jó Isten is úgy akarja, hogy Balajtay uram jövő karácsonykor bizton vehet már karácsonyfát. Engedje meg ezt neki a jóságos Ég!

Holzmann Ignác.

Karácsony estején.

Mint a kivert kutya, ha nincsen tanyája,
Kullog a faluban utcáról utcára,
Ugy bolyongtam én is, dideregve s fázva,
Küszöbről-küszöbre, térdig hóban járva.

Kerestem a házak közt, olyan ablakot,
Mely miként az enyém, setét és elhagyott.
De nem találhattam, nem volt több oly szegény,
Kinek ablakában nem égett gyertyafény.

És ez nekem nem fájt, hogy egyedül vagyok,
A kinek szobája hideg és elhagyott;
Sőt örültem, hogy a mai nap estején
Feledve a nyomort, mulat gazdag-szegény.

Oh de végre mégis, már késő éjjeltájban,
Sötét ablak előtt fáradtan megálltam.
S már-már azt hittem, hogy van még egy
[ilyen árva,
Mikor ráismertem, hogy ez házunk tája.

Kovácsy Antal.

Intermezzo.

Szobrokon, emléktáblákon és néhány híres festő remekművén kívül, a botanikus kert és Róland József nagyföldbirtokos ur esodás szépségű leánya Márta kisasszony, tartozott a város nevezetességei közé. Sokan inkább a szép lány iránt érdeklődtek, mint a botanikus kertben lévő pálmaház növényeinek neve iránt; jobban törődtek vele — vagy legalább is ugyanugy, mint az emléktáblák s szobrok hőseinek dicső tetteivel. Mártáról el lehetett mondani, hogy: tökéletes szépség. Oly szép volt, hogy azon festő nevé, ki őt legelőször lefesté, országos hírvé tette; aki e festményt látta, órák hosszáig elnézhette. Márta külső szépségéhez jellembeli szépség is járult: jó volt, nemeslelkű, okos, sőt gazdag is. Már a szép is szeretet-ébresztő, hát a pénz! Nemesoda, hogy a város és környéke rajongott érte, az arany ifjuság pedig valóságos steeple-chase-t folytatott kezéért. Ez volt a kimeríthetetlen téma: jourokon, clubban s mindenütt. Márta közönnyel hallgatta végig a dicsőnekeket, untatta a bámész-kodó sokaság, a minduntalan jelentkező ismeretlen kérők, akik első pillanatra beleszerettek, kezéért esedeztek. Ő pedig nem hitt abban,

hogy valakit csak meg kell látni s rögtön beleszeret az ember.

Legujabban három bámulója és imádója volt. Egyik már tul volt a negyvenen, de földes ur volt roppant vagyonnal, rengeteg birtokkal és még mindig kellemes tenor-ral. Ki az utóbbit igyekezett is uton utfélén érvényesíteni. Sárréthy Gedeon volt a neve. Ő is, mint hajdan János Ráchelért, jó ideje fáradozott azon, hogy Máriát elnyerje. Versenyhársai közül az egyiket veszedelmesnek találta, de a másiktól? — nem, attól nem tartott egy picikét sem! Hisz ez egy festő volt: Orbán Balázs, ki meglehetősen lassan, de annál biztosabban igyekezett feljutni a magasha a többi csillag közé Orbánnak egy régi ismerőse vetődött fel a minap hozzá a városba s az jóslott neki legujabban nagy jövőt s az olvasott szakértően, a vakmerően színes zürzavaru képeiből, nagy tehetséget. — Azóta nem ismert önmagára. Valóságos sugárkört vélt felfedezni sötétszöke göndör fürtü feje körül; azóta sokat fordult meg Rólandéknál, sőt feltűnően sokat, úgy, hogy a „házi-barát“ szerepét bátran betölthette volna. De Sárréthy Gedeont, a földesurat, mindez nem incommodálta, a festőre nem volt féltékeny, hanem annál inkább Ujhelyi Gézára.

*

Ujhelyi otthon van. A kályha mellett ül s egyéb foglalkozás hiányában: unatkozik. Pedig így unatkozik ő már vagy két hónapja. Talán csupa unalomból sorakozott a szép Márta kéri közé is. Pedig semmi sem érdekelte őt most annyira, mint ez a lány. Mostanában, ha nem rá gondolt, akkor unatkozott. De hát csak rá sem gondolhatott örökké!! Ezt is meguntta volna bizonynyal!! Jól tudta, hogy Rolandék gazdagok, a szó legszorosabb értelmében; azt is jól tudta, hogy Márta az egyetlen örökös . . . no meg számítani is tudott. Őt vetélytárs nem nyugtalanította. A földbirtokos ur modorátósdinak találta . . . és a festő? . . . az . . . de nem! . . . az . . . neveltség! . . . hogy is számíthatná! Ő biztosra vette, hogy amit ő ki akar vinni, az máris nyert ügy. Talán voltak már sikerei? . . . Világos! . . . Hisz ő „érdekes ember“ volt. Érdekes, mint minden idegen ember, aki megtelepszik a városban. Iránta is érdeklődtek, keresték ismeretségét, találgatták: ki ő? . . . mi ő? . . . hol és merre van hazája? Hisz ez már minden kis város sajátja!

Iránta pedig annál inkább érdeklődtek, mert viselkedése, megjelenése, külseje, modora, feltűnést keltett mindenhol. Meseszerű előneveiről nem is beszélek. . . Esze pedig volt arra, hogy ezt az érthetetlen álláspontját megőrizze. A személyére vonatkozó kíváncsi kérdéseket ügyesen odázta el magától. Érdekességével akart Mártára hatni.

Unalmából Sárréthy Gedeon ur megjelenése zavarta ki. A meglehetősen köpcös ember izgatottan, lélekszakadva törtetett be hozzá.

— Ne vegye rossz néven, tudom indiscretnek látszom, de a dolog igen érdekelt . . . nagyon meglepett . . . a csapás fájón érintett!

— Talán verekedett valakivel?

— Oh kérem! . . . Ne tessék gunyolódni! Legyen őszinte . . . erre kérem . . . hisz már ha ugyan, akkor nem segíthetünk rajta . . . de biztos forrásból szeretném hallani . . . az egész város erről beszél. . . .

Miről? — türelmetlenkedett Ujhelyi. — Ne kapkodjon, mint Bernát a menyköhöz — hanem magyarázza ki nyugodtan kétségbeesett hangulatát.

— De mikor oda vagyok! Ön megkérte tegnap Róland kisasszony kezét . . . Igaz?

Ujhelyi majd hogy ki nem bökte: „Nem, még nem“, holnap van szándékomban ezt megtenni. — De hirtelen elnyelte — s megnyugtatóképp csak annyit mondott:

— Nem igaz! Légből kapott frázis! Pletyka! Az egész nem egyéb egy alaptalan kisvárosi pletykánál.

— Hála neked nagyhatalmu Isten! — Sárrethy megkönnyebbülve lélekzett fel. — Ne vegye rossz néven tőlem, de egész oda voltam e hir hallatára. Hisz tudja mennyire tisztelője vagyok Róland kisasszonynak!! Hát nem igaz? . . . Nem értem! . . . Pedig mennyire beszélnek!! Az egész város!

— Ön kitől hallotta?

— Többektől!

— Csak egyet mondjon. . . .

— Almády tanácsos felesége is mondta! . . . és elmesélte, hogy mit hallott.

— Ugy! — pattant fel Ujhelyi — hát ő is! Ó is, aki a multkor igyekezett rábeszélni — hogy kérjem meg Márta kezét — gondolta — hát ő akar sorsomba avatkozni? Dühös volt azokra, akik efféle pletykákat terjesztenek róla, jól tudta, hogy a korai mendemonda mindent elronthat. . . . Mintha mentőgondolata támadt volna. Igaz! Elejét veszi a dolognak s talán elfojthatja a még gyenge életerejű pletykát! Fordít egyet a dolgon . . . így cselekszenek a nagy szellemek is . . . s Róland kisasszonynak bizvást a fülébe jut a hir! . . . Mily érdekes embernek tartja majd!! Szinte örvendezve ismételte hát fennhangon:

— Hát ő? . . . ő? Kérlelhetlen leszek! Utána járok és elejét veszem a dolognak. . . Csengetett . . . a kabátját kapkodta magára . . . befogatott.

Elképedve nézte Sárrethy az ide-oda lótofutó szalonhóst.

— Pazar ötletei vannak önnek! Ugy-ugy — hadd okuljanak! Majd meggondolják mikor pletykáznak!! — mondogatta.

A tanácsosné csinos is, jó szívé is volt. Egyetlen hibája volt, hogy a bal fülére nagyot hallott — és sokszor bizony rosszul értett meg valamit. De hát hiba-e az, ha valaki nagyot hall? . . . Az ilyen ember nem kárhoztatásra, hanem sajnálatra méltó!! Arról pedig nem tehetett, hogy igen közlékenynek teremtette az Ur Isten. Öt perc késés, de addig se maradt meg benne valami, amit hallott; ha el nem mondja, bizonyosan a könyökén jött volna ki!! Ó már ilyen volt! Most is kedélyesen tracsosol két barátnőjével. Mikor Ujhelyit jelentették be, mintha elektromos áram járt volna rajtuk végig; hogyne, hiszen már egy jó negyedórája öt szapulták!!

Zavarba volt mind a három asszony. A tanácsosné mosolyával igyekezett magán segíteni. Ujhelyi gunyosan hajtotta meg magát a hölgytrío előtt s csak azon sajnálkozott magában, hogy Róland kisasszony mindezt nem láthatja.

— Egy tévedésről akarom kegyedeket felvilágosítani hölgyeim. Jövedelem tulajdoképeni oka is ez. A városban mindenfelé kőszá hirt terjesztenek felőlem, aminek absolute semmi alapja sincs.

A tanácsosné arcáról eltűnt a mosoly. A másik hölgy erőltetett kacérsággal igyekezett zavarán segíteni. A harmadik szinte az arcáról lehetett leolvasni — mintha az kémlélne s azon gondolkodna, hogyan menekülne innen? A rossz lelkiismeret bántotta mindhármukat e bevezetésre.

— Elhatároztam — folytatta az ujjannan érkezett látogató — hogy utánjárok a dolognak s elnémitom a kereplő szájakat. Talán nagyságos asszonyom ki tud segíteni zavaromból s talán segítségemre lesz, hogy rátaláljak a hirharangokra. Kissé gyanakszik? . . . Ki szokott itt ily koholmányokat terjeszteni? . . .

— Értem Önt! — szólt Almády né megkönnyebbülve — Róland kisasszonyról s Önről van szó! . . . Igen! Én is hallottam! . . . De kitől is? . . . Foglaljon helyet! . . . Kitől is? . . . Egy kissé gondolkoznom kell! . . . Öregszünk! . . . Hamar elfelejti az ember az efféle dolgot! . . .

Ujhelyi rendületlenül állt a helyén.

— Tudom már! Tudom már! A főjegyzőné mesélt valamit. Igen.

— Nem ismerem! Hogy hívják? Addig most már igazán nem nyugszom, míg a pletyka forrására rá nem találok!

— A neve? Tahi Barnáné. . . .

— Köszönöm! — mondta. Engedelmet kért, hogy már megy is.

A három asszony össze sugott-bugott — amikor ezt az intermezzót tárgyalta.

*

Ujhelyi csakugyan rátalált Tahiné lakására. Igaz, hogy nem volt otthon, de miután azt mondták, rögtön itt lesz; a sarkon jön már: várt. Addig is — míg az előtte ismeretlen háziasszony megjött — körülnézett a szobában. Barátságosan pattogott a tűz a kályhában . . . kellemes, parfümös illat áradt szerte a szobában. Kíváncsi volt e szép lakás urnőjére. Nem ismerte. De hát honnan ismeri őt ez asszony? . . . Mit és miért törődik vele? Elhatározta, hogy megtudja ki pletykázott, most már hajthatatlanul megmaradt konok akarata mellett. Meg kell tudnia, ki okvetetlenkedett, ki avatkozott bele ügyeibe! . . . Lépteket hallott. . . . Egy befátyolozott hölgy volt.

— Tahi Barnáné önagyságához van szerencsém? — kérde Ujhelyi.

— Igen! — mondta az halk hangon és mintha nagyon meg lett volna hatva. Ujhelyi bemutatta magát és rögtön hozzá kezdett:

— Kellemetlen ügy hozott ide.

— Foglaljon helyet — kínálta a háziasszony.

— Köszönöm! — de állva maradt.

— Én leülök; elfáradtam. Folytassa kérem!

Ujhelyi úgy állt előtte, mint a vizsgálóbíró vádlottja előtt.

— Ide utasítottak. Talán nevetséges lesz kegyed előtt kérdésem, de meg kell tudnom! Allítólag nagyságos asszonyom terjeszti rólam azt a hirt, hogy Róland kisasszony kezét megkértem.

Tahiné elesudálkozott.

— Én? — kérde.

— Igen, nagyságos asszony! Kegyed mondta volna, hogy tegnap délután 5 órakor egy rózsacsokorral látogattam Rólandékhoz.

— Kitől hallotta?

— Almády Béláné önagyságától . . .

— Nem tagadom! Annak mondtam. Illetve . . .

— Köszönöm. Csak ezt akartam tudni! Boesánatot kérek ez alkalmatlan látogatásomért.

— Most meg én kérem, maradjon. Üljön le. Akarom! Remélem, van annyi udvariasság önben, hogy megteszi.

Ujhelyi leült.

— De nagyon figyeljen, mert komolyan beszélek. Márta unokahugom. Tegnap náluk voltam és ahogy tőlük a kapun kilépek, Almády né int a másik oldalon, hogy jöjjenek át.

Atmentem. Eközben egy ur ment be Mártáékhoz. Ilyen kabátja volt, mint az öné, kezében egy eszokor rózsza. Félhomály volt már, de ismerősnek találva, bizonyítékául, hogy jól láttam-e, megkérdeztem Almády né, hogy nem e Ujhelyi Géza ment be Rólandékhoz? . . . Egyebet nem mondtam, csak hosszan néztem az eltűnő alak után.

— Most már én kérde: honnan ismer nagyságos asszony? és hogy jutok azon szerencsééhez, hogy ennyire figyelme méltat?

— Ezt is megmondom, ha nagyon érdeklí! Nagyon jól ismerem az ön famillióját. Volt egy barátnőm — már rég történt — ki menyasszonya lett egy komoly, jóra való hivatalnoknak. Csinos lány volt. Fürdőzni mentek egy nyáron. Nem tudom unalomból-e vagy miért — az ott nyaraló fiatal emberek közül egyik fogadott, hogy ő elhódítja vőlegényétől e leányt. Fogadott . . . Az egészet egy szellemes, érdekes kivitelű tréfának vette. A leány lépre ment; vissza is küldte jegygyűrűjét — boldogtalanú tett egy jóra való embert — de önmagát is. Őt okozom első sorban: az bizonyos. De egy melegségem is van számára. Hitt a csabos szavaknak, még akkor is, mikor az ámitó álnok módon cserben hagyta s nem hallatott többé magáról. Hitt neki és remélte, hogy visszatér . . . hitt neki két évig és várt rá ugyanaddig. De belátta, hogy csalódott. De ezt is csak akkor hitte el, mikor valahogy kezébe került az a levél, melyben a fogadás elfogadását ajánlja hűtlen gavallérja egy barátjának.

Ujhelyi rosszul érezte magát. Halott-halvány volt, pláne akkor, mikor a háziasszony fátyolát felvette arcáról s a lámpát maga elé huzta.

— Igazán nem emlékszik ön Bereghi Ellára?

Ujhelyi akadozott; hideg borzongás fogta el.

— Oh sohse fáradjon — mondta Tahiné — nem érdemes! Ella elviselte és szerencséje is akadt. Tanult legalább. Tartózkodóbb azóta! Azt a levelet megőrizte. Viszi magával, mint egy drága ereklyét. Félti — talán jobban, mint gyémántjait. Az egész egy ifjúkori csinynek látszik — de nagy ribilliót idézhet elő!

Kinos helyzete volt Ujhelyinek. Talán jövetelének okát is elfeledte hirtelen, csak egy ostoba, végtelen ostoba, elavult história foglalkoztatta.

— Ugye, hogy nem veszi hát rossz néven — kérde Tahiné — ha egy kissé mégis érdeklődöm ön iránt?!

Ujhelyi az esemény szállait lyrai formába szerette volna átvinni, de nem lehetett.

— Azt hiszem uram, egyikünk se vágyik a legközelebbi viszontlátásra! Adieu!

*

Tahiné soká nézett Ujhelyi után az ablakból. Ez az elégtétel boldoggá tette! De egyet mégis elhallgatott Ujhelyi előtt. Nem tudta a lelkére venni, hogy ő ujságolja el, hogy Róland Márta Orbán festő menyasszonya.

Staudacher Mariska.

Válasz egy levélre.

Azt kérde egy hideg, rövid kis levélben Vidám vagyok-e most, s boldog igazán? Mint folynak napjaim? hogyan töltöm életem? Elfeleltem-e már régi, szép hazám?

Nem sajnálom e a fényes palotákat?

A főváros gazdag, cifra boltjait?

Villany villanását, illat illanását,

A liget homályos, árnyas bokrait?

Nem sajnó a lelkem? Nem kísért a bánat?
Nem vágyom-e vala újra vissza én;
Hol az éj is fényes, hol a kín is édes,
Hol gyönyörnek él csak: leány és legény.

Köszönöm kérdéset, csak megvagyok én is,
Egyik nap, mint másik; szépen csendesen
A világ zajától messze elvonulva,
Hol nem ismer, nem lát, nem bán senkisé.

Dehogy is sajnálom a dus palotákat,
Drága selymet, melyhez annyi bűn tapad.
Hazug lázban égő, csókra szomjas ajkat,
Mámort amely muló, mint a pillanat. . . .

Nem kísért az emlék? Nem gyötör a bánat?
Szeretnék hazudni, ah, de nem lehet!
Elfeleltem mindent; rag, ogást, fényt, pompát,
Csak ép — téged, téged nem feledtelek!

Hogy folynak napjaim? vig vagyok-e? — kérde.

Szeretnék az lenni; minden hasztalan!
Nem sajnó a lelkem? oh, csak néha . . . néha.
No de máskülönben jól érzem magam.

Unger Ila.

M o s z t á r .*)Irta: **Vértési Károly,**Felolvasta szerző a zombori Iparos Kör háziestélyén
1902. november 17-én.

Vizdus város. — Nevezetes hid. — Görög főtemplom.
— Ciprus Mathuzsálem. — Csarsia. — Olesóbb a do-
hány. — Az elfátyolozás elfajulása. — Főgimnázium.
— Leánynevelő-intézet. — A két kíváncsi. — Török
iskolában. — A másik Zsulyevits. — Kávé felszólalás.
— Café Luft. — Olesó kávé. — Előkelő török. —
Török bíró. — Keresztény leánya. — Stephanie-allé
— Huzták a Rákóczit. — Minta szőlő. — A Bunja
forrásánál. — A tolvaj pásztor története. — Jó ebéd,
sok beszéd.

Mosztárban a magyar kereskedelmi mu-
zeum képviselőse Naszits János és Bosznay
Dezső személyében, továbbá Woska Emil az
ipariskola igazgatója és Franz Emil a felső-
kereskedelmi iskola igazgatója és mindkét is-
kola egész tanári kara fogadták az indóháznál
társaságunkat és elszállásolták a szállodává
alakított kereskedelmi iskola térékesebb helyi-
ségeiben. Elhelyezkedvén, ifjúságunk katonás
gyorsasággal sorakozott s a város nevezetes-
ségeinek megtekintésére készen állott. Léköte-
lező szivességgel vállalták magukra a kalauzólást
azok, a kik fogadtak az indóháznál és tanító-
társaik.

Tájékozás végett a hosszú főutcaát jártuk
be legelső s a mi oldalvást közel, nevezetes
volt, azt is megnéztük, a járó-kelőkben a nép-
életet tanulmányoztuk. Szatócs boltból, borbély
műhelyből élénk terepere hallszik. Annál cse-
desebbek a mellettünk elhaladó, a szó legszor-
rosabb értelmében elfátyolozott török asszonyok.

Vizdus, katlanban fekvő város Mosztár.
Nemesak csörgedeznek a vizek, hanem elő-
hannak minden oldalról, malmokat s egyéb
kerekeket hajtának, azután a Narentába szak-
kadnak. Nehány szép hid vezet át a vizeken.
Itt is, mint az országban, nevezetesen Konjica
városkában, valamint Boszniában a köhidak
eredetét szeretik visszavinni a rómaiak idejére,
de azt bajos elhinni, nagy idő járt azóta, sok
volt az elemek és romboló kezek pusztítása,
azután meg semmi sem tarthat örökké. Mások
a törökök idejéből származtatják a hidakat.
Ezt a tájékoztatásot az a körülmény okozza,
hogy ezeken a földeken kevés volt az írott
történelem s a mi volt is, elpusztult a török
gazdálkodás alatt.

Mentünk a város legnagyobb nevezetes-
ségét megnézni, melyet torony-kapuival ismer-
tünk már képekből. A levelező-lapokon római
hidnak van nevezve. Legyen. Annyi bizonyos,
hogy a város hidtól vette nevét, Mosztár hid-
várost jelentvén.**) Alól fényesre mosott, oldalt

*) Mutatvány szerzőnek „A zombori felső keres-
kedelmi iskola tanulmányútja“ című, az Ország Világban
megjelent cikksorozatából és sajtó alatt levő illusztrált
munkájából.

**) Most — hid.

mélyen kivájt sziklák között zajgással rohan a
Narenta vize, habja csillámlik, ezüst színű
fodrokat hány. Mondják, hogy a felső Nilus
esik ilyen alakzatra kivájt sziklaágyban. Jámor
mohamedánt látok egy szikla előugráson mo-
sakodni. Minnél jobban mossa lábát, annál
jobban látszik a beévdött porosság. Hallom,
télen is idejárnak mosakodni, de frissek azért
még sem lesznek mozgásukban. Javash, javash
(lassan), ez a maradi török nép jelszava. Az
igazán szép hid egy ivból áll, a víz színe
fölött 19 méter magas. Aki ezt az erős, II.
Szolimán korabeli Narenta-köhidat látta, a
város fekvésével harmonikusan összevágó kö-
remeket, emlékezetéből el nem veszi annak
képét.

Nincsen rajta cikornya, kövésés, csupa
egyszerűség az egész hid, középen csucesszerűleg
emelkedik, két lábával az élő sziklára támasz-
kodik, mégis nagyon szép. Az ive alatt nézve,
egy mecset minaretje csaknem a hegyéig
melegszik kis távolban. A hid két oldalán
sötét tömlőtoronyok, vakolatlan, megfeketedett,
meredező kőfalak. A sötét századokban hány
fejet gurítottak azokból a toronytömlőcökből a
sebes Narentába arról a néphagyomány ma
is sokat beszél. A törökök erős pozíciója volt
Mosztár.

Izzasztó uton, napmelegben fölmentünk
a hegylábán, mégis elég magasan épült görög-
keleti székesegyház megtekintésére. Szébb a
templom fekvése, mint maga az építkezés, de
a templom előtti térről, legszebb kilátás esik
Mosztárra. Aki imádkozni akar, jöjjön ki a
cifra templomból, itt nagyobb áhitatra gerjed.
Ahol a Narenta zug, hangja fölhallik. A
minaret erkélyéről műezzin mélabus, fájdalmas
hangon hív fel az imára. Sokan csatlakoznak
hozzá, mert a város 17000 lakosa közül fele
Allah imádjá mintegy 30 mosé, mecsetben.
Ezek egyikének, a Garagjoz-mosé udvarán
többször visszatérve jól megnéztem a 350
éves, vastag törzsű ciprusfát. Állítólag akkor
ültették, mikor az itt dsáminak nevezett mosét
építették. A mohamedán mérget vesz rá, hogy
igaz, a mit mond. A mohamedánok nagyon
kedvelik a ciprusfát, sirok mellé ültetik, erdőt
esinálnak a halottak fájából temetőikben. A
ciprusfának minden levele ég felé állván,
emlékezteti őket a föld fölött levő égi örö-
mekre, a mohamedai paradicsomra.**) Szeretik
a halottaikat közelükben, ellátogatnak gyakorta
a sírjukhoz, társalognak gondolatban
kedves halottjukkal. Azt hiszik, addig nem
száll el egészen a lélek a halottból, amíg em-
lékeznek róla.

Itt emberlakás egymás mellé zsufolva,
ahogy a terep adja. Kis távolban, magasság-
ban, még sem messze, granatmász török
kertek fölött, a köszáli sasok fészke.

Eloszoltunk. Egyik a dohánygyárat nézte
meg, másik az iskolákat, zárdát, vagy a min-
dég és mindenütt érdekes csarsia. Kelet
iparicikkei mindig fölkeltek az érdeklődésünket,
mert különösek kicsi tárgyban, az iparművészet
remekében egyaránt s a mi fő, szemünk előtt
látjuk azok készítését. Ha azután aranyékszereik
mellét a mézváros vágja a melegtől megfekte-
dedett kecskehúst, szóval gyöngy mellett ha
piszkot látunk, finom jasmak (fátyol) mellett
durva lópokrócot, kiáradó rózsaoaj illat után,
orrsavaró büzt ha érezünk, ezen ne akadunk
fel, hiszen így van ez a konstantinápolyi vi-
lághírű bazárban is.

Rágyujtottunk olesó és jó szivarkára. A

*) Mohamed paradicsomának bővebb leírását lásd
„Konstantinápoly“ című könyvem 43-ik lapján. Budapest.
Athenaeum. 1902.

dohányzással jobban vannak itt és Boszniában,
mint mi odahaza. Majd felszökik a dohány
ára, ha a kormány kedvezésének és az aran-
juezi szép napoknak vége lesz. A Mosztárban
állomásozó magyar baka soha sem fog otthon
olyan jóízűen füstölni, mert nálunk már na-
gyon borsos ize van a dohányynak.

Török nő halad el mellettünk, a legere-
detibb módon ruházkodva. Még az Iszlám
fészkében, Isztambulban sem láttam ilyen teljes
elfátyolozást. A próféta megmondta ugyan,
hogy a nőnek arcát az urán kívül ne lássa
más, de a mosztári török nők végletekbe vi-
szik a Korán szavait. Fejeik bubja fölött sötét
bő köpönyegük gallérijából, a malagai szőlő
töppeszrő alacsony sátrakhoz hasonló csucos
sátort vonnak magukra, a mely arcuk előtt
egy arasznyival nyulik előre. Ez még nem
mind. Virágosan tarka fátyollal egész arcukat
elfödik, csak a két szemnek hagynak kicsi
nyílást, hogy kiláthassanak a magukra vett
kalickából. A szövet, a mely az egész alakot
lábtalpáig befödi, sötét és tömött. Képzeliük
hozzá a mosztári meleget*) s bámulhatunk
azon, miért fűtenek be maguknak ilyen nagyon
nyáron is.

Pompás keleti stílusban épült az állami
új főgimnázium, hasonlít némileg a külseje
a szerajevói városházához. Kevés van nekünk
ilyen. Berendezése igen szép, csak a folyosója
szűk kissé. Mondják a keleti építkezési mód
kivánta meg ezt. Nem adok igazat a tanár
urnak, a ki ezt adja okul, mert az új fent
említett városháza építkezésében szépen láttam
megoldva az orientális izlést kényelmes helyi-
ségekkel.

Egy leánynevelő felsőbb intézetet néztünk
meg ezután. Emeletes saroképület. Az egyik
ablakból két leányfej kíváncsian kandikál a
deákokra. Egyönk látszó használásakor elvo-
nálnak az ablakból, de csakhamar visszatérnek.
Önmagukkal tanácskoznán, jól határoztak, mi-
kor a nyitott ablakon kikönyököltek, de ami-
kor ezt meglátták, hogy a társaságnak egy
része már a kapuban van, befelé tart, huzód-
tak vissza az ablakból.

Az intézet főnöknője, egy jó kinézésű
kisasszony, miután a mosztári tanárok bemu-
tatták tanulmányutazó társaságunkat, előzékeny
szivességgel mutatja meg az egész internátust
tőviről-hegyire. Olyan fényűzéssel van az be-
rendezve — természetesen országos költségen, —
hogy hercegkisasszonykakat lehetne ide neve-
lésbe adni, ilyenek pedig az intézetben nin-
cesenek, ezen a földön nem is teremnek.

Nagy tantermek, mindenikben öfelsége
arcsképe. Hajlitott vaslábakon nyugvó padok,
előtte asztalszerű lap az írásra. A nagy alvó
teremben minden ágy hóféhér lepellet négy-
oldalt bevonva. Külön fülke minden leánynak
a mosakodásra, ez három oldalt van sűrűn
elfüggönyözve. Az alvó-ét-és diszterem
menyezete feltűnő szép. A konyhában minden
hat leánynak van egy külön takaréktűzhelye,
a füst föld alatt megy el. Iparkodnak a fő-
zéssel remekelni, mert a főztjüket maguk eszik
meg, sőt bírálják egymásét, ez pedig a leg-
szigorubb kritika. Azon benyomással távoztunk,
hogy céltévesztett a nevelő-intézetnek ilyen
pazarul való berendezése, mert utóvégre is a
mosztári és hercegovinai leányok, ha jobb
módu szülők gyermekei is kerülnek ide, mód-
jukat meghaladó módra szoktattatnak s azután

*) Mosztárban a 24 órai hőmérséklet egységes fok-
ban kifejezve olykor nagyobb, mint a Saharában, mert
itt éjjel nagyon sugározzák ki a hőt a nappal megme-
legedett, a várost körülölelő mészkő hegyek, amíg Afrika
nagy homokpusztájában éjjel mezenyhül a levegő.

az élet komolyabb ösvényére lépve, az elégedetlenséget csakhamar elérik.

Távoztunkkor két süldő leány külső sétáról a kapuhoz ért. Kölesönös a meglepetés. Mi távozunk, de ők nem mennek föl. Majd a ház előtt sétálnak, majd a kapu íve alatt eltűnnek, de ismét előtűnnek. Az egyik menne, a másik maradna, utóbbi látszik győzedel meskedni. Amateur fényképész barátunk gépét irányítja feléjük, de a képen csak a maradozót bírta előhívni, a menekülőnek csupán csak a ruhája szélét rögzíthette meg.

Másnap délelőtt a török-iskolába kalauzolták társaságunkat. Öt osztályból állott az Érdekes látivaló. A hodsák (tanítók) hajlongnak jöttünkre, a fezes tanulók halk hangon unisono üdvözölnek. Mellénk áll az igazgató, turbános magas alak. Egész nevét és címét ide írom. Hafiz Muhamedj Emin Ridzsanovits upravitelj ruzsdije. A bizonyos határig menő török barátság valódi típusa. lekötelező sziveségű férfi. A hodsák föl hívták a török tanulókat, irattak, olvastattak, számoltattak velük és a térképhez állították. Feleletre felhíváskor kitűnt, hogy az egyik kis deák neve Zsulyevits volt. A mi Zsulyevitsünk, deákjaink igazgatója s ezen utjukban a fővezetőjük nyomban megajándékozta névrokonát, esetleg távoli vérrokonát s dalmát nyelven biztatta, hogy jól tanuljon, a mire Mohamed hive elmosolyogta magát. Az iskola igazgatója amihez fért, mindent megmutatott a kiváló török iskolában, a török térképektől kezdve az aljjal bíró, törökösen készült fekete kávéig, de ezzel már az igazgatói helyiségben vendégelte meg az egész utazó társaságot az utolsó deákig. Igen jól értettük egymást azzal a dalmát és szerb nyelvvel, a melylyet mi Bácskában beszélünk. Hercegovinában és Boszniában a szerb-horvát nyelvet beszélnek. A neveztem upraviteljen (igazgató) kívül bennünket lekötelezett még Hasani Husamuddin Deronja muallim ruzsdije. Mondtuk neki, hogy a mi vármegyénkben is van Déronya nevű község. Megengedte.

Vacsoravilág után kávézás a Café „Luft”-ban, a hol boldogemlékeztető Rudolf trónörökös is kávézott, úgy mondják a mosztáriak. Ez nem valami elegáns kávéház, kávézó csupán vörös eszeréppel csucosan fődött négy fal, melyek mindegyikén olyan nagy bolthajtás van kiválya, hogy a ki bévül is van, a szabadban érzi magát, mert az egész alacsony épületben csak a négy sarok marad meg. Ezek egyikében főzte a kávé, a kitűnő és illatos török kávé a kafedsi. Akkor pörkölte, zuzta, forralta, mikor kértük. Jó is volt az, forró, izes, tetszés szerint édesíthettük meg, a mint inyességünknek legjobban megfelelt. Cizellirozott ércedényben, afféle kis kávékannában szolgálta fel, a milyeneket a szerajevői fémpar iskolában láttunk készíteni; önthettünk abból öt piccolót. Mindennek az ára 10 fillér volt, vagy amint ott máig mondják: pět novesics.

Egyképpen jár ebbe a kis téren levő kávéházba mindenki, szegény, gazdag egyaránt, akár a müncheni „Hofbräuhaus”-ba. Keleti népeknél különben sincs az a vagyoni és állásbeli elkülönözöttség, mint a nyugati népeknél.

En ismételve is visszatértem a Café „Luft”-ba. Nem mondhatom, hogy itt valami jó levegő lett volna, melegség áradt a közökből, de pompás népeleti tanulmány esett ott. Itt a lováról száll le a bő nadrágos, nagy üllepű török, kávéért kér. Ott a napszámos szedegeti elő iszákjából megkuporgatott filléreit, hasonlóképp kávéért rendel. Itt turista, messziről

való, sokféle járt, míg ideért, kávézni akar. És mindenki egyképpen van megelégedve a kávé, segédzemélyzet nélküli török kafedsi főztjével, dicséri azt és visszatér.

Előkelő török halad el a kávézó hely előtt. Fején fez is turbán is, már a mint hogy fehér kendő volt a fez körül csavarva. Rövid zeke, hosszu felöltő a vállakra vetve, zöld színű és aranyos kivarrásu. Nadrágja a bokában összeszorítva, övében fegyverek, mondjuk arzenál. Virit rajta a piros bugyogó és a lábfejen aranyos harisnya. Sarkatlan a cipője anélkül, hogy annak orra, török módra, csolnak formára felkunkorítva lett volna. Szájában vékony, de hosszu pipaszár, melynek végén aranyos kis csibuk. Mögötte egy lépésre a hites társa, mondjuk háremhölgye kullog. Fején fehér nagy kendő, melynek egyik sarka a két szemét kivéve az egész arcát eltakarja s hátul a kék, bő ruhájára csaknem a boka tájáig omlik le.

Most egy török bíró toppan be. Megszomjuhozván az igazhívó, kávéért int. Leül s néhány szavat motyog törökül. Leülése török módon történik, maga alá kuporgatja egy viseltes, alacsony lócán lábait. Öreg már, megviselte a hivatala. Amilyen fehér a turbánja, olyan fehér a szakála. Mellét csak egy ing forma, sárga csikos fehér lepel borítja, de a hátát, azt bizony prémes kaitán borítja; kék plundra, vörös cipő. Nagyot hallgat. Egyezünk. Pedig szivesen hallgattuk volna néhány szavát, figyeltünk volna kiejtésére, mert egész Mosztárban — úgy hallók — alig harminc ember beszél törökül. Nem is törökök Mohamednek itteni hivei, hanem mohamedán szlávok, akik a patharenus*) hitről tértek török nyomás alatt az Iszlámra. A valódi törökök, a kik voltak itt és mint basák, agák, bégek uralkodtak a nép fölött, lassanként elpárologtak, mikor az okkupáció alkalmával és azután, kihúzták a gyékényt a lábuk alól. Mentek az összesugorodott Törökországba, valamiként a halak visszahúzódnak a folyó kiöntéséből, mikor apadásnak indul az.

Keresztény lányka halad el a kávézó előtt, fiatal és mégse szép, az a bizonyos zománc, melyet az ifjuság ad, az is hiányzott az arcáról. Ekszer, aranypénz elég van rajta, tehát módosabb. Vörös fezen rézdisz, csupasz nyakán fekete szaiagon nagy ezüst pénz, mint a bácskai magyar községek lányain. Rózsaszínű selyem a kivágott ujjas felső ruhája, mellét csipke disz borítja, öve ércdiszítéssel, szoknya formája zöld színű, kézfejénél csipkés.

Mosztárban nagyon sokféle az öltözködés, nem győzzük azt leírni. A férfiak marciális alakok, a nők nem szépek, legalább nem voltak azok, a kiket mi láttunk, pedig este a Stephanie-allében többen is sétáltak, de ezek nagyobb része jött-ment idegen. A török nőnek otthon a helye, mint a kemencének, amiként azt egy eredeti közmondás tartja.

A Stephanie-allé mentén lombos kertben, egy másik török kávéház. Zene szól benne. A kávé törökviselésben a kávékonyha előtti ajtó mellett nagy csibukból eregeti maga körül a füst felhőt, de figyelmez. Tekintetével kíséri a kiszolgálást. Megtudván, hogy magyarok vagyunk, elhuzatja tiszteletünkre az obligáló Rakóczit. A hangszerek recessége, ropogása között is rá lehetett ismerni.

A hold nagyon előre haladt már a vándorutján, mikor a csillagtényes éjszakán haza-

*) A patarénok vagy albánok az egyház történelemben albigenek (Albi, francia tartománytól) elnevezése alatt különbözö, de egymashoz hasonló eretnek felekezetet értünk, a mely a középkorban több országban el volt terjedve.

ballagtunk. Minden jó volna az utazáson, csak az a nagy elfáradás ne volna, azt is hozzátehetjük, hogy ha a görög templomot Mosztárban olyan magas helyre ne építették volna és ha nem lett volna olyan nagy meleg, mikor fölbaktattunk. A szép kilátás keresése közölünk már többet elernyesztett, legkivált azokat, a kik mohón kaptak rajta.

A Narenta hasonlóképpen szép vashidja mellett, az állami kezelés alatt álló, bármilyen turisták által látogatott országba beillő Hotel Narenta virágos kertjében még egy fekete kávévettünk magunkhoz. König tanár azt mondta: a sok kávétól nem bírunk majd aludni. Nem volt igaza. Mondtuk neki másnap, hogy Morpheus karjaiban csakhamar elszunnyadtunk, fáradtak. Reggel az előállított kocsi zaja, még inkább a török inas ébresztett fel, mert Blagajba törekedtünk, hol a Bunja folyó ered és a honnét a mi bácskai bunyevácainknak is az elnevezése.

Utítársaink legnagyobb részének a sorrendjében az egy órányira fekvő Radobolj forrás megnézése volt, ahonnét van Mosztár vízvezetéke s ahonnét volt az már a rómaiak idejében is. Akik ide törekedtek, azok tovább aludtak, mi néhányan azonban vállalkozóbbak, a kik számára nem teremtették az istenek a nyugalmat, jóval messzebb mentünk, igaz, kövezett jó uton, kényelmes hintókban.

A friss reggeli levegő fuallata szemben csakhamar elűzte az álmodást s az ut kiindulásnál hallgattuk a katonák lögyakorlatának a puffogását. Bizony fogyasztják ezek bőven itt is a puskaport. Előbb nagy háborúban sem fogyott el ebből annyi, mint most a fegyveres béke idejében.

Balról a sikon feltűnik egy nagy darab jól művelt szőlőföld. Megtudtuk, hogy az állam kezelése alatt áll és a mintagazdaságban vincellér iskola van. Okszerű szőlőművelésre tanítanak benne és phloxera mentes gyökereket szolgálnak ki a szőlősgazdáknak. Az együttes étkezés és a Mosztárból való tovaindulás órájának a kitűzése gátolt meg a nagyszerű présházak és a terjedelmes pincék megtekintésében.

Blagajhoz, öreg várához, melyben a középkorban bosnyák királyok is laktak, történelem és monda fűződik, nekünk azonban ezuttal a Bunja folyó forrásának az eredése von a várral koronázott hegy alján.

Kocsinról leszállva, törökkávézva rövid, de szép gyalogösvényen jutunk oda. A granatalfák virágzásban levén, a kertek szélén gyönyörködtünk a tűzvörös virágokban. Odább, szemmel alig észrevehető sziklarészekből a fehér gyopár virág sok helyen bujt ki; nagy növésű havasi gyopár, szikla alján. Elláttuk a kalapunkat diszszel. Fülünkbe zug a Bunja forrás, siettette lépteinket. Az utolsó kanyardásnál látjuk is már a tenyészet nélküli meredek sziklafalat, melynek üregeiben parti fecskék, vadgalamb családok, sőt hollók birják háborithatlan, nyugalmas otthoukat, melynek alatta barlangszerű nyílásból tömegesen, tör elő sziklahegy aljából a hideg víz. Mig a felgyelő török ember oldogatja vasláncal lekötött csolnakát, addig mi a rom mecsetet vesszük megnézésre, melyet lezuhanó tömegéből elvált nagy szirtdarab tört ketté. Emberünk csodatörténetet beszél Omer basáról és seikjéről, a kit a mecsetben agyonütött a hegyről leváló nagy kődarab és a ki most itt van eltemetve Bizonyosságul felmutatja a vas buzogányát. Annyi igaz — a meséből kihámozva — hogy itt egy török szent van eltemetve,

akinek sírjához sokan zárandokolnak. A buzogány, az meg akárki másé lehetett.

Csolnakba szállunk. Kifeszített vassodrony van a vízbarlang tulsó falába erősítve s onnét ide partra vonva, itt hasonlóképp meg erősítve. A jámbor muzulmán vasmarkával a vaskötélbe erősen megfogózik s a víz sebében a csolnakban meggörnyesztett testtel tereli a barlang felé a járművet. Mozogható kettős lánchurokkal van a csolnak azonfelül a kötélhez erősítve, azon esetre, ha a víz sebje felülmúlja az izmos, csontos emberünknek az erejét, a csolnakot el ne kaphassa az örvényes ár. Bevergődtünk a cseppkőbarlangszerű, ijesztő mélyedésbe, a szikla szájába. Véljük, hogy a fortyanással, nagy zúgással a kőhegy aljából előtörő víz csolnakostól fölforgat. Nem is sokáig időztünk bent, látva a ritka természeti jelenséget, mintha török űzött volna, iparkodtunk kifelé.

Mondják, hogy az a hatalmas vízfelbuzgánás, folytatásos víz ömlése, kifolyása volna egy másik, Zalom mellett elfolyó Zalomska nevű folyócskának, mert innét mintegy husz kilométernyire hegyüregben eltűnik. Meglehet. Beszélnek, hogy egy juhász bele dobta volna botját a Zalomskába és a Bunjában fogta azt ki édes apja: a molnár. Apa s fia magukra nézve értékesítették ezt a fölfedezést. A fia, a ki egy gazdag agának volt juhásztora, rövid időközökben egy-egy juhot vágott le s azt a Zalomskába dobta, hogy az apja a Bunjában foghassa ki. A fia farkasra fogta a nyáj fogyatkozását, de az aga gyanút fogott, megleszte a dolgot, melynek az lett a szomorú vége, hogy egy napon az atya, bárány helyett a saját fiát fogta ki a Bunjából.

Délben társas ebéd volt a vasuti indulóház nagy restaurációjának nyílt helyiségében, árnyas zöldben. Ez az ebéd arról nevezetes, hogy a jókedvünk hullámváza itt ért legmagasabb fokot. Kovácsévits István, a mosztári kereskedelmi iskola tanára nyitotta ki a felköszöntők zsilipét, éltetvén az egész utazó társaságot, nevezetesen annak első vezetőjét, Zsulyevits Ernő igazgatót, a ki legott poharat fogott s emelvén azt, éltette az ipar és kereskedelmi iskola igazgatóit és tanárait, egyben a magyar kereskedelmi muzeum jelenlévő képviselőjét. König Péter mosztári kereskedelmi iskolai tanár melegen tolmácsolta beszédét szerbül, Zsulyevits beszédének szelleméből folyólag igen lelkes szavakkal aposztrofálta azt az érdekközösséget, amely Boszniát és Hercegovinát Magyarországhoz fűzi. E szellem és intencióinak ápolóira, különösen a körükben megjelent uttörőkre, utazó társaságunkra emelte nagyon hazafias és meleg érzéssel poharát. E sorok írója éltette Mosztár város összes tanárait és tanítóit, mint a kultura leghatalmasabb terjesztőit. Az elmondott szavakra Kovácsévits István a mosztári kereskedelmi iskola tanára hosszabban reflektálván, éltette a zombori kereskedelmi iskola növendékeit, mint a tanárok utódait a kultura zászló vivésében, mire az ifjak elénekelték a Szózatot, melyet az egész társaság felállva hallgatott meg. A felköszöntések közei között szintén magyar dalokat énekelt a tanuló ifjuság. König Péter tanár éltette e sorok íróját, mint utirajz író, kit már előbb is ismert az „Ország Világ“-ból. Végre ugyancsak e sorok írója dalmát nyelven éltette Mosztár város közönségét. Hosszúra nyúlt a bucsuzkodás a mosztári derék tanári kartól.

Novákovits Izidor vezető tanár további szállás készíttetéssel volt elfoglalva, szabad idejében úgy a látottakról, valamint a megtekin-

tendőről magyarázott sok tudással. Ez a jeles tanár kitünő szolgálatot tett már eleve, mikor az ut megkezdése előtt Zomborban a felső kereskedelmi iskolában nagy hozzáértéssel másfél óráig tartott az egész utazó társaságnak, tehát az ifjaknak és a felnőttek társaságának szabad előadást a beutazandó országokról. Szobotka Rezső kir. főmérnök, mint utipénztárnok, sokszoros fáradozása által kötelezte hálaára maga iránt az utazó társaságot, időt takarítván meg egyeseknek s fáradságtól kímélvén meg mindannyit. Krump Vilmos tanár, mint a tanuló ifjuság egyik vezetője, ugyis, mint a tanulók társaságának utipénztárosa, valamint dr. Duchon János, mint az egész utazó társaság orvosa, mind a kettő és Szobotka István tanuló, mint ügyes műkedvelő fényképészek, típusokról, tájakról, városokról, egyes épületekről sok felvételt csináltak, elhívták érdekes képeiket szétosztották az utitársak közt. Sokáig álljon fenn barátságunk!

Imádság.

Istenem, Teremtőm!

Te a világoknak mindenható Ura,

Te, ki igazsággal

Tekintesz királyra, nyomorult koldusra,

Te, ki a vétkezőt

Villámoddal sújtod, porig lealázod,

A tiszta lélekre

Szentséges szent kézzel pazarlod áldásod,

Te, a ki napfényben

Veted ránk vakító mosoly tekinteted,

Te, ki a fűszálat

Harmat gyémántokkal csodásan ékited,

Te, ki mindent tudsz . . .

Tudod: a kis madár mit dalol az ágon?

Hol kell az embernek

Szenvedni többet, itt vagy a másvilágon?

Tudod: mi az élet?

Miért hal meg a test, ha már annyit fáradt,

Mért rejt a szív Téged?

Mért adtál a szívbe hő szerelmi vágyat?

Tudsz minden jót, rosszat . . .

Hajszálnyi pontosan tartasz mindent észben,

A sok félbenlévő

Tudomány nálad már örökrégen készen;

Te, a ki meglátod:

Az éhező ajkán milyen imádság van?

Vastag földburkon át

Látod a lángokat a föld mély gyomrában,

Mint magát a jelent,

Látod a régmúlt és messze jövő képét,

A nyüzsgő jelennek

Látod minden egyes apró érverését,

Látod a végtelent,

Látsz mindent egyszerre, látod, hogy nem értünk

Látod mély hitünket:

Csak bizzunk és mindent megteszel Te értünk . . .

Látod a szívemben

Az éktelen sebet, látod hervadt arcom,

Tudod, hogy beteg vagyok,

Elfáradtan, kimertülten hosszú lelki harcon.

Mindenható Isten!

Szerencsétlen árván — könyörülj meg rajtam,

Gyógyítsd meg a lelkem,

Engedd elfeledni az én szent halottam!!!

Kiss Főter.

Ki volt a legnagyobb bolond?

A hedsirának 1043-ik éve azért volt nevezetes Adakir ben Kizrárnak nézve, mert atyjától örökölt földet s házat eladván, az abból befolyt pénznek utolsó garasait ezen évben költötte el s egy szép reggelen arra ébredt, hogy egyetlen fityingje sínes.

Mint hogy pedig Stambulban ahol lakott, de meg egyebütt is Törökországban a valamire való „fityinget“ piasztérnek hívják, ezen reggelen Adakir ben Kizrárnak így szólt önmagához: 100.000 piasztért elköltöttem, nem egészen két esztendő alatt anélkül, hogy bárki is segítségemre lett volna ebben; szeretném én azt látni, miért ne tudnék bárki segítségével nélkül most is megélni, mikor semmim sínes!

Ezen okoskodásában megnyugodva kiment a tengerpartra, szedett a fövényből csigát és megreggelizett.

Majd egyet gondolt, újra nekilátott a csigaszedésnek. Mikor egy jó esomé volt már, kitisztította őket s bevívén a piacra, árulta az idegeneknek.

Délig összeszedett néhány darab aprópénzt, vett kenyeret s most már kenyérral ette a csigákat. Midőn így ebédelt elgondolta, hogy még sem olyan nagyon élhetetlen ember ő, mert lám, hiszen reggel semmije sem volt, mégis megreggelizett, délelőtt a piacon üzletet nyitott s délben már üzletének jövedelméből ebédelt. Elhatározta magában, hogy mig jobb keresetforrás nyílik, emellett maradjon.

Mig gazdag volt, Aliman ben Gázinak boltjában szokta apróbb szükségleteit bevásárolni. Ha ilyenkor a boltból távozott, Aliman ben Gázi így szólt leányához a szép Olivához: Láttad leányom ezen embert Adakir ben Kizrárnak? Nem bolond ember ám az!

Pedig akkor tulajdonképen nagy bolond volt?

Midőn pedig elszegényedett s Aliman boltja felé ment, Oliva hívta atyját a boltajtóba s utána mutatott e szavakkal: Nézd atyám, ott megy Adakir ben Kizrárnak.

Atyja ekkor így szólt: Az a futóbolond?

Pedig tulajdonképen akkor kezdett okosodni.

Amint tudjuk csigaárulással foglalkozott. Ez ugyan olyan keresetforrás, mely annak való, aki nem tud vagy nem akar dolgozni, de valahogy mégis csak meg lehet belőle élni.

Gyakran ment Adakir Alimannak háza felé s Oliva ha előzőleg némiképen érdeklődött iránta, most szánta a szerencsétlen férfit. Egy alkalommal, hogy arra ment, megszólította őt:

— Mit viszesz a kosaradban Adakir?

— Ime nézd csigákat.

— Eladsz nekem belőlök jó pénzért?

— Szivesen.

Ezzel kiválogatott Oliva a kosárból néhányat és adott érték egy piasztért Adakirnak. Ettől kezdve minden reggel várta a boltajtóban mikor jő, vett a csigáiból s fizetett neki szép csengő piasztérrel, néhány jó szóval és mosolylyal.

A piasztérek még nem annyira, de a szép szavak és a mosoly szeget ütötték Adakir fejébe s átkozta sorsát, hogy miért nem fedezte fel akkor ezen igaz gyöngyöt, mikor még vagyonos volt. Ily szegényen hogy léphetne a gazdag kereskedő elé leányát feleségül kérni!

Nem is áltatta magát sokáig, megelégedett egyelőre azzal, hogy mindennap láthatja.

Amde szive napról-napra hevesebben dobogott a szép Oliva után, nem volt se éjjele, se nappala s már már azon gondolkodott, hogy elemészti magát, midőn egy ötlete támadt.

Elt Stambulban egy Haszszán nevű böles, aki olesó pénzért bárkinek is adott jó tanácsot. Sereglett hozzá a nép s ő csak úgy rázta a kaftánja ujjából a böleseséget. Esténként pedig nagy gyönyörrel kaparta ki turbánjából a bele hullatott garasokat.

Ehhez ment el Adakir megkérdezni, hogy mit tegyen.

Eppen egymagában találta őt, amint a földön ülven nargiléből pipázott s üdvözölte a belépőket ekképen:

„Szalem aleikum“. Mi jót hoztál barátom? Új ide le mellém s kóstold meg a dohánymat.

— Köszönöm böles effendi, amint látom magadnak is jól esik, hát csak szivjad. . . . Sokat szoktál pipázni?

— Sokat.

— És jó dohányt pipálsz?

— A legjobbat, amit Perzsia terem.

— Elhiszem. De tudom, hogy olyat még nem pipáltam, amelyet én most neked mondom.

— Az nem lehetetlen.

— Halld meg tehát: Gazdag voltam. . .

— Okos voltál.

— De most szegény vagyok. . .

— Akkor bolond vagy.

— És még hozzá szerelmes is vagyok, pedig egy gazdag leányba.

— Akkor nagy kár hogy azonnal kötelek is nem hoztál magaddal, amelylyel megköszönlök, mert sejtem, hogy ha reményed volna azt megnyerni, akit szeretsz, nem jöttél volna hozzám.

— Igazad van böles effendi, de beláthatod, ha csak kötérlől lenne a szó, nem kelne hozzád jönnöm, mert magam is megköszönlhetném önmagam, de nem kezeimen és lábaimon, amint te gondoltad, hanem a nyakamon. Mielőtt azonban ezt tenném, te hozzád jöttem kérdezni, hogy tudnál-e nekem valami tanácsot adni, miként nyerhetném meg választottamnak kezét. Azt hallottam, hogy te böles vagy, bölcsőbb mint az egyiptusi álomfejtő könyv, mondd hát meg nekem, mit kell cselekednem!

Barátom! — mondá a böles — hallottad ugy-e híret a Babilon tornyának? . . . Ha az én tudományom nem akkora, de százszor akkora volna bár, még sem tudná a leányszívet kifürkészni s a kapzsi szülőnek számitásait belátni. Tanácsot adni én ebben nem tudok, részint mert még magam sem próbáltam a szerelmet, másrészt régi dolog az, hogy ahol a szív beszél, ott az ész hallgat, én pedig csak észszel dolgozom, hanem valamit talán majd tehetek.

Látom rajtad, hogy az eszed még nem ment el egészen, befogod látni magad is, hogy tanácsot nem adhatok, mert ha be nem vág, engem okolsz és azzal jó hiremnek írtasz.

Hanem nézd csak!

Nem volna-e jó, ha az egész dolgot a véletlenre bízom? Például, hát van nekem egy szamaram az istállóban; elmennék oda s ha te egyik kezében szénát, másikban szalmát tartva, a szamarat kínálnád, azonnal eldöntené a véletlen, hogy széna-e vagy szalma?!

Ha szamaram a szénához nyul, elmégysz és megkéred választottadat, már aztán akármilyen történet, legfeljebb kidobnak; ha pedig a szalmát választaná a szamar, feledd el kedvesedet és rá se nézz többé.

— Akarod-e hogy próbát tegyünk?

— Akarom.

Lementek az istállóba, Adakir remegő kézzel kínálta meg a szamarat s az — a szalmához nyult.

Adakir véghetetlen keserőséggel eltelve így szólt: Ha már a szamar is azt mondja, hogy ne házasodjam, hát legyen úgy!

Nyugodjál meg barátom a sors végzésében, mondá a böles. Feledd el a szerelmet és találd boldogságot azon kívül. S ha mikor a hold újra telni kezd, hozzám eljössz, szeretnélek mosolygó ábrázattal látni.

Köszönöm böles a jó kívánságokat, követem a szamarad tanácsát, megerősítem szívemet a szerelem ellen s hogy lásd elhatározásom szilárdságát, íme a piaszt, melyet ma Olivától kaptam ajándékba neked adom díjad fejében. Most pedig Allah maradjon veled, egy hó mulva eljövök hozzád.

— Még egyet barátom, ki az, a ki szivedet annyira hatalmába vette?

— Aliman ben Gázinak leánya Oliva — felelt Adakir és eltávozott.

Ha valaki böles, az még nem zárja ki, hogy kíváncsi ne legyen; így történt Hasszánal is.

Először csak Alimannak háza tájékát kerülgette, hogy leányát láthassa, majd bement a boltjába egyet-mást vásárolni s boldog volt, ha Oliva leánynyal alkuba boesátkozhatott. A leány csak esodálkozott, hogy mi ütött ehhez a bolondhoz, aki képes fél órát alkudni a csibukra s más apróságra s ha már egyszer enged neki, hogy a nyakáról lerázza, mégis az eredetileg kért árat fizeti meg.

Hát csak az ütött hozzá, hogy a szive tüzet fogott, mint a jól kiszáradt tapló s bölcsesség ide, bölcsesség oda, szerelmes lett, sőt

tovább menvén, annak rendje és módja szerint meg is kérte Olivát.

Alimannak hízelt az, hogy a leendő veje bölcseséggel kereskedik s üzleti szempontból is kifogástalannak találta.

Oliva, mikor meghallotta hogy kéri, először is arra gondolt, hogy ugyan miért is nem jön már két hét óta Adakir csigát árulni; azután meg úgy okoskodott, hogy minek is gondol ő most Adakirra, mikor itt Hasszánról van szó. Addig addig sütötte főzte, míg végtére azt mondta, hogy hozzá megy Hasszánhoz.

Még el sem következett az új holdtölte s már férj és feleség voltak.

Adakir erről mit sem tudott, mert az naptól kezdve, hogy a bölcsnél volt, még az utcát is kerülte, melyben Oliva lakott.

Ily tudatlanul állított be hozzá holdtöltekor újra s mosolygó ábrázattal üdvözlövént őt, így szólt:

Eljöttem hozzád oh böles megköszönni szamaradnak a tanácsot, mert íme szerelmemből kiábrándultam.

— Azt nagyon okosan tetted — mondá a böles — mert Mohammed azt ugyan megengedte, hogy egy férfinak több felesége legyen, de hogy a nőnek több férje lehetne egynél, arról hallgat az alkorán.

— Hogy értsem ezt — kérdi Adakir.

— Hát csak úgy, hogy Oliva egy hét óta az én feleségem.

— Tyűh! te gazember, hogy huztak volna karóba a szamaraddal együtt. Hát ha magad is megházasodtál, miért adtad a szamaraddal nekem azon tanácsot, hogy én ellenkezőképpen cselekedjem?

— Csenedesedjél ember, hiszen magad kívántál szerelmedtől szabadulni, én csak segítségemre voltam benne s azt hittem, hogy Oliváról végkép lemondtál. Én megsajnáltam a szegény leányt s ekkor nem kértem a szamaramtól tanácsot mint te, hanem Olivát, hogy utánad ne epekedjék, feleségemmé tevém.

— Igazad van, nem te voltál a gazember, hanem én voltam a bolond. . . Te ugy-e szeretted Olivát?

— Igen.

— S boldog ő?

— Ugy gondolom.

— Nem láthatnám-e őt csak egy pillanatra?

— Semmi esetre sem.

— Oh Aliman! Jól mondtad te, hogy én futóbolond vagyok s te is böles, hogy kötnöznöd kellene. Vagyonomat elvesztettem, boldogságomat tönkre tettem. Most még egy esztendő várak s eljövök utoljára hozzád megkérdezni, hogy boldog-e Oliva. Ha az, akkor nekem nincs mit keresnem már ez életben, de ha boldogtalanná teszed őt, reszkess haragomtól!

Ezzel eltűnt. — Egy évig nem is látták egymást. Az esztendő elteltével bekopogtatott Adakir Hasszánhoz, kezében egy élesre fent handszárral

— Felelj nekem te böles, boldog-e Oliva?

— Ugy hiszem igen — mondja Hasszán.

— Hát te boldog vagy-e?

— Azt éppen nem mondhatom.

— Ne sértegesd azt az asszonyt, mert keresztül szurlak!

— Nagyobb sebet nem üthetsz szivemen, mint aminő már van rajta.

— Mi bajod ember — kérdi Adakir megijedve — Hol van Oliva? Meghalt?

— Nem. . . Néhány hónappal ezelőtt hozzám jött egy marhahajász tanácsért. Azt kérdezte tőlem, hogy mit cselekedjék azon asszony, ki az urát nem szereti? Én ezt feleltem neki: Ha azon asszony becsületes, akkor tűr és továbbra is vele marad, ha pedig okos, akkor faképnél hagyja. Ő erre azt kérde tőlem, hogy mit tegyen azon férfi, aki ilyen asszonyt szeret? Én ezt választottam rá: Hogy lehet ilyesmit kérdezni? Az igazi férfi mindenkortudja, hogy asszonyokkal való viszonyában mit lehet, illetve kell tennie.

Ő erre megköszönte a tanácsot, gazdagon megajándékozott és . . . megszöktette a feleségemet.

— Ne beszélj!

— Pedig úgy van.

Adakir letette hadsárját s odamenvén a bölcshez, ekkép vigasztalta őt: Ne szomorkodjál barátom! Látod én nagy bolond voltam, mert szamaradra bízam a boldogságomat; te még nagyobb, mert nem hittél a saját szamaradnak, hanem az eszedre hagytad, ámde legnagyobb bolond mégis csak a hajász volt közöttünk, mert arra az asszonyra bízta azt.

S ezen a sok bolondságon aztán elkezdtek mindketten kacagni és kacagtak olyan jól, de olyat, hogy a könnyük is kicsordult, a szivük is majd megszakadt belé.

Arátor.

Dal az eltörött papucsról.

Emlék.

Volt nekem egy kis papucsom

Az iró-asztalon;

Oly bájos volt, oly gyönyörű,

Hogy ki se' mondhatom.

A ki látta, megszerette

S a szíve dobogott:

Nem látott még soha ily szép,

Ily kicsi

Papucsot.

Jaj de szörnyű fátum érte

Szegénykét a minap —

Szép alakja száz darab most,

— Érte vajh' ki mit ad? —

Porcellán volt, ah, s törékeny,

Asztalról lebukott . . .

Nem látom már soha többé

A kicsi

Papucsot.

Ég veled hát, kis papucskám,

Érted fáj a szívem;

Az emléked nem felejtem,

Híven megőrizem.

Viszontlátlak, — ez vigasztal, —

Mert, a mit jól tudok, —

Nős koromban feltalálom

Majd a nagy

Igazi

Papucsot.

Ifj. Zsoldos Benő.

LÁZBETEGEN.

— Feleségemnek. —

Érzem . . . tudom: közelg a vég,

Hulló könnyed is ezt mondja . . .

De mi lesz, ha gyenge vállad

Meglepi az élet gondja?

Hogyha körül vesz a sok gond,

S nem találhatsz segítségre:

Imádságos lelked küldd fel

Üzenettel a nagy Égbe.

S ha igaz, hogy túlvilág van,

A hol lelkünk örökre él,

Lelkem árán könyörgöm ki

Részedre az égi segélyt.

Megkérem majd a jó Istent,

S az Ég minden őrangyalát:

Óvjon, védjen gondban, vészben

Téged és a két kis árvát . . .

G. K.